

TALLINNA TEHNIKAÜLIKOOL
INSENERITEADUSKOND

Ehituse- ja arhitektuuri instituut

Vanalinna ümbritseva bastionivööndi uus tulemine

A new rise of the bastion zone surrounding the Old Town

Magistritöö

Üliõpilane: Eda Vane

Üliõpilaskood: 153502

Juhendaja: Prof. Ülle Grišakov

Kaasjuhendaja: MSc Damiano Cerrone

Tallinn 2018

AUTORIDEKLARATSIOON

Deklareerin, et käesolev lõputöö, mis on

minu iseseisva töö tulemus, on esitatud

Tallinna Tehnikaülikooli diplomi taotlemiseks

ning selle alusel ei ole varem taotletud

akadeemilist kraadi ega diplomit.

Kõik töö koostamisel kasutatud teiste autorite tööd,

põhimõttelised seisukohad, kirjanduslikest allikatest

ja mujalt pärinevad andmed on viidatud.

Autor: Eda Vane, 10.jaanuar 2018

Üliõpilaskood: 153502BAAM

Töö vastab kehtivatele nõuetele.

Juhendaja: Ülle Grišakov, 10. jaanuar 2018

Kaitsmisele lubatud: "....." 2018
kaitsmiskomisjoni esimees:

.....
(nimi, allkiri)

Sisukord

Sisukord	3
Annotatsioon	4
Sissejuhatus	5
1. Üldosa	6
1.1 Mõisted.....	6
1.2 Metodoloogia.....	7
2. Teoreetiline käsitlus	8
2.1 Sarnased paigad maailmas.....	8
2.2 Linna kuvand.....	10
2.3 Hea ja funktsioneeriva rohevööndi olemus.....	11
2.4 Järeldused.....	13
3. Lähteülesanne	14
3.1 Linnaruumilist arengut suunavad regulatsioonid.....	15
3.1.1 Tallinna vanalinna arengukava 2014–2021.....	15
3.1.2 UNESCO maailmapärand.....	15
4. Projektala olemus	16
4.1 Situatsiooni kirjeldus.....	17
4.1.1 Haljastute ajalooline kujunemine.....	18
4.1.2 Rannaväravamägi (Rannamägi).....	20
4.1.3 Tornide väljak.....	21
4.1.4 Toompark.....	22
4.1.5 Lindamägi.....	23
4.1.6 Hirvepark.....	24
4.1.7 Harjumägi.....	25
4.1.8 Harjuorg.....	25
4.1.9 Vabaduse väljak.....	26
4.1.10 Virumägi.....	27
4.1.11 Tammsaare park.....	28
4.1.12 Kanuti aed.....	29
4.1.13 Rannavärava haljak.....	29
4.1.14 Margareeta aed.....	30
4.1.15 Glassiipuiestee.....	30
4.1.16 Kaarli puiestik.....	31
4.1.17 Järeldused.....	32
5 Projektala analüüs	33
5.1 Looduslik väärtus.....	33
5.1.1 Reljeef.....	33
5.1.2 Puistu.....	34
5.2 Esteetika.....	36
5.3 Rekreatiivne väärtus.....	37
5.3.1 Kasutuskormus.....	37
5.3.2 Kasutusfunktsioonid.....	39
5.3.3 Ühendused.....	40
5.4 Identiteediväärtus.....	41
5.4.1 Ruumianalüüs.....	41
5.4.2 Sotsiaalmeedia kuvand.....	42
5.5 Analüütilise osa järeldused.....	44
6 Bastionivööndi uus elu	45
6.1 Lahenduse täpsem kirjeldus tsooniti.....	47
6.2 Sidusust parandav teeviit „Kuul“.....	49
6.3 Ruumi esteetilist sidusust parandavad väikevormid.....	50
6.4 Lahendus läbi välisvalgustuse.....	52
Kokkuvõte	53
Summary	54
Tsiteeritud teosed	55
JOONISED	57
Leht 1 Asendiplaan M 1:2000.....	58
Leht 2 Teematiliste jalutusradade plaan M 1:4000.....	59
Leht 2 Välisvalgustuse kontseptsioon M 1:4000.....	60
LISAD	61
Lisa 1 Infostendi kujunduse näidis M 1:1.....	62
Lisa 2 Infotulba kujunduse näidis M 1:1.....	63

Annotatsioon

Unesco maailmapärandi nimekirjas olev Tallinna vanalinn koos ümbritseva bastionivööndiga on maailma mõistes unikaalne. See on meie jaoks suur väärtus ja me mõistame seda. Siiski on seelses ruumis veel potentsiaali ja hüvesid, mis on täna kasutamata. Käesoleva töö eesmärgiks on pakkuda üht alternatiivset kontseptsiooni sealse ruumi paremaks kasutamiseks. Selleks püüab autor leida lahenduse, kuidas üldise maastikuarhitektuurse kontseptsiooni abil Tallinna vanalinna ümbritsevat rohelist vööndit ja selle linnaruumilist, arhitektuurset ja vaimset potentsiaali paremini kasutada.

Täna on mitu vanalinna ümbritsevat asumit kiires arengus ja käsitletav parkide vöönd justkui aitab ajaloolisel vanalinnal sulanduda sellesse kaasaegsesse linnaruumi. Praegu on Tallinna Vanalinna ümbritseva rohevööndi pargid ja haljasalad omavahel kehvasti ühenduses. Rohevöönd ei ole piisavalt funktsionaalne ja puudub esteetiline sidusus. Kõige suuremaks murekohaks rohelsevööndis on Skoone bastioni (Rannamägi) ja linnamüüri vaheline ala, Toompargi lõunapoolne osa, mis peaks olema paremini ühendatud Lindamäega, Harjuorg ja vähese funktsionaalsusega bastionivööndi kirdepoolne osa.

Antud tööga loodud kujunduslahendus lisab alale uusi funktsioone ja kohatähendusega seotud elemente. Lahendus käsitleb kogu ala tervikuna muutes selle ühtseks ja aktiivseks rekreatsiooni alaks. Lahendus väärtustab olemasolevat keskkonda ja parandab seda. Loodavate temaatiliste jalutusradadega väärtustatakse ala kuvandit ja kohaidentiteeti. Uuele elule turgutatud rohevöönd saab olema kohaks, kus on ajalugu, kultuur, puhkus ja inimesed.

Lõputöö on kirjutatud eesti keeles ning sisaldab teksti viiekümne kolmel leheküljel, seitset peatükki, kolme joonist ja 2 lisa lehte.

Abstract

A new rise of the bastion zone surrounding the Old Town

Tallinn's Old Town is so unique that it is listed in Unesco World Heritage List. The historic centre of Tallinn World Heritage property encompasses the upper town (Toompea), the lower town inside the medieval walls, as well as the 17th century historic fortifications surrounding the entire Old Town, which today form a green area around the medieval city.

This master's thesis takes a closer look at the green area or the bastion zone surrounding the Old Town. Bastion zone runs in a circle around Old Town and consists of parks and public areas. The space offers potential that today remains unused. The purpose of this thesis is to provide an alternative concept for better use of bastion zone spaces. The thesis seeks to find out how to profit more from the urban, architectural and spiritual potential of that green zone.

Today, several of urban areas surrounding Old Town are in transition and in growth. The green zone surrounding the historic center is the point of contact between Old Town and modern cityscape. Currently the parks and public areas there do not support these connections, because the green zone itself is not fluent and the associations with surrounding areas need strengthening. The green zone is not functional enough and there is no esthetic cohesion between different parts of the bastion zone. The biggest trouble spots are the area between the Skoone Bastion and the city wall, the southern part of Toompark, Harjuorg and the north-eastern part of the bastion zone.

The thesis offers a comprehensive concept to modernize and extend the use of space in bastion zone. A new spatial quality will be created in the bastion area through improvement of functionality and coherence. The image of the Old Town is emphasized through presenting its history, architecture, and nature. The area of bastions is transformed into an attractive recreation area. The basis for such an approach lies in the original idea of the bastion zone regeneration plan. It was supposed to serve as an important public space for recreation and leisure. In its new life, the bastion zone will realize this potential as a place of history, culture and recreation, and a welcoming spot for all people.

The work is based on qualitative research methods. Social media analysis through Instagram photos is also an essential part of this thesis, as this is one method of finding the spots in the bastion belt that would need improvement to serve as functional and inviting urban space.

The thesis is in Estonian and contains fifty-three pages of text, seven chapters, 3 figures and two extras.

Sissejuhatus

Tallinna vanalinn koosnes keskajal kolmest osast: Toompeast, all-linnast ja muldkindlustusvööndist, mis kaht esimest ümbritses. Alates 1997. aastast on Tallinna vanalinn ja tema kindlustused koos ümbritseva pargialaga UNESCO maailmapärandi nimekirjas. Pärandina on määratletud 113 hektarit unikaalset linnaruumi, mis moodustab terviku. (Tallinna Vanalinna arengukava... 2014, 9) Märkimisväärsetes ulatuses on säilinud 13. sajandil välja kujunenud keskaegne linnaplaan – kinnistute asetsemine, tänavad, väljakud –, mida omakorda rikastavad peamiselt 14.–16. sajandist pärinevad hooned ning praeguseni keskaegses pikkuses ja kõrguses püsinud linna kaitserajatised. Tänaesse linnapilti lisandub ka arhitektuurimälestisi 19. sajandi lõpust ja 20. sajandi algusest. Seda autentset ala ümbritsevad tihedalt puiteeslinnad, mis on lahutamatu osa meie ajaloolisest linnaruumist. (Tallinna Vanalinna arengukava... 2014, 9) Kogu seda meie tänase linnakeskuse moodustavat ala võrdsitab oskuslikult ruumi sobitatud kaasaegne arhitektuur. Kõik see koos on suur arhitektuurne potentsiaal. Eriliseks muudab selle lisaks asjaolu, et vanalinn on säilitanud ka oma funktsioonid: siin paiknevad endiselt üheskoos elu- ja ärihooned ning kirikud, Toompeal asub jätkuvalt riigivõimu keskus.

Vanalinna ümbritsev linnaruum on tänasel päeval kiire arengus. Näiteks Vanasadama piirkonnast plaanitakse kujundada linnasüdame laiendust. Sinna ümbrusesse on juba kerkinud mitu uusarendust, lisaks on olulised ka ühendused aktiivse kasutusega Rotermanni kvartaliga „Tallinna uue linna südamega“, ning jätkuvalt paraneva mainega eeslinnadega – Kalamaja, Kassisaba, Kelmiküla jt. Bastionivööndiruum on ajaloolise vanalinna ja seda ümbritseva kaasaegsema linnaruumi kohtumispaigaks, kus saab aidata kaasa nende sujuvasse sulandumisse. Osalt on see ruum ühenduslülilik ka linnakeskuse ja mereääre vahel, muutes sellega kriitilisemaks vajaduse luua ühendus vanalinnaga tugevamaks ja mugavamaks nii kohalikule kui ka turistile.

Tihedalt vanalinna ümbritsev roheline vöö pakub lisaks linlasele avatumat ruumi. Samas ka kohta, kus leiab ka privaatsust. Vaheldust ruumis. Tegemist on linnakeskuse ühendajaga ja linnaruumiliselt väga olulise alaga, mille linnaruumiline potentsiaal linnaelu rikastava avaliku ruumina on praegu paljuski kasutamata. Bastionivöönd vajab sujuvaid ühendusi nii eraldiseisvate haljastute vahel kui ka ümbritseva linnaruumiga.

Tallinna vanalinn on väga rikas ajaloo poolest ja seda oma erinevates kihistustes – keskaeg, varauusaeg, uusaeg, lähiajalugu. Selle põneva loo eksponeerimine võimaldaks rikastada vanalinna olemust. Erinevad

ajaloolised kihistused milles paljuski väljendub ka selle koha vaime potentsiaal, peaksid olema loetavad ja väärtustatud. Need kihistused annavad võimaluse jutustada linna lugu erinevate huvigruppidega inimestele ajaloo, arhitektuuri, sõjatehnika arengu ja linna looduskeskkonna arengu kaudu.

Käesolevas magistritöös vaadeldakse lähemalt meie linnakeskmes olevat rohelist bastionivööndit, mis ümbritseb vanalinna ja kulgeb ringina piki Tallinna vanalinna ümbritsevaid parke ja haljasalaid. Uuritavat ala eraldavad vanalinnast linnamüür ja Toompea järsak ning naaber asumitest glassiipuiestee. Nüüdseks meie seast lahkunud Kunstiakadeemia emeriitprofessor Rein Zobel on väitnud, et esimese Eesti aja keskel oli plaan luua bastionivööndist vabariigi esinduspark, mis pidi kulgema ringpargina ümber Toompea Hirvepargist kuni Tornide väljakuni. (Zobel 2007) Käesolev töö püüab seda mõtet elustada, ühendades terve bastionivööndi esindushaljasalad ja puisteed hästi toimivaks ja hinnatud rekreatsioonialaks. Kandes kujunduslahendusega ka edasi eelpool välja toodud arhitektuurseid väärtusi ja vaimu, mis paljuski väljendub ajaloos, kultuuris ja inimestes. See annab aluse bastionivööndi uueks tulemiseks.

Oluline on mõista, et töös käsitletav ala on riigi ja ka pealinna kontekstis väga oluline väärtus. Seda potentsiaali tuleb tunda ja kasutada, et sellest maksimaalset kasu lõigata. See ongi käesoleva töö ideaal: mõtestada lahti kogu bastionivööndiruum ning kasutada seda arusaama ruumi kvaliteedi tõstmisel. **Käesoleva magistritöö eesmärk on kujundada Tallinna vanalinna ümbritsevast bastionivööndist ühtne, katkematu iseloomuga ja aktiivse kasutusega rekreatsiooniala** – justkui eluvöö. Oluline on selgitada välja, kuidas üldise maastikuarhitektuurse kontseptsiooni abil sealse ala linnaruumilist, arhitektuurset ja vaimset potentsiaali paremini kasutada. Töö tulemiks pakun diskreetse lahenduse ruumiolukorra parandamiseks, milles näen ette linnaelu aktiveerivate funktsioonide lisamist, olemasoleva korrastamist ja esiletõstmist. Bastionivöönd kujundatakse aktiivse kasutusega rekreatsioonialaks, mis oleks samaaegselt nii unikaalne ajalooline väärtus kui ka aktiivne osa linnaruumist. Alust annab selliseks käsitlemiseks juba bastionivööndi algne haljastamise idee.

Käesolev töö tugineb osalt visionäär Charles Landry ja osalt linnaplaneerija Jan Gehli teooriatele. Lisaks on püütud peamiselt William H. Whyte'i, C. C. Marcuse ja C. Francisi teoreetiliste uurimuste abiga lahti mõtestada hea ja funktsioneeriva rohevööndi olemus. Linnaruumi elustamiseks ja funktsionaalsuse tõstmiseks on oluline mõista nii seda, milline ruum peab olema, kui ka seda, milline on käesolev ruum praegu. Toimiva väliruumi lahenduse väljatöötamiseks peab kõiki protsesse mõistma. Tulemuse saavutamiseks on käesolevas töös kasutatud peamiselt kvalitatiivsete uurimismeetodide sümbioosi.

1. Üldosa

1.1 Mõisted

- Avalik välisruum e avalik ruum – avalikult kasutatav hoonete vaheline või hoonestusest vaba välisruum linnas; avaliku linnaruumi erinevaid tüüpe ja vorme ruumiliselt kokku kuuluvaks tervikuks ühendav osa, mis hõlmab materiaalselt ruumi, ruumi kasutamist ning tähendusi, mida inimesed sellele annavad. Avalik välisruum on kõigile kättesaadav avatud ala, kus toimuvad kohtumised ja avalik elu, mis kõigile mõjudes ja kõigi osaks saades loob linnast kuvandi. (Tallinn 2005, 8)
- Bastion – Itaaliast levima hakanud vallkindlustuse tüüp. Mitmeastanguline viisnurkne kaitseehitis, põhiplaani ja sõjategevuseks kasulikult pindalalt avaramad tornidest. Bastionid võimaldasid otstarbekalt paigutada suurtükke ja ka käsirelvasid, samuti kaitsemeeskonda ja laskemoonavarusid, varjates neid vallidega ja osalt ka müüridega, mis hoidsid ülal bastioni muldkeha ning selle astangutele ja nõlvadele ehitatud valde. (Kenkmaa jt. 1965, 16) Bastionil oli viisnurkne põhiplaan: kaks pikemat külge (faasid) ulatusid kiiluna ettepoole, kaks tagumist külge (flangid) olid lühemad (Märss 2013).
- Eskarp – bastioni muldkeha, faase, flanke ja krutiine ülalhoidev kivimüür (Kenkmaa jt. 1965, 20)
- Esplanaad – glassiist veel kaugemale väljapoole ulatuv, ehitistest, eriti müüridest ning taradest vabastatud tsoon. (Kenkmaa jt. 1965, 20) Lai tänav, mille keskel on puiestee. Lai, piklik haljasala kahe allée vahel või sirge, kindlustusesplanaadi alale rajatud puiestee. (Tallinn 2005, 9)
- Fortifikatsioon – kindluste ehitamist käsitlev teadus (Märss 2013).
- Glassii – konteskarbi harjale kuhjatud madal, lameda välislänguga muldvall. Glassii koos varjatud teega moodustas kaugeima eelpositsiooni ründava vaenlase vastu. (Kenkmaa jt. 1965, 20)
- Glassiipuiestee – muldvall, millele rajati kaherealine puiestee. Istutatud puude ridu teedega nende vahel nimetati glassiipromenaadideks. (Tallinn 2005, 47)
- Haljak – möötmetelt väikene haljasala.
- Instagram – veebipõhine sotsiaalvõrgustik (suhtlusvõrgustik). Rakendus võimaldab veebikeskkonda üles laadida fotosid ja videosid, mida saab seejärel kasutajate vahel kas avalikult või privaatset jagada. Rakendus võimaldab markeerida ka foto tegemise asukohta ning lisada teemaviiteid, mis klassifitseerivad sisu rakenduse sisest samanimelistesse klassidesse.
- Konteskarpi – eskarbi vastas paiknev mitmekümne meetri laiuse peavallikraavi välismüür. See hoidis laiali valgumast glasiiga vaenlaste tule ja pilkude eest varjatud teed, mis kulges ümber vallikraavi. (Märss 2013)
- Krutiin ehk vahevall – vall naaberbastionide flankide vahel (Kenkmaa jt. 1965, 16)
- Raveliin – kahe sirge faasiga vallkindlus, bastionirinde 16. sajandi lõpu täiendus, mis rajati krutiini ette, kus see blokeeris piiramissuurtükkidele kõige sobivama paiga. Selleks et vaenlane ei saaks seda lihtsalt vallutada, oli raveliin ehitatud tagant lahtisena ja nii madal, et vaenlane ei leidnud sealt varju bastioni suurtükkide eest. (Märss 2013)
- Tallinna muldkindlustusvöönd e bastionaalvöönd e bastionivöönd – keskaegse Tallinna kaitserajatiste osa, kuhu kuulusid looduslikud ning kaitse-eesmärgil rajatud rajatised nagu linnamüür, kaitsetornid ja kaitstavad väravad ning erinevad pinnasemoodustised. Pärast tulirelvade kasutuselevõttu täiendati varasemat Tallinna linnamüüri kaitserajatiste süsteemi nende ees olevate muldkindlustuste täiendamisega. Mingil määral võib muldkindlustuste eelkäijaks pidada aga ka juba 14. sajandil ida- ja lõunapoolsete müüride ette rajatud vallikraavi. (Tallinna muldkindlustusvöönd... 2017)
- Vallikraav – ründajatele takistuseks mõeldud kraav, tihti oli sinna võimalik juhtida vett. Vallikraav kaevati müürist eemale. Kraavist välja kaevatud pinnast kasuta tihti täitepinnasena. (Märss 2013)
- Ühine tänavaruum – (shared space) on tänavaruumi kujundamise võtte, mis vähendab sõidukite ja jalakäijate segrekatsooni. Muudab tänavate tavapärasest toimimist vähendades sõidukite domineerivat mõju tänavaruumi ümber kujundades. Muutes ruum ühiselt kasutatavaks vältides erinevatele kasutajatele mõeldud ruumide visuaalselt ja tunnetuslikult jäika eristamist. (Shared space 2011, 7)

1.2 Metodoloogia

Uurimiseesmärgi saavutamiseks on vaja mõista ja tunda vanalinna ümbritseva haljasvööndi olemust. Selleks on oluline mõtestada lahti praegune ruumilahendus ning kaardistada hetkeolukorra puudused. Tähtis on vaadelda ka sarnaseid paiku mujal maailmas, et teadvustada sealsete lahenduste puudused ja hüved. Sel moel on võimalik mõista, mis teeb rohelisest vööndist toimiva, sidusa ja linlasele meeldiva väliruumi ning kuidas aitaks selline ruum tugevdada linna kuvandit üldiselt. Arvestades projektala olemuse ja iseloomuga, tuleb leida parim võimalik lahendus.

Uurimistöö analüütilise osa peamiseks meetoditeks on dokumendianalüüs ja vaatlus. Mõlemat kvalitatiivset meetodit kasutatakse töös läbivalt ja sümbioosis. (Hirsjärvi jt. 2005) Töö teoreetilise osa peamiseks uurimismeetodiks on dokumendianalüüs, mis põhineb peamiselt erinevate kirjandusallikate analüüsil ja andmete kogumisel internetist. Allikateks on teemakohased raamatud ja artiklid. Töö analüütiline osa põhineb peamiselt dokumendianalüüsil, visuaalsete materjalide analüüsil ja vaatlustel, mis toimuvad loomulikus keskkonnas ning mida mõnel juhul ka dokumenteeriti. Vaatlused, millele töö analüütiline osa põhineb, on teostatud peamiselt 2017. aastal. Vaatlusi on teostatud erinevatel aastaegadel ning erinevatel kellaaegadel päeva jooksul. Dokumendianalüüsi on uurimismeetodina kasutatud ka muu uuringuala puudutava olulise info kogumisel.

Ajaloolise ülevaate andmiseks tutvuti erinevate arhiivimaterjalidega. Analüüsid põhinevad ajaloolistel materjalidel linnamuuseumi kodulehelt, rahvusarhiivi fotode andemaasist, lisaks teemakohasest kirjandusest ning internetist. Hetkeolukorda iseloomustava olukorra kaardistamiseks on kasutatud kohakülastusi ja vaatlusi. Projektalal oleva haljastu olukorrale hinnangu saamiseks tehti intervjuu 21. oktoobril 2017. aastal Tallinna Botaanikaia dendroloogi Olev Abneriga. Intervjuu leidis aset projektala külastuse käigus, kus härra Abneri juhendamisel vaadati üle uuringuala haljastu probleemkohad.

Projektala identiteediväärtuse paremaks mõistmiseks on urbanisti, linnaplaneerija, Eesti Kunstiakadeemia doktorandi ja SPIN Uniti kaasasutaja Damiano Cerrone juhendamisel kasutatud Instagrami-fotode analüüsi. Analüüsiti fotosid, mis on tehtud aastasel perioodil. Analüüsitava fotomaterjal on aastast 2014 kuni 2015. Fotosid, mida uuringu käigus kasutati, oli kokku 32 814 tk, millest lähemalt vaadeldi 26 293 tk. Vaadeldud fotode arv on väiksem kui koguarv põhjusel, et osa fotosid on juba internetist kas kustutatud või on nende kasutaja muutnud foto privaatsussätteid. Statistika tarvis kasutati 1946 fotot, mis olid autori hinnangu järgi seotud uuringualaga – pildistatud kas projektalal või selle vahetus läheduses. Kõik fotod vaadati läbi ja määrati sobivusel need 10 kategooriasse, mis omakorda jaotusid kokku 47 alamjaotiseks.

Määratletud kategooriad olid järgmised:

- Teema (inimene, objekt, toit, grupp, üritus, maastik, reklaam, taustapilt, arhitektuur, sisekujundus, lemmikloom/loom);
- selfie ehk foto iseendast;
- tunne (ohtlik, neutraalne, meeldib linnakeskkond, meeldib looduskeskkond)
- vanus (nooruk, laps);
- ruum (tubane, välisruum, privaatne, avalik);
- sugu (mees, naise, võrdne);
- tegevus (töö/sissetulek, toitumine, liikumine/transport, haridus, ühiskondlik, puhkus, sotsiaalne, tarbimine, heaolu, heakord);
- üritus (privaatne, avalik);
- välismaalane (välismaalane, turist)
- emotsioon (rõõm, kurbus, viha, kartus, usaldus, häiritus, üllatus, ootus).

Dokumendianalüüsi käigus tutvuti erinevate ala puudutavate detail- ja üldplaneeringutega, linnaruumi arengu ettepanekutega, arengukavade ja eelnevate projektide, peatselt teoks saavate projektlahendustega ning projektala puudutavate visioonide ja teadustöödega, mis olid kättesaadavad. Käesoleva töö maastikuarhitektuurse kontseptsiooni loomes on arvestatud:

- 2018. aastal valmiva Tammsaare pargi rekonstrueerimisprojektiga;
- 2017. aastal Arhitektuurikeskuse, Eesti Arhitektide Liidu ja Tallinna linna välja kuulutatud Tallinna peatänava ideevõistluse võitnud tööga „Kevad linnas“.

Käesolevas töös pakutava lahenduse loomiseks on kasutatud eelneva uurimise tulemusi ja dokumendianalüüsi, mis on vajalik projekteerimistingimuste mõistmiseks.

2. Teoreetiline käsitlus

Linnade puhul kehtib seaduspärasus, et elanikkonna tugev vähenemine vähendab teatud kriitilise piiri ületamisel oluliselt elukeskkonna väärtust. See kehtib ka meie linnakeskuse vanalinna puhul. Vanalinnas asuvaid hooneid saab kasutada ka teisiti kui nende algne eesmärk, näiteks kaubanduseks, teenuste pakkumiseks või administratiivhoonetena, kuid kui elamufunktsioon langeb ja püsielanikud vähenevad, on sel negatiivseid mõjusid. Näiteks tõmbab õhtuti tühjenev vanalinn ligi vandaale, lisaks hakkab elukohtade vähenemise tõttu langema ka traditsiooniliste jaemüügi- ja teenindustevõtete osatähtsus, mis omakorda vähendab turistide huvi. (Terk 2016, 3) Kokkuvõttes alaneb elukeskkonnana autentsus külustusobjektina ehk tekib nn teemapargi efekt.

Oluline on, et meie linnakeskus ei kaotaks tähtsust linna tuumikalana ja aktiivne linnaelu säiliks ka vanalinnas. Et seda saavutada, tuleb arendada elamiseks vajalikku taristut, sealhulgas rekreatsioonivõimalusi, et säilitada unikaalse keskkonna kvaliteet ka selles elava inimese jaoks. See omakorda tähendab, et tuleb parandada vanalinna üldist õhkkonda, ruumikasutust, imagot, stiili jms. (Terk 2016, 3-15).

Käesolevas peatükis leian vastused järgmistele küsimustele, mis aitavad mul eelkirjeldatu valguses uurimiseesmärgini jõuda: kuidas kirjeldada toimivat rohevööndit, kuidas saame rohevööndi väärtust tõstes ka linna kuvandit parandada ning kuidas on mujal sarnase pärandiga käitunud.

2.1 Sarnased paigad maailmas.

Tallinna vanalinn on suutnud säilitada terviklikkuse ja linnakeskuse olemuse ka kaasaegse linnaterviku kontekstis, paljuski tänu linna tihedalt ümbritsevatele kindlustustele. Eesti mitte kõige parem majanduslik olukord ja keeruline poliitiline minevik on Tallinnale teinud tohutu teene pärssides linnaruumilisi arenguid, mis on omakorda säilitanud sealseid tänaseid väärtused. Selleks, et sellest hüvest veel kasu lõigata, peaksime seda rohkem väärtustama ja pärandiga oskuslikumalt ümber käima. Oskused tulevad kogemustega, mida saame, kui tutvume sarnaste linnadega, et näha seal tehtud vigu ja edasiminekuid.

Tallinna bastionid on ehitatud itaalia süsteemi järgi ja selliseid tähekujulisi bastioneid on säilinud mujalgi. Näiteks Palmanova Itaalias, Bourtange ja Naarden Hollandis, Tvrda Horvaatias, Nové Zámky Slovakkias, Almeida Portugalis jpt. (List of star... 2017) Mõned on neist on hüljatud, mõned linnadeks arenedes kadunud ja osad algupäraselt eksponeeritud. Eestiski on teisi bastionilinnu, mida hästi teame ja tunneme. Näiteks

Narva bastionivöönd on kenasti korrastatud ja eksponeeritud ning linnaruumi haaratud, ka Kuressaare kindlust renoveeritakse pidevalt ja see on kenasti linnaruumi integreeritud. Kuressaare kindluses pesitseb muuseum ja tihti korraldatakse seal kultuuriüritusi, millest mastaapsemad on Saaremaa Ooperipäevad.

Arvan, et Tallinna muldkindlustused on väga kenasti hoitud ja mõneti ka hästi eksponeeritud. Samas jätkub potentsiaali enamaks. On vaja parandada linnaruumilisi ühendusi ning eksponeerida meie lugu ja ajaloolist pärandit. Tihti tuuakse meile eeskujuks Viini, mis siinkohal välja jääb, kuna sealselt muldkindlustusvööndist on säilinud vaid fragmendid. Käesolevas peatükis saab lugeda hoopiski põgusalt Nardeeni linnast Hollandis ja Goryokaku kindlustusest Hakodate linnas Jaapanis, lisaks käsitletakse põgusalt Riia linna, mille eeskujul hakati Tallinna bastionivööndile kunagi parke rajama.

Naarden on tähekujuline linn Amsterdami lähistel. See on osa Amsterdami linna ümbritsenud 135 kilomeetri pikkusest kindlustuste vööndist. Linnakeskus on endiselt linnamüüri ümbritsetud, see on kompaktne näide Hollandi kaitsealasest ajaloost. Naardeni vanalinn on ümbritsetud vallikraaviga ja seetõttu autovaba, seal paikneb praegu ka Hollandi kindlustuste muuseum, mis räägib lugu Hollandi kaitseajaloost, võitlustest ja elust kindlustustes. (Netherlands vestingmuseum 2017)

Foto 2.1. Nardeeni kindlus

Nardeeni kindlus oli pärast 80aastast Hollandi kodusõda peaaegu täielikult hävinenud. 16.-17. sajandil kindlust taastati, kuid sellest ajast ei ole see enam muutunud. Kindlus oli kaitselistel eesmärkidel kasutusel kuni Esimese maailmasõjani. (Netherlands vestingmuseum 2017) Kõik teised Amsterdami kindlustusvööndi kindlused on juba linnastunud, nende vallikraavid täidetud ja linnad on nad neelanud (Tulloch 2011). Nardeen on säilinud senises hiilguses. Vanalinnas tegutseb ka mitmeid restorane ning seal korraldatakse meelelahutuslike üritusi. (Netherlands vestingmuseum 2017) Kahjuks ei funktsioneerigi Nardeen enam täisväärusliku linnana, vaid on teemapargistunud, meenutades pigem suurt vabaõhumuuseumi. (vt Foto 2.3.)

Goryokaku kindlus Hakodate linnas Jaapanis on samuti täheksajulise kindluse hea näide. Kindlus ehitati 17.-19. sajandil Hakodate linna kaitseks Hokkaido saarele. Paar aastat hiljem sai sellest kodusõja lahinguväli shogunite vägede ja Meiji valitsuse ülemvägede vahel. Pärast seda, kui kindlus kaotas oma sõjalise tähtsuse, muudeti see 1910. aastal avalikuks pargiks. Terve vallikraav ümbritseti kirsipuudega, muutes selle saare kõige menukamaks kirsipuude õitsemisaja nautimise kohaks. Maikuu alguses on hooaja tipp ja pargis on külastajaid palju. (Fort Goryokaku 2017; DMC Japan 2017)

Foto 2.5. Goryokaku park Hakodates

Allikas: Goryokaku Park. Travel Hakodate. [WWW] https://www.hakodate.travel/en/sightseeing_spots/view/goryokaku-park. (20.12.2017)

See on Põhja-Jaapanis üks populaarsemaid kohti, kus kirsside õitsemist nautida. Kusjuures puud ja park on ka valgustatud, mis annab võimaluse pikendada öite nautimist ka pimedasse aega. Endine saare administratiivhoone kindluse keskel hävis, kuid see rekonstrueeriti ja muudeti avalikusele kasutamiseks. Kindlustuse endisel esplanaadil on ka torn, mille otsast saab nautida vaadet tervele kindlustusele. Vastupidiselt Nardeeni kindlusele on Goryokaku kindluse sisene linna osa hävinenud. Samas on sinna kujundatud park väga populaarne ja saare külastajad armastavad seda, mistõttu on hoopis kirsioitest saanud koha uus identiteet. (vt. Foto 2.4.)

Läti pealinn Riia, mis oli meile suureks eeskujuks ajal, mil meid kindlustuste nimekirjast kustutati, on samuti kantud UNESCO maailmapärandi nimistusse. Riia asub Läti südames, Riia lahe lõunarannikul Daugava suudmes. Riia on tekkinud kaubateede ristumiskohale ja tegemist on endise Hansalinnaga nagu Tallingi. Iga sajand on Riia linnaruumi oma jälje jätnud: seal näeb nii linna algusaegadel ehitatud kirikuid, keskaegseid vanalinnahooneid, kordumatuid juugendstiili maju, sajanditele vastu pidanud puitarhitektuuri ning jälgi ka endistest kindlustusehitistest (Latvia: best enjoyed... 2017). Riia vanalinn on ümbritsetud lääne poolt jõega ja ida poolt endisele muldkindlustusvööndile rajatud pargiga.

Foto 2.2. Riia Bastionite park

Allikas: autori foto, 09.04.2016

Sarnaselt Tallinnaga on park vanalinna ja kesklinna ühenduskohaks. Park pakub ilusaid vaateid, jalutusradasid ja puhkekohti. Sillad viivad üle vallikraavi kesklinna. Pargis on palju korrastatud dekoratiivseid istutusalasid ja vee-elemente. Pargis on ka monumente, mälestuskive ja skulptuure. Ala on väga populaarne nii linlaste endi kui ka turistide seas. Seal näeb alati inimesi jalutamas, piknikut pidamas või raamatut lugemas, üsna tihti korraldatakse ka kultuuriüritusi. (vt. Foto 2.5.)

Kokkuvõtvalt võib öelda, et põhiliselt on bastionivööndid kas täis ehitatud või ehedalt eksponeeritud. Eksponeerimisel on tihtilugu säilitatud võimalikult palju bastionide ajastule kohast, mis on sageli lõppenud täieliku konserveerimise ja nn teemapargi efektiga, kus bastione kasutatakse ainult turismi otstarbel. Teistel juhtudel on püütud kindlustusi integreerida linnaruumi. Mõnikord on need linnale alla jäänud ning on kaotanud suure osa oma olemusest. Üsna tihti on bastionalasid muudetud ka parkideks, mille ühisnimetajana saab välja tuua rekreatsiooni funktsiooni. Bastionipargid on puhkekohtadeks, jalutamiseks, sportimiseks ja muuks selliseks, aga seal korraldatakse ka välikonserte, etendusi, festivale jt kultuuriüritusi. Tallinna bastionivöönd on säilinud osaliselt algupärasena, aga samas on see ka sujuvalt linnaruumiga liitunud. Bastionivööndis paikneb endiselt linna keskus ja see tõestab väga selgelt meie vanalinna ümbritseva bastionivööndi erilisust ja olulisust.

2.2 Linna kuvand

Eestit tutvustatakse väljaspool põhiliselt e-riigina ja selle kuvandi tugevdamine on väga aktuaalne, aga lisaks reklaamitakse ka meie riigi põnevat ajaloolis-kultuurilist tausta, head toitu ja puhast keskkonda (Visit Estonia 2017). Tallinna peamised reklaamlaused suunavad esmalt vanalinnaga tutvuma ja seejärel sööma, puhkama ning ostlema. (Visit Tallinn 2017) Lühendit UNESCO armastatakse väga rõhutada. Jah, loomulikult on UNESCO maailmapärandina loetletud ka muid Eesti väärtusi nagu laulupidu, seto suitsusaun jne, kuid üheks olulisimaks on siiski vanalinn. Nimekirjas 10 asja, mida Tallinnas teha, ja kohta, mida külastada, on märgitud peale vanalinna enda teisele kohale Vanalinna ümbritsevad kindlustusehitised. (Visit Tallinn 2017) Fotosid vaadates on näha ainult tornid, täiesti tähelepanuta on jäänud see roheline ruum, mis on üks Vanalinna unikaalsemaid iseloomustajaid. Samas võiks rohevöönd olla osaks sellest pildiks, mis silme ette kangastub, kui räägitakse Tallinna vanalinnast või selle müürist. Olgu ka öeldud, et pargid on tihtipeale linna väärtuste ja olemuse peegliks.

Kirjanik, linnaplaneerija ja visionäär Charles Landry arvab, et heal linnal on selge eesmärk ja siht, kuhu poole tüürida. Tema arvamuse kohaselt saab linna toimimist lahti mõtestada, tuues paralleele infotehnoloogiaga.

Linn jaguneb riistvaraks (tänavad, majad, pargid), tarkvaraks (kultuurielu, ettevõtlus, võimalused) ja neid omavahel siduvaks nn orgvaraks (kuidas linna juhitakse, suunatakse ja organiseeritakse). Need kolm jaotist peaksid olema täielikus sünergias. Hästi toimiv linn, mida Landry nimetab loovlinnaks, on pidevalt arengus ja alati paranemas ning kindlad põhimõtted aitavad sellel toimuda. (Charles Landry 2017) Käesolev töö püüab luua osakest sarnasest visioonist ka Tallinna kohta.

Koha kuvand kujuneb aja jooksul. See imbub läbi linna olemuse (tänavate, hoonete ja linnaruumi) ja ajaloo. Kuvandi osaks on ka kultuurielu, traditsioonid ja see, kuidas linn elab. Kuvand hõlmab ka meie mälu ja mõtteid: mälestusi, teadmisi linnast, inimesi, üritusi, tooteid ja ressursse. See on tuntav reputatsioon ja globaalne kõla (Charles Landry 2017). Sellist terviklikku kuvandit luua ei ole lihtne. See nõuab kõva tööd, visiooni järgimist, kõrgendatud tundlikkust ning head läbimõeldud disaini, sealhulgas ka teadmist, millal asju säilitada ja millal neist loobuda. Landry väidab et võtmeks on ambitsioonikas programmiloome, et aidata linnal energiat ja motivatsiooni hoida, selleks et rikastada ühtekuuluvustunnet ja identiteeti. (Charles Landry 2017) Koha kuvandi loomet saame nimetada ka brändimiseks ja kohaloomeks (*place-making*). Kohaloomet tähendab mingi koha identifitseerimist mingite teatud omaduste, tunnuste või sümbolite järgi. Kohaloomet juures on oluline puänt, et kohta kuvandit saab mõjutada ja tugevdada, kui vaadata ka suuremat pilti. Kohaloomet on iselaadi lähenemine, mida rakendatakse tööriistana selleks, et tugevdada mingi piirkonna või sihtkoha veetlust. Seda saab kohandada strateegiana, mis on läbi põimunud katkematuks protsessiks ja kohateadlikuseks. (Bianchini jt. 1995, 39)

Linnaplaneerimine on teadaolevalt interdistsiplinaarne – segu arhitektuurist ja planeerimisest – ja väga mitmetasandiline – suured planeeringud, hoonete paigutamine, tänavate planeeringud, linnaväljakud, pargid – avatud ruumi suhe ehitatuga ning vastupidi. Kohaloomet võtab linnaplaneerimise protsessid, mis on suurel skaalal, ja keskendub disaini sekkumisega mikroskaalal mingis kindlas kohas. Kuna selline tegevus loob linnast kuvandi, projektsiooni linlasele ja külalistele, siis on tõusnud ka linnakujundamise osatähtsus selles loomeprotsessis. Linnakujundamisega saab luua tervitavaid ja kutsuvaid ruume ning luua juurde sihtkohti. Linnakujundamine koos kohaloometiga on justkui geograafiline brändimine, eriti just selle pärast, et ehitatava arendamine on tihtipeale erakätes ning peamiselt ettevõtluse või kaubandusega seotud. Avalik ruum on üks väheseid osi, mille arengut ja kasutust saab suunata kohalik võim. Ruumikujundamisel on siin väga tähtis roll, kindlustamaks ruumi sujuvus, ühendus, jaotus ja erinevate kasutajate (kohalikud, turistid) kasutus. Sellega saab luua kohti inimestele – kogunemisteks, üritusteks –, luues juurde sõlmpunkte ja piirkondi. Linna brändimine on tugevalt mõjutatud füüsilise keskkonna pakutavatest iseärasustest ja omadustest igas vormis ning kohas, mis annavad juurde väärtust sisu ja kogemuse näol. (Kavaratzis jt. 2014)

Linnad on kõige keerulisemad tehisesemed, mis on inimese loodud, aga samas on need ka kõige parem investeering. Linn toodab elu, energiat ja võimalusi, mille abil väljavaated avarduvad ja kultuurne viljakus kasvab. Linnad kujundavad ka meie identiteeti ja ankuravad meid. Head linnad võimaldavad liikuvust, elavust ja tegevust, on valmis haarama võimalusest. Hea linn on jaatava olemusega. See kõik tugevdab kohavaimu. Kõige aktiivsemad ja tuleviku vaatavad linnad kasutavad kollektiivset kujutlusvõimet ja õpivad. Nad peegeldavad oma kogemust ja annavad seda ka edasi, õppides samas teiselt. Õppiv linn on alati valvas ja otsib eeskujude, kellelt õppida, kas siis head või halba. (Charles Landry 2017)

2.3 Hea ja funktsioneeriva rohevööndi olemus

Rohealal, mis ümbritseb meie vanalinna, on väga oluline roll linnakeskuse üldises funktsioneerimises. Selles avalikus ruumis naudime ühtlasi nii linna kui ka loodust, me käime seal läbi ja kasutame seda ka puhkuseks –jalutuskäikudeks koeraga, sportimiseks, lõunatunni piknikuks jpm. Seetõttu peaksime suhtuma avaliku ruumi kujundamisesse sama kirglikult kui oma elutoa ümberplaanimise. Tihe ja kivine linnakeskus vajab elamisväarsuse tõstmiseks enda ümber hästi planeeritud ja korraldatud avaliku ruumi ning seda püüabki antud töös käsitletav parkide vöönd pakkuda. Oluline on leida vastus küsimustele, mis teeb ühest pargist hea pargi, mis paneb inimesi parki külastama ja mis tagab selle toimimise.

Rohelise ruumi puhul on hea disain nii protsessiks kui ka tulemiks. Hea disainiga saab muuta atraktiivsemaks ja kogukonnale meeldivamaks parke, väljakuid ja muid kohti, mis on negatiivse ruumikuvandiga. Sellised suured linnasisesed pargid nagu vanalinna ümbritsev rohevöönd on lisaks kohalikule kogukonnale olulised ka ülelinnalises mõttes. (Hill 2005, 54) Linnapargid on oluliseks lüliks meie ja linna suhtluses (Whyte 1980).

Hea disain vajab inspiratsiooni, innovatsiooni ja eksperimenteerimist. Riskide vähendamine on küll oluline, aga see peab olema tasakaalus vajadusega luua ergutavaid keskkondi, mis on üllatavad ja harivad. Eduka rohelise ruumi kujundamise võti seisneb selle kasutaja vajaduste mõistmises. Edukat rohelist ruumi kirjeldavad omadused on jätkusuutlikus; karakter ja omanäolisus; piiritletus; ühenduvus ja ligipääs; loetavus; kohandatavus; kõikehõlmavus, bioloogiline mitmekesisus ning ilu. (Hill 2005, 59) Head ruumidisaini luua on tihtipeale sama kulukas kui halba. On tunduvalt lihtsam luua ruumi, mis inimestele meeldib, kui seda, mis ei meeldi. (Whyte 1980, 94-97) Hea lahenduse loomeprotsessis on seega väga oluline roll olemasoleva olukorra analüüsil, koha olemuse ja kuvandi mõistmisel ning ruumi kasutajate ja nende vajaduste tajumisel. Kõike seda arvestades paneme aluse heale ja läbimõeldud ruumikujundamisele ja disainile.

Raamat „The Social Life on Small Urban Spaces“ kirjeldab New Yorki avalike alade põhjal tehtud uuringu tulemusi – miks mõned paigad on inimesi täis ja kasutajad armastavad neid, aga mõned kohad on tühjad ning kasutud. New Yorki parke ja väljakuid vaadeldi seitsme aasta vältel. Neid uuriti põhjalikult, alates istumiskohtade protsentuaalsest osakaalust ruumis kuni selleni, kui palju mõjutab päikese, tuule, puude ja vee olemasolu ruumikvaliteeti. Raamatus järeldati, et koht, kus tänavaruum kohtub pargi või muu avatud linnaruumiga, on selle kohtumispunkti toimimise mõttes võtmelemendiks. Ideaalis peaks nende ruumide suhe olema ühtne ja sidus, nii et ei saa arugi, kust üks alguse saab ja teine lõppeb. (Whyte 1980)

Raamat tõi välja mõned konkreetset elemendid, mis mängivad suurt rolli avalike ja pargialade kujundamisel. Üheks nendest on astmed. Kui astmed on mugavad, saab nendega väga lihtsasti ruumi rikastada. Alade sissepääsudes võivad astmed mõjuda kutsuvalt, pakkudes üllatuslikkust ja uusi vaateid (Whyte 1980). Lisaks annavad trepistikud ja astmed ka sekundaarse ruumikasutamise kogemuse – astmetel saab istuda. Istumine on Whyte'i sõnul üks olulisemaid avaliku ruumi funktsioone. Kunst ja *performance* on raamatu autori arvamuse kohaselt samuti avalikus ruumis väga olulisel kohal, sest need mõjuvad ruumi ergutajatena (Whyte 1980, 94-97), panevad inimese peatuma, tekitavad mõtteid ja suhtlust. Whyte'i sõnul elavdas ruumi muusika – muusikud ja esinejad toovad inimesed ruumis kokku. Sellises kontekstis ei loe esitluse soorituse kvaliteet: tihtipeale toimib halb etteaste paremini kui hea. (Whyte 1980, 94-97)

Raamatus „People Places: Design Guidelines for Urban Open Space“ analüüsivad Clare Cooper Marcus ja Carolyn Francis meie avaliku linnaruumi kujundamise põhimõtteid. Nad on loonud uuringute ja erialase kirjanduse baasil juhised avaliku linnaruumi edukaks kujundamiseks, sealhulgas ka rohealade kohta. Kaks peamist pargi külastamise põhjust on nende väitel soov olla looduslikus keskkonnas ja vajadus suhelda. Suurlinnade inimesed vajavad parki kui pelgupaika ja oasi keset kiiret kärarikast linnamelu. Roheluse ja taimestiku suurem protsent tõstis uuritavate rahuolutaset. Raamatus on eraldi välja toodud juhised, kuidas erinevatele planeeringulistele küsimustele läheneda. Eraldi oli välja toodud, kuidas muuta loodusmaastiku meeldivamaks, kuidas tõsta inimeste kontaktivõimalust ja õhutada suhtlust ning kuidas muuta liikumisvõimalused mugavamaks ja meeldivamaks ka erivajadustega inimestele, väikelastele ja kooliealistele. (Francis jt. 1997, 88-96) Kõik need meetodid on mõeldud selleks, et muuta ruum elavamaks. Pargi loodusmaastiku meeldivamaks muutmiseks saab välja tuua järgmised planeeringuliselt saavutatavad elemendid: võimalikult mitmekesine taimestus, vahelduv haljastus, voolav vesi, eraldatud kohad.

Foto 2.1. Skulptuur Toompargis

Allikas: mechta. 02.06.2015. Instagram

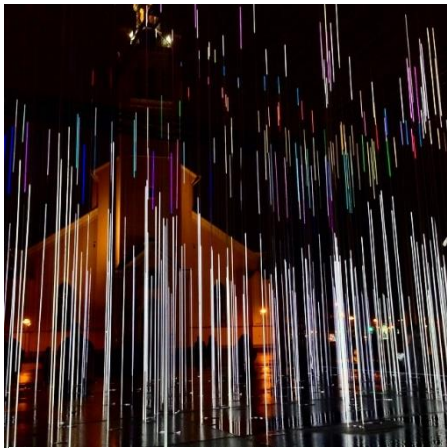

Foto 2.2. Valgusinstallatsioon

Allikas: captainarghh. 06.12.2014. Instagram

Foto 2.3. Tänavamuusik Harjumäel

Allikas: clarksupernova. 05.06.2015. Instagram

Raamat „People Places: Design Guidelines for Urban Open Space“ soovitas ekspluaterida ja tutvustada kasutajatele pargi ajalugu ning ka praegust situatsiooni plaaniliselt. Negatiivse kuvandi pargiruumist annavad kõikvõimalikud keelavad sildid. Pargiruumi tuleks võimaldada vabalt kasutada – füüsilised rajatistused ja piirded ei sobi. Soovitus oli parkidesse jätta ka teataval määral metsikust – suured ja vanad puud ning näiteks ka üks ala, mis saaks kasvada omasoodu ja looduslikult, et hoida sidet linlase ja looduse vahel. Raamatu autorid arvasid, et pargiruumis peaks kindlasti olema eraldiseisvaid laudu, mis pakuvad erinevaid kasutusvõimalusi, näiteks söögiks, lugemiseks, töötegemiseks vms. Need peaksid olema kindlasti vaiksemates kohtades ja eraldi tavalistest piknikukohtadest. Samas peab ka rohealadel olema selliseid istumisvõimalusi, mille asukohta saab muuta – liigutatavaid toole –, millest moodustada istumisvõimalusi gruppidele. Pargi perimeetril võiks olla istekohti, kus tekib võimalus istuda ka mööda ruttajal. See annab võimaluse inimesele, kes ei soovi või ei saa (nt liikumispuude tõttu) parki siseneda, kuid tahaks pargis olles toimuvat jälgida. Arvestama peaks ka mikrokliimaga – luua privaatsemaid ruume, mis on varjatud tuulte eest, kuid samas võimaldavad päikesepaistet nautida. Pinke tuleks paigutada pargis nii, et need on istusalade läheduses ja vaatega pargiruumi. Nii tekib haljastusest turvaline seljatagune, kuid istudes saab siiski vaadet nautida. Pargiruumi tuleks tuua programme ja üritusi jaoks, see kutsub sinna kasutajaid. Mängu- ja tegevusalade ümbruses võiks alati olla istekohti, et ka kaaslasel või pealtvaatajal oleks mugav. (Francis jt. 1997, 88-96) Sellised võtted tõstavad inimeste kontaktivõimalust ja õhutavad suhtlust, mis omakorda aktiveerib ruumikasutust.

Pargi infrastruktuur peab käima ajaga kaasas, sest inimeste vajadused ja soovid on muutunud ning muutuvad veelgi. Kindlasti peab pargiruum arvestama erinevate kasutajagruppidega nagu kohalikud elanikud, linlased ja turistid ning sellest tulenevalt ka erinevate

kultuuridega, sest kõigil neil on veidi erinevad kombes ja harjumused avaliku ruumi kasutamisel.

Üldiselt on teada, et ruumiprogrammid töötavad alati ja minevik on seda ka tõestanud, näiteks on läbi aegade populaarne olnud Lillefestival Tornide väljakul. Tihti ongi toimiva lahenduse võtmeks erinevate kultuuride ja programmide segu. Arvestama peab, et praegu valmiv ruum peab pakkuma midagi ka 10-20 aasta pärast. See peab olema perspektiivne. See tähendab, et see peab olema linlasega arvestav – ligipääsetav, igasugusele vanusele programme pakkuv, loomadega arvestav. Park peaks olema teadlikult planeeritud tahtmatult toimivate tegevuste jaoks, see peaks olema paindlik. Näiteks avatud muru võib olla mitmeotstarbelisem kui kujundatud lastemänguväljak. (Rodman 2017) Võtmeelement eduka roheala loomisel on planeerimine inimesele ja teadmatussele. Mõnel juhul on hea parki kujundada täpselt vastavalt kasutusele ja programmile, kuid mõned linlikud ruumid peavad olema vabad ja võimaldama kogukonnal ruumi ise defineerida. Maailm meie ümber on pidevalt arengus ja kiires muutuses, seega ruumid, mis suudavad sellega kohaneda, on linlase jaoks kõige lihtsamini suhestuvad. (Rodman 2017)

„Ilma vastu ei saa“ on tüüpiline vabandus, miks tänavaelu rikastamiseks külmema kliimaga maades mitte midagi ei tehta. (Bianchini jt. 1995, lk. 39) Ilma mõju dramatiseeritakse linnaplaneerimisel sageli üle, kasutades seda ettekäändena ratsionaliseerimisel ja põhjusena, miks mitte luua head avaliku ruumi. Lõikavad temperatuurid, hall taevas ja pikad ööd ei tähenda, et peaksime kevadeni toas istuma. Tuleb luua ruumi ja kohti, kus inimesed saaksid nautida avaliku ruumi ja elavaid tänavaid ka talvisel ajal.

Esimene samm selleks on tabada ja püüda matkida laste entusiasmi talvisel perioodil. Talvelinnade planeerimisel aitab edu saavutada see, kui kaasata väliruumi võimalikult palju tegevusi, mida saab ka talvisel ajal harrastada, kohandades neid kohalikule identiteedile ja karakterile vastavalt ning pakkudes kutsuvat ja elavat keskkonda. Kui inimestele antakse võimalus midagi teha, kogunevad nad kokku ja teevad seda, isegi kui on külm. Väljas olemiseks peab lihtsalt põhjust andma – turg, uisutamine, muusika, valgustus, lihtsalt mõnus koht jne. Pimedus limiteerib samuti inimeste väljas veedetud aega, seega on valgustus just talvel väga oluline. (Walljasper 2009)

Eriti meie senist linnaplaneerimist vaadates tundub, et peitume tihti „ilma vastu ei saa“ lause taha. Meie kliimavöötmes on palju pimedat, nukrat ja sombust aega, aga selle asemel, et siseruumides istuda, peaksime rikastama olemasolevat väliruumi nii, et tahaksime seda tarbida ka kehva ilmaga. Talvel Tallinna väisav turist tuleks suunata väliruumi pidi ka kaugemale Raekoja platsi jõuluturust.

2.4 Järeldused

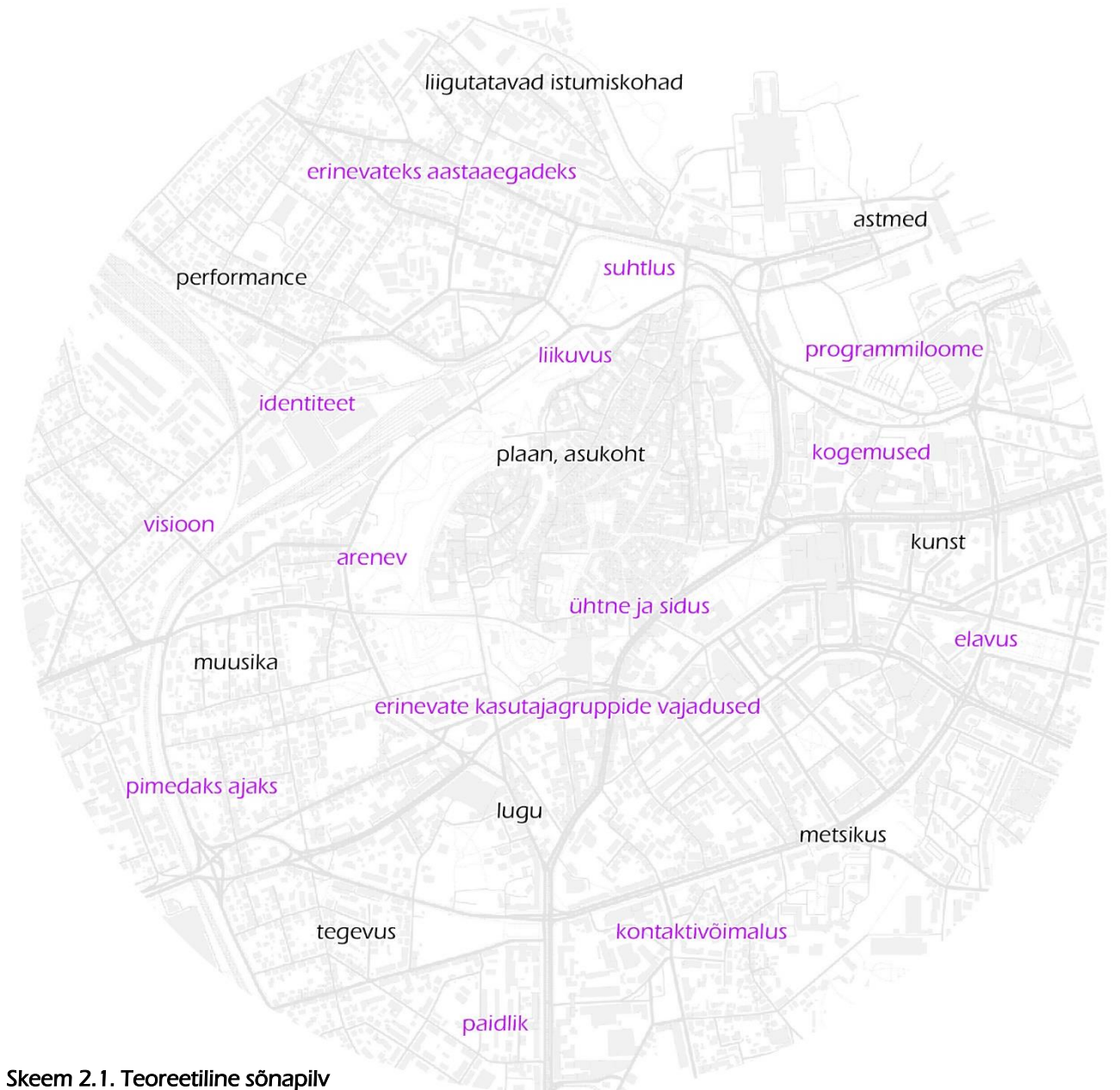
Sarnastes paikades on säilinud kindlustusehitiste näol samalaadset ruumipotentsiaali kasutatud väga erinevalt. Neid on unustusse jäetud, tasandatud ning hoonestatud, konserveeritud, muudetud n-ö teemaparkideks ja on ka panustatud parkidele, mida on mõnel juhul rikastatud uute funktsioonidega. Peamiselt domineerivad siiski pigem halvad näited, kus alad ei oma enam autentsust või on nad sootuks kadunud. Edukalt regeneeritud alade puhul võib ühise iseloomustajana märkida ühiskondliku kasutust ja rekreatiivseid funktsioone. Üsna tihti on liigse planeerimise ja konserveerimisega suletud alasid üldistele linnaruumiarengutele, mille tagajärjeks on suletud ja monofunktsionaalne ruum, mis meenutab muuseumit. Sarnaselt Nardeenile. Oluline on aktsepteerida ümbritsevas ruumis toimuvaid arenguid ja neid toetada, kuid samas mitte unustada ning väärtustada sealset mitmekülgset ajaloolist konteksti.

Koha kuvand kujuneb aja jooksul. See imbub läbi linna olemuse ja ajaloo hõlmates ka meie mälu ja mõtteid. Koha- ja kuvandiloomes peab olema kindlasti kasutatud rohevööndi uue kontseptsiooni loomes. Seeläbi saab parandada ja tugevdada Tallinna kuvandit. Ehk annab see ka eelduse Tallinnale püüelda loovlinna ideaali poole? Ka bastionivööndi uut visiooni luues on oluline meeles pidada, et alati on ruumi edasi areneda. Olulised on siiski kindlad põhimõtted, mis tuleb luua nii, et nad aitaksid sellel toimuda. See eeldab programmi või kava, mis suunaks edasisi tegevusi. Projektlahendusega ongi püütud uue ruumiprogrammi abil luua bastionivööndist tervitav ja kutsuv ruum ning uus sihtkoht. Kuna linna kuvandiloomes on tugevalt mõjutatud füüsilisest keskkonnast, sest sellega saab juurde anda väärtust sisu ja kogemuse näol, on väga oluline ka ala maastikuarhitektuurne kujunduslahendus ja esteetika väiksemas määras. (vt. Skeem 2.1)

Toimiv ja kvaliteetne roheline ruum arvestab erinevate kasutajagruppide vajadustega. On jätkusuutlik ja paindlik. Kindlasti peab seal olema karakterit ja omapära. Tähtis on ka ligipääsetavus ja ühendused eriti just ümbritseva linnaruumiga. Mitte vähem oluline on ka esteetika ja ilu. Eelpool öeldust järeldub, et oluline on ka väärtustada ja osata eksponeerida koha lugu, millega saab luua ühtekuuluvustunnet ja identiteeti. Oluline on meeles pidada, et sealne ruum looakse inimestele, seega peab see olema suuteline koos nendega ka arenema ja elama. Et luua uut ruumikvaliteeti ja aktiveerida ruumikasutust tuleb luua ruume, mis pakuvad kontaktivõimalusi ja õhutavad suhtlust. Ruumile tuleb juurde anda väärtust sisu ja kogemuse näol. (vt. Skeem 2.1)

Käsitatud teoreetilist osa toetab väga hästi ka antud töö raames tehtud sotsiaalmeedia analüüs. Näitena sobib hästi Tallinnasse 2014. aastal püstitatud valgusinstallatsioon, mis Instagrami-fotosid läbi vaadates

dominandina selgelt välja joonistus (vt Foto 2.2.). Samuti oli selgelt näha, et kui kuskil esines tänavamuusik, oli temast alati rohkelt fotosid (vt Foto 2.1.). Väga hästi toimivad emotsiooni pakkujatena ruumis ka skulptuurid, näiteks käesolevas töös käsitletaval alal oli vaeeldamatult kõige fotografeeritum skulptuur Toompargis (vt Fotod 2.3.).

Skeem 2.1. Teoreetiline sõnapilv

Allikas: autori koostatud

Skeem 3.1. Projektala asukoht

Allikas: autori koostatud

3. Lähteülesanne

Bastionivööndi potentsiaal linnaelu rikastava avaliku ruumina on praegu paljuski kasutamata. Samas on tegemist linnaruumiliselt väga olulise alaga. Bastionide haljasvööndi saab paremini toimima, kui see eesmärgiks võtta. Vaja on vaid ühtset visiooni. Käesolev magistritöö pakub selleks ühe võimaluse, andes selge suuna ja realistliku plaani haljasvööndi parendamiseks. (vt Skeem 3.1.) Arvestada tuleb, et Tallinna vanalinna kuulumine UNESCO maailmapärandi nimekirja seab tehtavatele muudatustele piirangud: need peavad olema kooskõlas rangete muinsuskaitsete nõuetega.

Töö siht on luua meeldivas ruumikeskkonnas läbitav jalutusrada bastionivööndis asuvate parkide vahel, nii et liikumine toimiks sujuvalt ümber vanalinna Margareeta aiast Rannavärava haljakuni. Uue kujunduslahenduse loomisel leitakse alale uusi funktsioone ja lisatakse kohatähendusega seotud uusi elemente. Lahendus käsitleb kogu bastionivööndit tervikuna. Võimalikult suurel hulgal säilitatakse ja väärtustatakse olemasolevat. Nii arhitektuurseid kui ka haljastuslike väärtuseid. Ajalooline maastik ning sellele lisatavad uued elemendid saavad moodustama terviku, mis väärtustavad ala kuvandit ja kohaidentiteeti. Pakutav lahendus parandab ühendusi linnaruumiga ja toob esile koha kuvandit kandvaid elemente. Terviklik maastikuarhitektuurne kontseptsioon kaasajastab ruumikasutust ja laiendab seda.

3.1 Linnaruumilist arengut suunavad regulatsioonid

Viimase kümnendi jooksul valmis ehitatud avaliku ruumi projektidest Tallinna bastionivööndis on silmapaistvaim Vabaduse väljak, mille puhul võideldi sealne ruum autodelt inimestele tagasi. Vabaduse väljak on terve viimase sajandi vältel kandnud esindusfunktsiooni. Seda peetakse nii Tallinna kui ka kogu riigi esindusväljakuks. Selleks et edasised bastionivööndi uuendused kujuneksid samasuguseks edulooks on oluline arvestada regulatsioonidega, mis bastionivööndi ja selle lähiümbruse edasist arengut olulisel määral puudutavad.

3.1.1 Tallinna vanalinna arengukava 2014–2021

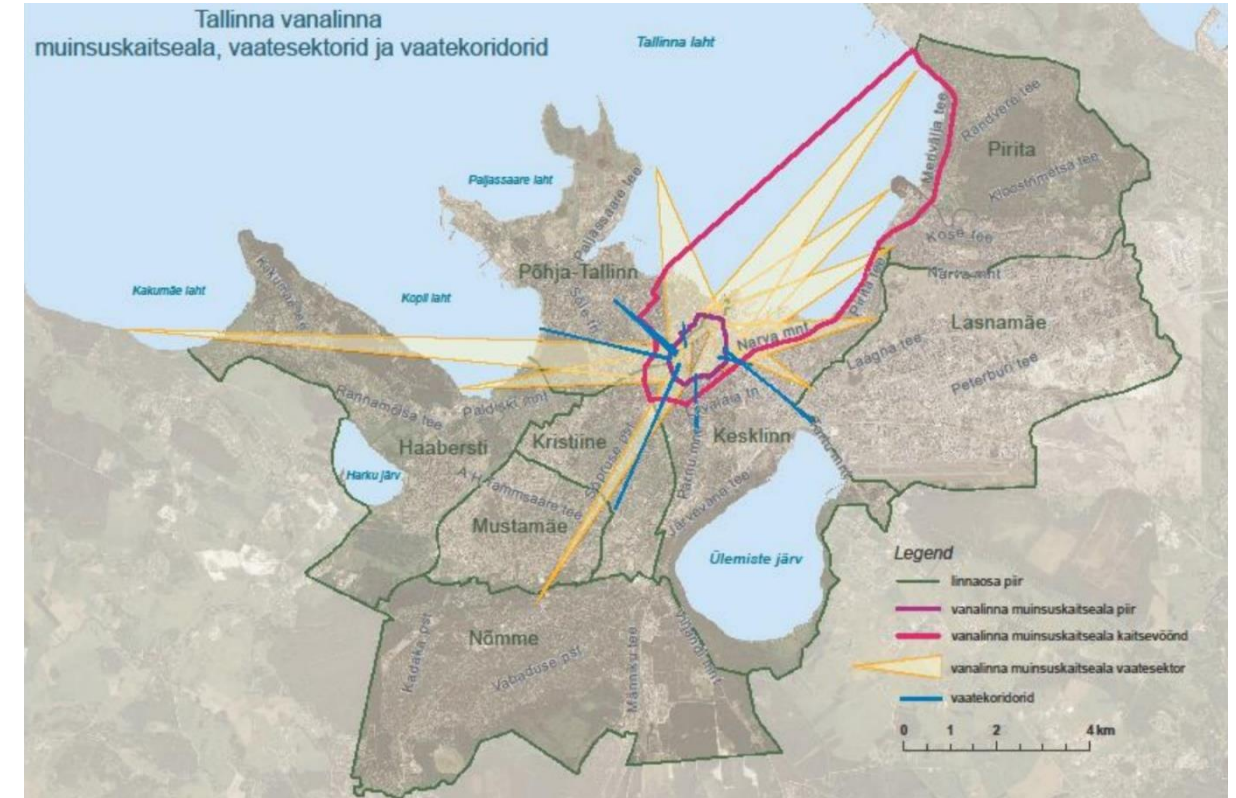
2014. aastal koostati Tallinna vanalinnale arengukava. Mõningaid seal välja toodud murekohti on püütud lahendada ka käesoleva magistritööga. Tallinna vanalinna arengukava käsitleb järgmiseid bastionivööndit puudutavaid lahendamist vajavaid teemasid: suure potentsiaaliga Skoone bastion ei ole atraktiivselt kasutusele võetud; konserveeritud linnamüür ja muldkindlustused omavad õppeotstarvet; linnamüürile ja kaitseehitistele tuleb tagada hea ligipääs; vahetult väljaspool linnamüüri paiknevad rohealad ei moodusta tervikliku ja ühtset esteetilist ning funktsionaalset puhkeala. (Tallinna Vanalinna arengukava 2014, 9).

3.1.2 UNESCO maailmapärand

Tallinna vanalinn kuulub aastast 1997 UNESCO maailmapärandi nimekirja. Maailmapärandi ala on arheoloogiamälestis ning seega muinsuskaitse all. Senised arheoloogilised uurimistööd on näidanud, et kesk- ja varauusaegne kultuurikiht koos ehitussäilmete ja arheoloogiliste leidudega on säilinud kogu Tallinna vanalinna alal. Lisaks sellele on eraldi ehitismälestisena riikliku kaitse all kogu Tallinna vanalinna ümbritsev bastionivöönd, mis hõlmab nii tänapäeval maapinnal nähtavaid kui ka maa all säilinud linnakindlustusi. (Tallinna haljastu tegevuskava... 2013, 9-10)

Seega on bastionivööndiga seotud tegevused reglementeeritud muinsuskaitseadusega. Muinsuskaitseaduse § 24.1. kohaselt tuleb kõik antud objektiga seonduvad planeeringulised ja ehituslikud tegevused kooskõlastada kirjalikult Muinsuskaitseametiga. Muinsuskaitsealuse objekti puhul on oluline seaduse § 25.1.2 järgi mõista kaitsevööndi ülesandeid: 1) tagada kinnismälestise ja muinsuskaitseala vaadeldavus, sealhulgas kaugvaadete säilimine ja silueti nähtavus; 2) kinnismälestise, muinsuskaitseala ja neid ümbritseva maa-ala kultuuriväärtuslike struktuurielementide säilimine ruumilises kontekstis. (Muinsuskaitseadus 2002)

Vaatekoridore ja -sektorite peamine eesmärk on hoida vanalinna unikaalsed vaated Tallinna eri punktidest avatuna ja vähendada ehitussurvet vanalinnale. Väga oluline on säilitada vanalinna silueti vaadeldavus olulistest vaatepunktidest linnas ja vanalinnasuunalistelt tänavatelt. Praegu paistab Tallinna ainuomane siluett nii merelt kui ka maalt. (Tallinna Vanalinna arengukava 2014, 9). (vt Joonis 3.1)

Joonis 3.1: Tallinna vanalinna muinsuskaitseala kaitsevöönd ja vaatesektorid

Allikas: Tallinna Vanalinna arengukava 2014, 9

UNESCO maailmapärandi nimekirja kuuluva alade reguleerib hulk olemasolevaid ja kehtivaid ajalooliste alade kaitse normdokumente, sh konventsioone, soovitusi ja hartasid: ülemaailmse kultuuri- ja looduspärandi kaitse konventsioon, kultuuri väljendusvormide mitmekesisuse kaitse ja edendamise konventsioon, UNESCO 1962. aasta soovitus maastike ja alade ilu ja olemuse kaitseks, UNESCO 1968. aasta soovitus avaliku või eraarenduse käigus ohustatud kultuuriväärtuste kaitseks, UNESCO 1972. aasta soovitus kultuuri- ja looduspärandi riikliku kaitse kohta, UNESCO 1976. aasta soovitus ajalooliste alade kaitse ja nüüdisaegse rolli kohta; mälestiste ja ajalooliste paikade kaitse ja taastamise rahvusvaheline harta (Veneetsia harta), ajalooliste parkide kaitse harta (Firenze harta) ja ajalooliste linnade kaitse harta (Washingtoni harta), Xi'ani deklaratsioon ning ka Viini memorandum. (Ajaloolist linnamaastiku käsitlev...2011, 1)

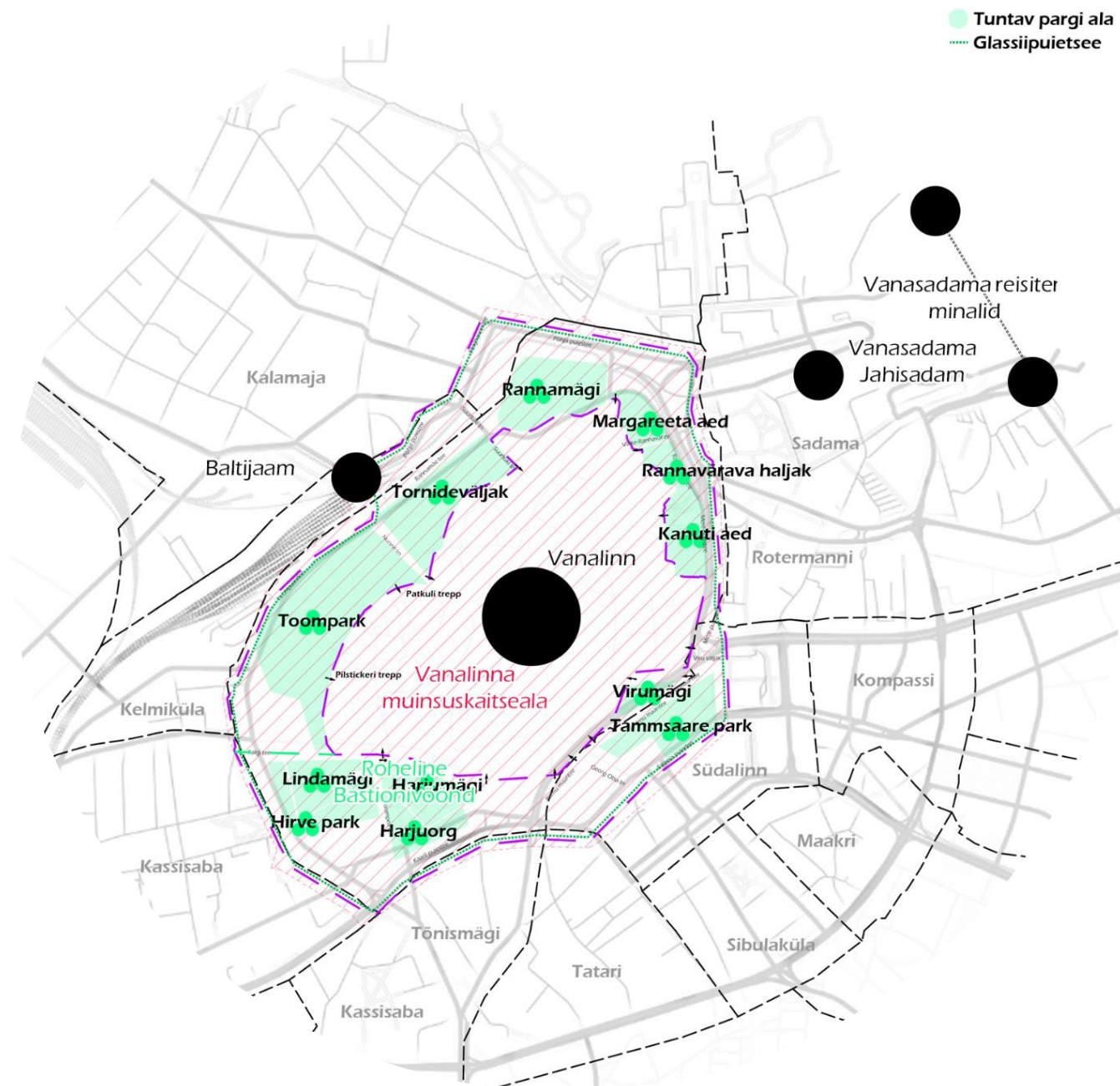
4. Projektala olemus

Uuritava ala keskmes olevad keskaegsed linnakindlustused jagunevad kaheks eri aegadel tekkinud kindlustusvööndiks, mille iseloom, tekke- ja arengulugu teineteisest erinevad. Neist varasem on keskaegne 13. sajandist pärit linnamüür koos hilisema ringmüüriga. Hilisem on varauusaegne 17.–18. sajandil rajatud muldkindlustusvöönd, mis eraldab Tallinna vanalinna – all- ehk pärislinna ja Toompea linnuse – linna uuematest rajoonidest. Tänapäeval on muldkindlustuste vööndis kaunis ringhaljasala. Käesolev töö tegelebki selle linna südames paikneva, ajaloolist vanalinna ümbritseva parkide vööndiga. Seal domineerivad eriilmelised rohealad, mis suures osas koosnevad rekreatiivse funktsiooniga parkidest ja mis on rajatud pärast bastionite osalist järkjärgulist lammutamist.

Tallinna vanalinn, mida uuringuala ümbritseb, võeti 1997. aastal UNESCO maailmapärandi nimekirja. Vanalinnale annavad erakordse ülemaailmse kultuurilise tähenduse rikkalik arheoloogiline pärand, hästi säilinud ajalooline hoonestus ja tänavavõrk, suures osas säilinud kindlustused ja traditsiooniline kasutus elava keskkonnana. (Tallinna Vanalinna arengukava... 2014, 4) Uuritav ala asub linnasüdames ja linna kõige aktiivsemas piirkonnas kesklinnas. Uuringuala on ajaloolise vanalinna ja ümbritsevate kiiresti arenevate – Kalamaja, Kassisaba, Rotermanni jt – asumite kontaktkohaks. Projektala on suure kasutuskooomusega rekreatsiooniala. Ilmselt jaotub kasutuskooormus küllaltki võrdselt vanalinna elanike, naaberasumite elanike kui ka linna külastavate turistide vahel. Praegu on ala ruumiliselt killustunud ning puudub sidusus omavahel ja ümbritseva linnaruumiga. Kui käsitleda uuringuala kui tervikut, on ka funktsionaalne jaotus suhteliselt hektiline. Seal on ruumi, mis on tühi ja kasutu, ning kohti, mis jätavad hooldamatu, korrastamatu mulje ja mõjuvad ohtlikuna. (vt. Skeem 4.1)

Projektala koosneb kaheteistkümnest eriilmeliselt pargist ja haljastust koos neid ühendavate aladega ning kogu parkide ala ümbritsevast glassiipuiesteest. Projektalasse kuuluvad Rannamägi, Tornide väljak, Toompark, Lindamägi, Hirvepark, Harjumägi, Harjuorg, Virumägi ehk Musumägi, Tammsaare park, Kanuti aed, Rannavärava haljak ja Margareeta aed, ühendava alana ka Vabaduse väljak. Nimetatud haljastud ja nende vaheline avalik ruum vajavad paremat ühendamist, sest just need moodustavad ühenduslülid vanalinna ja külgnevate asumite vahel. Pargid on justkui ajaloolise vanalinna ja ümbritseva linnaruumi puhvriks, mis tulevikus saab olema kaasaegsem ja inimkeskem. (Tallinna Vanalinna arengukava 2014).

Käesolevas töös loodava visiooniga püütakse tagada Tallinna vanalinna kui maailmapärandi paiga erakordse ülemaailmse väärtuse mõistmine nii meis endis kui ka meie väliskülalistes. Kindlasti peavad bastionivööndis tehtavad muudatused olema kooskõlas rangete muinsuskaitseliste nõuetega.

Skeem 4.1. Projektala piiritlus

Allikas: autori koostatud

4.1 Situatsiooni kirjeldus

Pärast Tallinna kustutamist kindluslinnade nimekirjast anti bastionid 1857.–1858. aastal linnale üle ning algas bastionivööndi ümberkorraldamine avaliku kasutusega pargivööndiks, mille tänapäeval moodustavad Tammsaare park, Jaani kiriku kõrval asuvad haljasalad, Harjumägi, Lindamägi, Hirvepark, Toompark, Tornide väljak, Rannamägi, Margareeta aed, Kanuti aed ja Virumägi ehk Musumägi. Kirjeldatud haljasvööndi lõpetas ringpuiestee ehk glassiipuiestee, mis on säilinud Estonia, Põhja ja Toompuiesteena. Eraldi tähelepanu väärib Kaarli puiestee kui esplanaad. (vt Tallinna Vanalinna arengukava..., lk. 28)

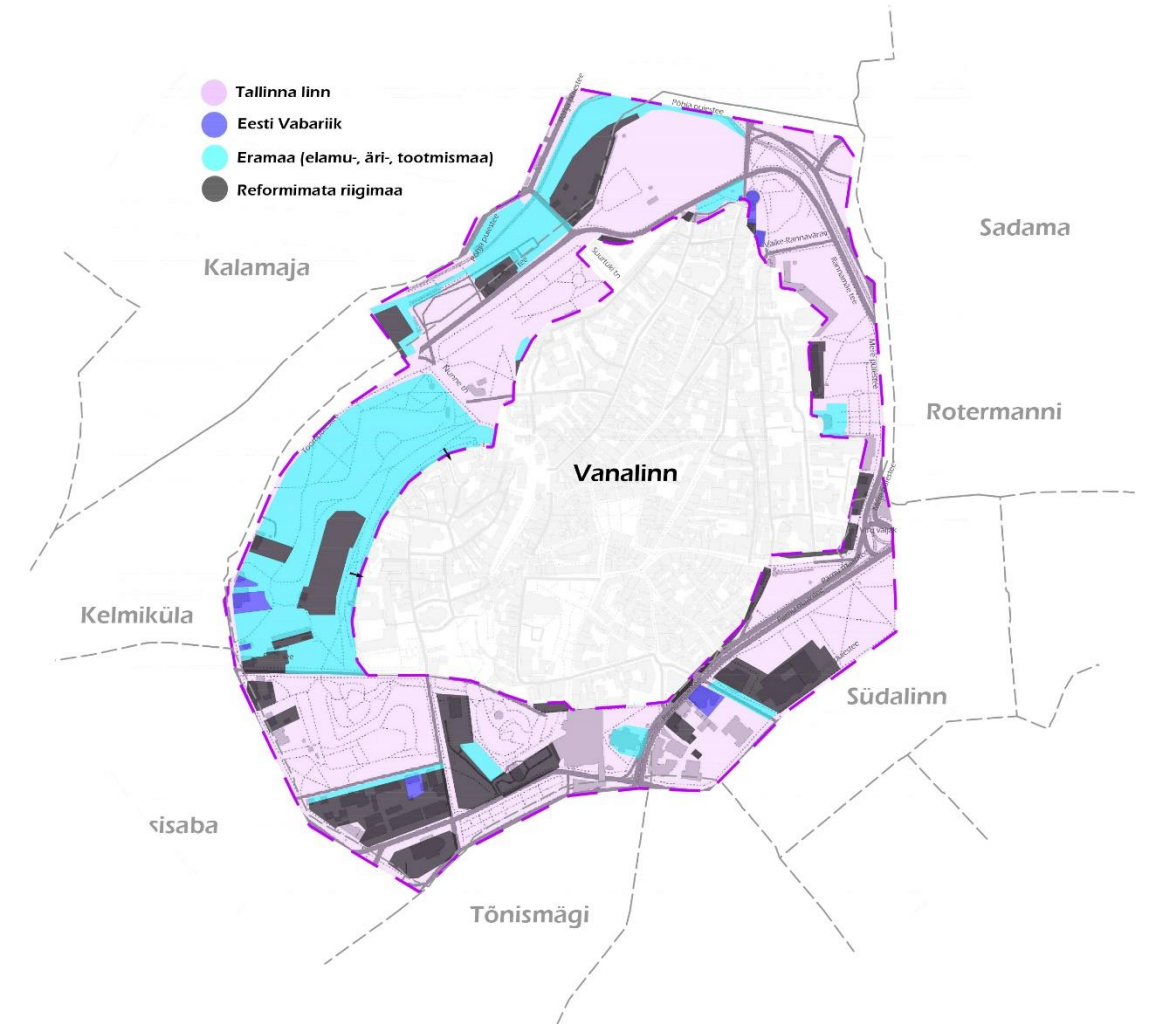
Lisaks ajaloolisele, arheoloogilisele ja kultuuriväärtusele on vanalinna ja bastionivööndi pargid väärtuslikud ka looduskaitse seisukohast. Looduskaitsealused pargid on Tammsaare park, parkide kompleks (Harjumäe park, Hirvepark, Lindamäe park), Toompark, Tornide väljaku park, Kanuti aed, Viruvärava mäe ehk Musumäe park ja Roheline turg (Estonia esine plats). (Tallinna Vanalinna arengukava..., lk. 28) (vt. Foto 4.1)

Foto 4.1. Vaade Tallinna vanalinnale ja Toopeale põhjapoolt

Allikas: Putting A. *Ärileht* [Online] <http://arileht.delfi.ee/news/uudised/tallinna-virtuaalse-reaalsuse-projekt-valmib-jubadetsembriks?id=75354539>. (20.12.2017)

- 1 Suure Rannavärava bastion
- 2 Väikese Rannavärava bastion
- 3 Uus Viru värava bastion
- 4 Kõrge Viru värava bastion
- 5 Uus poolbastion
- 6 Uus poolbastion
- 7 Ingeri bastion
- 8 Rootsi bastion
- 9 Skoone bastion
- 10 Stuarti reduut
- 11 Strömbergi reduut
- 12 Üus Wisnari raveliin
- 13 De la Gardie reduut
- 14 Türgi tiib
- 15 Gootide reduut
- 16 Uus redaan
- 17 Patkuli reduut
- 18 Nunnavärava uus redaan
- 19 Palmqvisti reduut
- 20 Uus Kontrgard
- 21 Sõnnikukast

Skeem 4.2: Maakasutus planeeringualal

Allikas: autori koostatud, Tallinna planeeringute registri andmetel. 02.12.2017

Edasine situatsiooni kirjeldus annab edasi tsooniti bastionivööndis olevate parkide ja avalike alade loo. Seda läbi ajaloo ja hetke olukorra. Juhul, kui piirkonda on peatselt suuremad ümberkorraldused või muudatused ees ootamas on kirjeldatud ka tuleviku plaane. Kõik kirjeldused on illustreeritud ajalooliste ja tänapäevaste fotodega. Lisaks illustreerivad kirjeldusi ka iseloomustavad ja koha vaimu edasi andvad Instagrami fotod. Need fotod said hinnatud ja käsitletud sotsiaalmeedia analüüsi käigus (vt. 1.2 Metoodika, 5.4.2 Sotsiaalmeedia kuvand).

Joonis 4.2. Rajatud, kuid osaliselt lammutatud vanalinna kaitseehitised

Allikas: R. Zobel, Tallinna linna arengukava... 2014, lk.34

Foto 4.2. Rannaväravamägi

Allikas: vikkilovevikki. 06.05.2015.
Instagram

4.1.2 Rannaväravamägi (Rannamägi)

* Säilinud Skoone bastion (Skåne bastion) ja täidetud vallikraav

Kujunemine

1704. aastaks valminud Skoone bastion oli esimene, mis kohe ka haljastati. Hoolimata sellest, et ametlikult oli bastionil viibimine keelatud, muutus see linlaste seas populaarseks jalutuskohaks. Linnale anti bastion üle 1867. aastal. Sealne vallikraav täideti 19. ja 20. sajandi vahetusel. Linlaste soovile vastu tulles renditi park välja ja 1881. aastal muudeti see linlase puhkepargiks Peterburi Botaanikaiaia direktori K. Regeli plaani kohaselt. (Kenkmaa jt. 1965, 68) (vt Foto 4.3)

1910. aastal tehti algust Rannavärava mäe haljastuse uuendamisega. Istutati juurde puid ja korrastati suveaeda. Kohast kujunes linlaste seas üks menukamaid meelelahutuspaiku. Sealses restoranis korraldati kontserte ning varietee- ja mustkunstietendusi, isegi naiste maadlust. Pärast 1913. aastat, kui endise Stuarti reduudi kohale valminud elektriijaama hooned hakkasid varjama vaadet merele, hakkas Rannavärava mägi jalutajate seas populaarsust kaotama. 1914. aastal põles maha restoran. 1932 aastal poolitati bastion Rannamäe teega, mis pidi ühendama sadamat Balti jaamaga. (Kenkmaa jt 1965, 68)

Aastatel 1932–1935 kujundati kogu ala arhitekt Anton Soansi kava järgi põhjalikult ümber. Park korrastati ja bastioni jalamil vallikraavis asunud tarbeaedade asemele rajati spordiväljak, 1939. aastast staadion. 1945. aastal läks Rannavärava mägi Nõukogude sõjaväe valdusesse. 1948 rajati sinna Balti Laevastiku Suveteater. 1993. aastal põles hoone maha. Pargis olid kiiged, karussellid ja muud lõbustusvahendid. (Visit Tallinn 2017) Pärast nõukogude sõjaväeosade lahkumist anti ala üle Kaitseministeeriumile, kes rentis pargi koos staadioniga erakätesse. (Pargid bastionides 2017)

Tänapäev

2011. aasta suveks avas teater NO99 Skoone bastionil Põhuteatri, mis oli väga populaarne ja tõi bastioni taas pildile. 2012. aastal avati seal Eesti esimene parkuuriväljak ja sama aasta talvel peeti seal lumelauavõistlus Red Bull Whiteout.

Skoone bastion on olnud alati ajalooliselt seotud meelelahutuslike funktsioonidega ja sealt avanevate vaadetega, mis on ka minevikus ala kasutust tõstnud. Näiteks nõukogude perioodil, kui Rannamäe tee oli juba ehitatud, oli park ikkagi tallinlaste seal populaarne. Järeldada võib, et Skoone bastioni vähene külastatavus on tingitud halvast ligipääsetavusest seoses ühe sissepääsu likvideerimisega ja atraktiivsete funktsioonide puudumisega.

Skoone bastion on jagatud kaheks omavahel mitte ühendatud osaks, millest suurem osa asub Kalamaja pool ja väiksem vanalinna pool. Pargi kaguosas olev sissepääs on kinni müüritud. Bastioni ainuke sissepääs on Rannamäe teelt. 2009. aastal olid Skoone bastioni vallikraavi alal väljakaevamised, mis kinnitasid selle head seisukorda. Bastioni eskarp ja maht on hästi vaadeldavad ja tuntavad Põhja puiestee poolt. Rannamäe tee poolt ning ka vanalinna poolt on bastion visuaalselt selgesti eristatav.

Bastionil olevat parki ei korrastata regulaarselt ja seetõttu mõjub see ohtlikuna. Palju on võsastunud alasid ja mõned ohtlikud puud, mis muudavad kogumulje räsituks. Kui ohtlikud puud likvideerida, saaks avada vaateid nii Kalamaja kui ka vanalinna suunas. Pargis on korralikud kõnniteed. Sealsed väikevormid on lagunened ja kohati ohtlikud (ekstreemspordi vahendid). Peamiselt leiab bastion kasutust noorte kohtumispaigana. (vt Foto 4.1, 4.4, 4.5)

Foto 4.3. Rannaväravamäe vaateplatvorm 20. sajandi alguses

Allikas: Pargid bastionidel. [WWW]
http://linnamuuseum.wiseman.ee/pargid_bastionitel?century=13. (30.11.2017)

Foto 4.4. Ohtlik rularamp

Allikas: autori foto, 21.10.2017

Foto 4.5. Võssa kasvanud trepp, mis ühendas veel sajandi keskaigu kahte bastioni poolt

Allikas: autori foto, 21.10.2017

Foto 4.6: Tornide väljak

Allikas: gramgramburak.14.07.2014. Instagram

4.1.3 Tornide väljak

* Lammutatud Palmqvisti reduut, Uus Kontrgard ja sõnnikukast ning täidetud vallikraav

Kujunemine

Arvatakse, et Tornide väljaku alal oli kunagi linna üks esimesi haljasalasad, nn Papagoiaed. Rootsi ajal läks see ala kindlustuste võõndisse. Pärast Tallinna kindlustuste võõndist kustutamist kasutati ala alguses heinamaana ja seda renditi välja eraisikutele. AII-linna loodepoolsele küljele linnamüüri ette rajatud vallikraav ja väiksemad muldkindlustused tasandati 19. sajandi teisel poolel, ala renditi välja põllumajandusnäituste

korraldamiseks. 1896. aastal hakkas Tallinna Eesti Põllumajanduse Selts Tornide väljakul näitusi korraldama. Näituste platsile kerkisid kaheksakandiline rotund ehk peapaviljon ja väiksemad eripaviljonid, puhvetid ning pinkide ja purskkaevudega puhkeplats. Seal korraldati kinoetendusi ja kontserte. (Kenkmaa jt. 1965, 68)

1933. aastal põles platsil maha näituste peapaviljon ja tühjaks jäänud plats planeeriti madalhaljastusega pargiks, mida läbiv jalgteed oli otseühenduseks kesklinna ja Kalamaja vahel. 1953. aastal paigutati pargi lääneossa Juhan Raudsepa kujundatud purskkaev „Naine vaagnaga“, mis on säilinud senini. Aastatel 1950–1990 seisis pargis Mihhail Kalinini mälestussammas (vt Foto 4.7.). 1945–1961 kandis koht nime Stalingradi väljak. (Pargid bastionidel 2017)

Aastal 2009 rekonstrueeriti väljaku lava ja lavaesine plats arhitektuuribüroo Järve ja Tuulik projekti alusel. Alates 2009. aastast korraldatakse Tornide väljakul Tallinna rahvusvahelist lillefestivali.

Tänapäev

Praegu on Tornide väljak korrastatud ja linlaste seal populaarne vanalinna haljasala. Pargis avanevad vaated linnamüürile ja 7 kaitsetornile (Grusbeke tagune torn, Eppingi torn, Plate torn, Köismäe torn, Lippe torn, Loewenschede torn, Nunnadetagune torn, Kuldjala torn, Saunatorn ja Nunnatorn). Pargis on säilinud ka 1900. aastate algusest pärit valgustipost. (Tornide väljak 2017) Ühes kaitsetornis tegutseb keraamikatöökoda.

Lillefestival on programmina väga hästi töötanud ning on muutnud pargi populaarseks nii linlaste kui ka turistide seas. (vt Foto4.6) Pargis on väga korralikud pargiteed ja mitmerindeline lopsakas haljastus. Park on looduskaitse all ja seal kasvas 2007. aasta sügisel umbes 75 eri puittaime. Park on korralikult hooldatud ja hea ligipääsetavusega. Park jääb Kalamajast vanalinna või sadama suunas liikuva inimese liikumistrajektorile. Pargi põhjaosas olevas privaatsemas nurgas, skulptuuri „Naine vaagnaga“ ümbritsevate pinkide peal on ühiskonna heidikute meeliskoht. (vt Foto 4.5., 4.8, 4.9.)

Foto 4.7. Raudsepp Tornide väljaku purskkaevu skulptuuri paigaldamisel 1935

Allikas: E-teadusraamatukogu ETERA [WWW] <http://www.etera.ee/zoom/6894/view?page=1&p=separate&view=0,0,6672,4294> (29.12.2017)

Foto 4.8. Põõnav ühiskonna heidik

Allikas: autori fotod. 21.06.2017

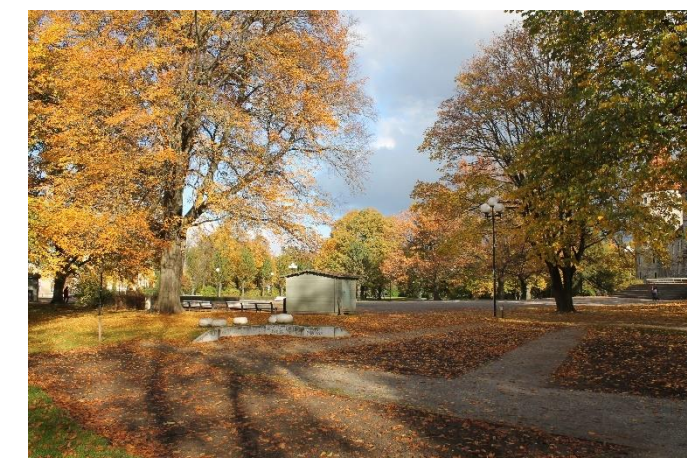

Foto 4.9. Vaade pargis.

Allikas: autori fotod. 21.10.2017

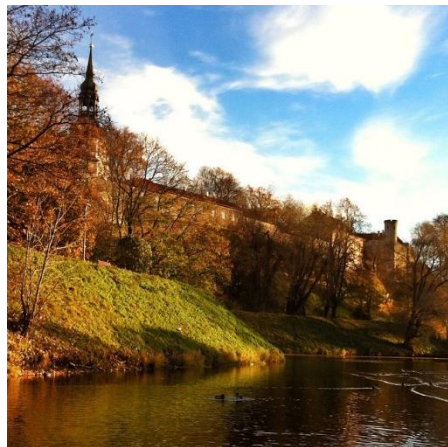

Foto 4.10. Toompark

Allikas: ilonalantsova. 14.04.2015.

1888. aastal püstitati Balti jaama hoone esisele haljasalale aiaga ümbritsetud Nikolai Imetegija kabel. Nunnaväravast Paldiski maantee nurgani rajati juba 19. sajandi keskel pärnade ja hobukastanitega haljastatud Toompuiestee. Pärast Balti jaama hoone valmimist 1871. aastal korrastati ümbruskonda veelgi. Lähedal asuval vanal vallikraavil, mis oli nime saanud linnaaednik Johan Schnelli järgi, sai suvel paadiga sõita, talvel avati umbes poole kilomeetri pikkusel tiigil Tallinna tuntuim liuväli värviliste tulede, muusika, riietusruumide ja puhvetiga. (vt Foto 4.12.)

1903. aastal valmis Toompead Balti jaamaga ühendav Patkuli trepp, mis sai nime endise Patkuli reduudi järgi. Toompea nõlvad olid esialgu üsna lagedad, linn rentis neid välja heinamaadena ja seetõttu oli osa jaamahoone ja nõlva vahelisest alast plankaiaga piiratud. 1920.–1930. aastate korrastustööde käigus, mil

4.1.4 Toompark

* Osaliselt säilinud * Nunnavärava uus redaan, säilinud Patkuli reduut, Uus Redaan, Gootide reduut, Türgi tiib ja osaliselt säilinud vallikraav

Kujunemine

Keskajal olid Toompargi kohal piiskopi koppel ja komptuuri koppel. Toompea läänekülje kindlustamiseks kaevati sinna 18. sajandil vallikraav. Kui Tallinn kustutati kindlustuste nimestikust, rajati vallile puiestee (peamiselt pärnadest ja kastanitest). (Kenkmaa jt. 1965, 64)

lammutati Nikolai Imetegija kabel, harvendati puid ja likvideeriti heinamaad. Sel ajal said Toompea läänenõlv ja Toompark oma täniseni säilinud ilme. 1950. aastal püstitati endise kabeli kohale Josif Stalini kuju, 1975–1990 seisis selle asemel ausammas 1924. aasta putšist osavõtnutele. 1963. aastal ehitati Plistickeri torni juurest uus trepikäik Toomparki, mille kaudu pääseb Toompargi orus asuvale staadionile (vt Foto 4.10.). Toompark on kujundatud maastikuaiana Inglise pargi stiilis. (Pargid bastionidel 2017; Toompark 2017)

Tänapäev

Toompark on praegu bastionivööndi suurim park. Parki kasutavad tihti rekreatsiooniks vanalinnas ja selle lähiümbruses elavad inimesed.

Foto 4.11. Toompargi staadion

Allikas: Pargid bastionidel. [WWW] http://linnamuuseum.wiseman.ee/pargid_bastionitel?century=13. (30.11.2017)

Park on vabakujuline ja selle keskmeks on Snelli tiik. Tänu Snelli tiigile on see ainuke koht vanalinnas, kus saab nautida veelindude, peaaesjalikult partide toimetamist. Snelli tiigis on ilmselt ka väiksemaid tiigikalu (kogred), sest seal on kohatud ka kalamehi (autor, 21. oktoobril 2017). Toompargi idapoolses osas on staadion, mida kesklinna koolid kasutavad sporditundide läbiviimiseks. (vt Foto 4.11.)

Lumerikastel talvedel on ehitatud Toompargi Snelli tiigi kaldale lumelinna ja avatud jääskulptuuride näitusi. Pargist avanevad suurepäraseid vaated Toompea nõlvadele. Seal on väga hästi välja arendatud teedevõrk ja ruumijaotus. Mööda Toompea nõlva lookleb kitsas rada, mis pakub suurepäraseid vaated Balti jaamale ja Toompargile, kuid see vajab hädasti korrastamist, sest võib ohtlik olla, eriti just libedal ajal. Pargis on A. Soansi projekteeritud purskkaev ja hiljaaegu püstitatud suur skulptuur Tauno Kangro skulptuur „Puhkaja“ (vt Foto 2.1.).

Tornide väljaku poolt on pargi ligipääsetavus hea. Pargi lõunaosas on mõned erakinnistud, kus peamiselt tegutsevad eraettevõtted ja ka Eesti Filharmoonia Kammerkoor. See muudab lõunapoolse pargi osa privatiseerituks ja linlasele eemaletõukavaks. (vt. Foto 4.13.) Pargi lõunaosas spordiväljaku kõrvalt viib trepp üles Toompeale, aga see on räämas, lagunenu ja ohtlik. Pargi lõunaosa on ka pime, mis muudab selle kuvandi veel negatiivsemaks. (vt Foto 4.10., 4.14.)

Foto 4.12. Tallinn. Toompark 1909

Allikas: E-teadusraamatukogu ETERA [WWW] <http://www.etera.ee/zoom/7137/view?page=1&p=separate&view=0,0,6464,4053>. (29.12.2017)

Foto 4.13. Vaade Toompargi lõunaosas olevale Toompeale viivale trepile

Allikas: autori fotod. 11.04. 2017

Foto 4.14. Toompargi vaade

Allikas: autori fotod. 21.06.2017,

Toompargis on mitmekesine puittaimestik, mille on tinginud nii reljeef kui ka pargi rajamine mitmes osas ja eri aegadel. Tänapäeval on jälgitav ka pargi esimeses järgus rajatud haljastus, kui jalutada Toompea jalamil jooksva kõnniteel. Toompark on kesklinna parkidest liigi- ja sordirikkaim. Algselt põhiliselt lehtpuudega parki on hilisema istutusega lisatud mõned okaspuud. Pargis on kiviktaimla ja huvitavaid ilupöösaid. 2007. aasta sügisel oli Toompargis umbes 110 mitmesugust puittaimet. (vt Foto 4.14.)

Foto 4.15. Lindamägi

Allikas:
dominickbreaksthemlimits.15.01.2015.
Instagram

4.1.5 Lindamägi

* Säilinud Rootsi bastioni muldkeha

Kujunemine

Ingeri bastion ja Rootsi kants anti esimestena linnale üle. Linnal oli raskusi sealsete parkide korrashoidmisega ja bastionid renditi välja Eestimaa Aiandusühingule, kes korraldas seal mitmeid katseid aianduse edendamiseks. Hiljem andis aiandusühing pargid linnavalitsusele tagasi.

Rootsi kants muudeti pargiks juba 1862. aastal aiandusinsener Stimmingi kavandi järgi. Linlaste seas sai park populaarseks jalutuskohaks peale seda, kui 1920. aastal püstitati sinna August Weizenbergi pronksskulptuur „Linda“. Parki tehti laste liivakast ja varjualune, kus suviti asus linnaraamatukogu laenutuspunkt. (vt Foto 4.16.) Bastioni originaalpuude ring ümber Linda kaju on pärit kõigi bastionide haljastamise ajast pärast kaju valmimist. Rootsi kants nimetati Lindamäeks 1939. aastal. 1959. aastal võeti park looduskaitse alla. (Kenkmaa jt. 1965, 54; Lindamäe park 2017)

Tänapäev

Lindamäe tähelepanuväärseimaks omaduseks on seitse umbes 250aastast läänepärna, mis paiknevad kavaljeeril ringina. Lindamägi on väikene privaatne vabakujulise lahendusega haljasala, kust avanevad vaated Kaarli kirikule, Tõnismäe asumile ja Hirvepargile.

Park moodustab Harjumäega kena komplekti. Ühendus Lindamäe ja Toompargi vahel ei ole hea (vt Foto 4.15.). Harjumäe ja Hirvepargi ühendus on vaatamata kõrguste vahele hea ja ruumiliselt sidus tänu trepistikele ja visuaalsele ühendusele. 2007. aasta sügisel kasvas pargis 26 nimetust puit-taimi. Alates 1959. aastast on Lindamäe park looduskaitse all (Lindamäe park 2017).

Foto 4.16. Pikk Hermann 1912

Allikas: E-teadusraamatukogu ETERA [WWW]
<http://www.etera.ee/zoom/7160/view?page=1&p=separate&view=0,0,6560,4224> (29.12.2017)

Foto 4.17. Hirvepark

Allikas: goldmanni. 08.01.2015. Instagram

4.1.6 Hirvepark

* Osaliselt täidetud Rootsi bastioni muldkeha esine vallikraavi osa.

Kujunemine

19. sajandi keskpaigani oli sealne ala vallikraaviks. See Rootsi kantsi esine ala anti samuti Eestimaa Aiandusseltsile rendile. 1865. aastal alustas Eestimaa Aiandusselts sinna dendroloogia õppeaia rajamist. Soise vallikraavi kuivendamine ei õnnestunud ja tööd jäid soiku, kuni 19. sajandi lõpus alustati uuesti.

Pinnase parandamiseks veeti linna ehitusplatsidelt kohale 50 000 hobusekoormat prahti ja mulda. Sajandivahetuseks kujunes vallikraavi alale liigirikas dendroloogiaaed ja puukool, mille istikud täiendasid parke nii Tallinnas kui ka Eesti mõisates. (Kenkmaa jt. 1965, 54) 1913–1914. aastal korrastati hilisema linnaaedniku Hans Lepa juhtimisel Hirvepargi Toompea ja Vismari tänavate vaheline nurk, kus enne seda oli olnud aedniku elamu, kasvuhoone ja viljapuude kasvuala. Sealsel pargiaasal paikneb täna kunstnik Kristjan Rauale, eepose „Kalevipoeg“ illustraatorile pühendatud monument. Monumendi autorid on Kalju Reitel ning Eha Reitel.

Foto 4.18. Hirvepargi paviljon ja trepid

Allikas: Hirvepark - paviljon ja trepid (1950-1960). AM N 42777:2. Eesti Ajaloomuuseum. [WWW] <http://www.muis.ee/museaalview/2141594>

Pärast Esimest maailmasõda, 1920. aastate algul plaaniti Hirveparki rajada botaanikaaed, kuid see ei õnnestunud. Pargi Toompea tänava poolsele otsale rajati hirveaed, lisaks püstitati siia 1929. aastal Jaan Koorti skulptuur „Metskits“. Nende järgi ristiski rahvasuu 1930. aastatel aia ümber Hirvepargiks. 1936. aastal sai kogu pargist lõpuks Tallinna linna omand ja sellest kujundati avalik park linlastele, mille hoolduse eest vastutas toonane linnaaednik Hans Lepp. (Pargid bastionidel 2017; Hirvepark 2017) (vt. Foto 4.18.)

Vismari ja Toompea tänavate nurga ala kujundati maastikuaia stiilis looklevate jalutusteedega pargiks. Pargi läänepoolne osa, kus ilmneb funktsionalistlikule pargistiilile omaseid jooni oma sirgete teede, ristkülikukujuliste muru- ja terrassipindade ning platsidega, ehitati 1935. aastal. Selles osas paikneb tänapäeval suur laste mänguväljak ja mitmeid skulptuure. Samal ajal rajati mitmed trepid pargist välja pääsemiseks, sh ka üles Falgi tee. Hirvepark on tänapäevani säilinud kujul, millisena seal 1927. aastal rajamistööd lõpetati. 1939. aastal püstitati pargi uuemasse ossa sissepääsunõlvale limonaadikohvik. (Hirvepark 2017)

Siinsed bastionikäigud olid ka Eesti Vabariigi ajal rahvale avatud, sissepääsuga Pika Hermanni vastas. 23. augustil 1987. aastal peeti Hirvepargis Molotov-Ribbentropi Pakti Avalikustamise Eesti Grupi (MRP-EAG) organiseeritud rahvakoosolek, kus nõuti Molotov-Ribbentropi pakti salaprotokollide avalikustamist. (Pargid bastionidel 2017)

Tänapäev

Endises pargipaviljonis tegutseb praegu kalarestoran Kalambuuri. Pargi loodeosas olevatel erakinnistutel tegutseb veel mitmeid söögikohti. Pargis paiknevad mitmed kunstiteosed: Enn Roosi „Karu“, Ernst Kirsi „Akt“ ja Ole Ehelaiu „Vastsündinu“. 2011. aastal paigutati eskarpmüürile mälestustahvel Eesti taasiseseisvumise alguseks peetava rahvakogunemise auks. (Tallinna olulisemad pargid 2017) Pargi ida osa on rahulikum ja passiivsem.

Hirvepark on nii Tallinna kui ka Eesti parkide hulgas puittaimestiku koosseisult ainulaadne. Siinsed pargipuud on tähelepanuväärsed oma vanuse, mõõtmete ja harulduse astme poolest.

Pargis on palju eakaid, hea tervise juures olevaid dendroloogilisi haruldusi, mis vääriskid lisaeksponeerimist. Pargi infotahvilt on leitav info puittaimestiku koosseisu kohta ja dendroloogilised haruldused on varustatud väikeste infotulpadega. Teiste bastionivööndi parkidega on park ühendatud trepistikega. (vt. Foto 4.17.)

Foto 4.19: Harjumägi

Allikas: miriamkalenius.11.06.2015.
Instagram

4.1.7 Harjumägi

* Säilinud Ingeri bastioni muldkeha

Kujunemine

1860.–1861. aastal rajati läbi bastioni Komandandi tee ning aastatel 1861–1862 muudeti bastion bürger-meister Carl August Mayeri juhtimisel C. Jacobi plaani järgi pargiks. Mäele pääsemiseks ehitati 1865. aastal Harju värava juurest kaheksa ehisvaasiga kaunistatud trepp, mida hakati kutsuma Mayeri trepiks. Treppi on laiendatud ja renoveeritud aastatel 1890 ja 1907. Seal paiknenud keraamilised vaasid asendati aastatel 1885–1887 malmvaasidega. (Harjumäe park 2017)

1865 rentis linnavalitsus Harjumäe Eestimaa Aiandusseltsile. 1881–1885 ala rekonstrueeriti ja heakorrasstatud Harjumägi renditi 1887. aastal kohvikusuveklubi rajamiseks. Sinna rajati restoran, kölakoda, kontserdiväljak koos muusikapaviljoniga ning keeglirada. (vt Foto 4.20.). Park oli linlaste seas ülipopulaarne, kuid populaarsus kadus Esimese maailmasõja ajal. Lagunevad puithooned seisid seal kuni 1929. aastani, mil linnavalitsus need lammutada lasi. Ehitati uus kölakoda ja 1932. aastal avati taas vabaõhukohvik. 1980.–1990. aastatel korraldati pargis nädalavahetuse ti plaaditurgu. (Kenkmaa jt. 1965, 54; Harjumäe park 2017)

2009. aastal rajati pargi Vabaduse väljaku poolsele küljele Vabadussõja võidusammas, mille käigus eemaldati osa bastioni muldkehast ja osaliselt eksponeeriti välja tulnud osa bastionimüüridest. 2011. aastal rekonstrueeriti pargi kölakoja esine plats, rajati uus katend ning purskkaev arhitektuuribüroo Kivisilla projekti alusel. Taasiseseisvumispäeva jäädvustamiseks nimetati see ala 20. augusti väljakuks.

Nii Harjumäe kui ka Lindamäe alustesse kunagiste bastionite muldkehandite sisemuses olevatesse käikudesse pääseb Kiek in de Köki muuseumi kaudu.

Tänapäev

Park on eriline seni säilinud iidsete, 1750. aastatel istutatud läänepärnade pooldest, mis paiknevad poolkaares kölakoja esisel platsil. (vt Foto 4.19)

Harjumäel on praegu kaunis vabakujulise kujundusega park, mille keskmes on seni säilinud pargipaviljon, kus on vahelduva eduga tegutsenud kohvikuid. Pargist avaneb kaunis vaade Vabaduse väljakule ja Jaani kirikule. Park on taustaks Vabadussõja võidusambale. Park on heas ühenduses Vabaduse väljakuga Meyeri trepi kaudu ja Lindamäe pargiga Komandandi teelt. (vt Foto 5.31.)

4.1.8 Harjuorg

* Osaliselt täidetud Ingeri bastioni vallikraav

Kujunemine

1869. aasta kavade järgi pidi Ingeri bastioni ja Rootsi kantsi ees asunud vallikraavist kujunema haljasala, kuid seda plaani ei teostatud rahanappuse tõttu ning kraavi hakati kasutama hoopis linna prügilana. Vallikraav suudeti täita ja tasandada alles 20. sajandi alguseks. 1905. aastal rajati tasandatud Harjuoru vallikraavile tenniseväljakud. Lisaks tennise- ja kriketiväljakule ehitati 1908 siia Toomkooli õpilaste „turnisaal“. 1921. aastast hakkas seda kasutama Noorte Meeste Kristlik Ühing, USAst saadud toetustega kohandati saal korv- ja võrkpallisaaliks. Võimla kõrvale ehitas Eesti Saksa Spordiselts 1930. aastatel oma tenniseväljaku. (Pargid bastionidel 2017) (vt. Foto 4.21.)

Tänapäev

Tänapäeval asub kahekümnenenda sajandi alguses ehitatud turnisaali hoones Eesti Kristlik Nelipühi Kirik. Ingeri bastioni endine vallikraavi osa on peaaegu kogus ulatuses eraomandis ja peamiselt kasutusel parklana. Vähene kõrghaljastus muudab Ingeri bastioni muldkeha hästi vaadeldavaks. Vanade tenniseväljakute kohvikuhoones tegutseb Kaarli grill. (vt. Foto 4.25.)

Foto 4.20. Harjumäe restoran-suveteater. Hävis tulekahjus 20. sajandi alguses.

Allikas: Pargid bastionidel. [WWW]
http://linnamuuseum.wiseman.ee/pargid_bastionitel?century=13. (30.11.2017)

Foto 4.21: Harjuoru tenniseväljakud 1912

Allikas: Pargid bastionidel. [WWW]
http://linnamuuseum.wiseman.ee/pargid_bastionitel?century=13. (30.11.2017)

Foto 4.22. Üritus Vabaduse väljakul

Allikas: beausoleiljan. 06.07.2014.
Instagram

4.1.9 Vabaduse väljak

* Lammutatud teine uus poolbastion. Säilinud on Ingeri bastioni ja Uue poolbastioni vahelise vallikraavi tugimüürid ja eskarpmüür, mis on ka nähtavaks tehtud Vabaduse väljakult ja Vabaduse väljaku alusest parklast. Katendile on rajatud projektsioon kurtiinvallist.

Kujunemine

Vabaduse väljaku idaosas oli Lasteaed, mis oli üks esimesi avalike haljasalaseid Eestis. See asus Harju värava muldkindlustuste esisel esplanaadil, piirnes põhjast muldvalli ja lõunast vallikraaviga, idast Uue poolbastioni ning läänest Harju tänavaga. Park rajati rahva seas korraldatud korjanduse toel. Pärast Tallinna kustutamist

kindlustuste nimekirjast (1867) valmis pargi lääneossa täisaetud endisel vallikraavile Jaani kirik. Park haljastati ja ümbritseti taraga, kiriku lähedale ehitati 1884. aastal väike paviljon lastele. (Pargid bastionidel 2017) Jaani kiriku ümbrus on olnud alati haljastatud, kuid teede ja muu taristu ehitamisega on selle ala ajas samm-sammult vähenenud ja tänapäeval on see vaevalt märgatav. Harjuvärava esine alal oli tuntud Heinaturuna. (Kenkmaa jt. 56) (vt.Foto 4.23.)

1941. aastal nimetati Vabaduse väljak Võiduväljakuks, seda nime kandis see peaaegu aasta aega ja siis ristiti see tagasi Vabaduse väljakuks. 1948. aastal sai Vabaduse väljakust taas Võiduväljak ja hiljem muudeti see Võidu väljakuks; seda nime kandis see kuni 1989. aastani. Vabaduse väljak on kandnud läbi ajaloo väga mitut nime (Heinaturg, Puu- ja heinaturg, Peetri plats, Vabaduse plats, Võiduväljak, Võidu väljak), küll aga on väljak kandnud esindusfunktsiooni sellest ajast, kui kaotas funktsiooni turuplatsina. (Kenkmaa jt. 56)

Vabaduse väljak otsustati muuta jalakäijate alaks juba 2000. aastate alguses. Täielikult rekonstrueeriti see 2009. aasta Andres Alveri ja Tiit Trummali projekti järgi. Vabaduse väljaku all on maaalune parkla, kus on kaunilt eksponeeritud vanu linnamüüre ja bastionide osi. 2009. aastal avati ka seal Harjumäe nõlval palju diskussiooni tekitanud Vabadussõja võidusammas. Vabadussamba taguse nõlva on projekteerinud Lootusprojekt.

Tänapäev

Vabaduse väljak on Tallinna esindusväljak. Linlaste seas on see tuntud ja tugeva identiteediga paik, mis jääb ka paljude jala liikuvate linlaste liikumistrajektorile ja transiidialasse. Vabaduse väljakult on bastionid eksponeeritud kõige paremal võimalikul moel. Ka väljaku katendil on markeeritud kaitserajatisse müüri joont.

Viru väljaku ja Lindamäe läheduses on Tallinna kaitset ja kaitserajatisi tutvustav muuseum Kiek in de Kök, mis asub endises suurtükitornis. Sealt pääseb tutvuma ka bastionikäikudega. (Lindamäe park 2017)

Väljaku arhitektuurne lahendus on avatud ja muutlik. Ruumi on sisse põimitud ka tükike Eesti ajaloost, mis on üsna hästi tuntav, kuid piisavalt delikaatne. Väljak on demokraatlik, suursugune ja patriootliku olemusega. Seda kuvandit kinnistavad ka igaaastased paraadid ja poliitilise taustaga sündmused, mis seal aset leiavad. Kuigi sealsete sündmuste spekter on lai. Julgen arvata, et tegemist on õnnestunud ruumilahendusega, mida tuleb väärtustada ja millest õppida. (vt. Foto 4.22., Foto 4.24., Foto 4.25.)

Foto 4.23. Vaade Kiek in de Köki tornist Jaani kirikule.

Allikas: E-teadusraamatukogu ETERA [WWW] <http://www.etera.ee/zoom/2991/view?page=1&p=separate&view=0,0,6608,4224> (29.12.2017)

Foto 4.24. Vaade Harjumäe l Vabaduse väljakule

Allikas: autori fotod. 05.12.2017

Foto 4.25. Vaade Harjumäele Vabaduse väljakult. Vasakult paistab ka Harju oru idaosa

Allikas: autori fotod. 21.06.2017

Foto 4.26. Vaade Virumäel

Allikas: daerofeev. 01.05.2015. Instagram

4.1.10 Virumägi

* Osaliselt säilinud Kõrge Viru värava bastion

Kujunemine

Alates 1550. aastast suletuna seisnud Viru värava esisele alale kuhjati 17. sajandil bastioni muldkehast toodud muld. Aastal 1888 kaevati bastion Viru tänava pikendustööde käigus kaheks, neist suurem, lõunapoolne osa renditi Eestimaa Aiandusseltsile. (vt. Foto 4.27.)

Suuremaid ümberkujundustöid tehti Virumäel 1897. aastal, mil Riia kuulsa maastikuaedniku Georg Kuphaldti projekti järgi rajati looklevate teedega liigirikas park. Parki ilmestas arhitekt Nikolai Thamm vanema kavandatud paviljon, mis on säilinud praeguseni. (vt Foto 4.29.) 1899. aastal avati endisel bastionil bastioniesise puskkaevuga regulaarstiilis park.

Praegune Aleksander Niine loodud pukspuuhekkide ja roosipeenraga kujundus on pärit 1945. aastast. (vt. Foto 4.28) (Linnarahvale mõeldud haljasala sai nimeks Virumäe aed, kuid romantikalembesed kodanikud ristisid selle peagi Musumäeks. (Pargid bastionidel 2017; Virumäe park ehk ...) (vt. Foto 4.26)

Tänapäev

Tegemist on pisikese bastionipealse pargiga, mis on kolmest küljest tänavatega ääristatud — Pärnu maantee, Valli ja Harju tänavatega. Virumägi on praegu lõuna poolt ühe kõige tihedamalt kasutatava ühistranspordipeatuse taustaks. Põhja poolt on park taustaks jälle vanalinna kõige populaarsemale kaubandustänavale, mis on ainuke ühistänavaruumi (*shared space*) mõtet kandev tänav vanalinnas. Lisaks säilinud pargipaviljonile on pargis ka Tauno Kangro skulptuurid „Hetk pärast suudlust“. Park on väike ja pakub privaatsust linna tuiksoonel (Virumäe park ehk... 2017). (vt. Foto 4.26)

Riikliku looduskaitse all on park alates 2004. aastast. 2007. aasta sügisel kasvas pargis koos sirelisortidega umbes 40 erinevat puittaime. Kahjuks on paljud põõsastikest tänaseks päevaks valede hooldusvõtete läbi hävinud või hävimas. Virumäel kasvab ka üks Tallinna vanimaid musti mände, mis on kahjuks kahjurite meelevaldas ja vajaks spetsialistide hoolt. (Virumäe park ehk... 2017).

Foto 4.27: Viruvärava mägi 1900

Allikas: Pargid bastionidel. [WWW] http://linnamuuseum.wiseman.ee/pargid_bastionitel?century=13. (30.11.2017)

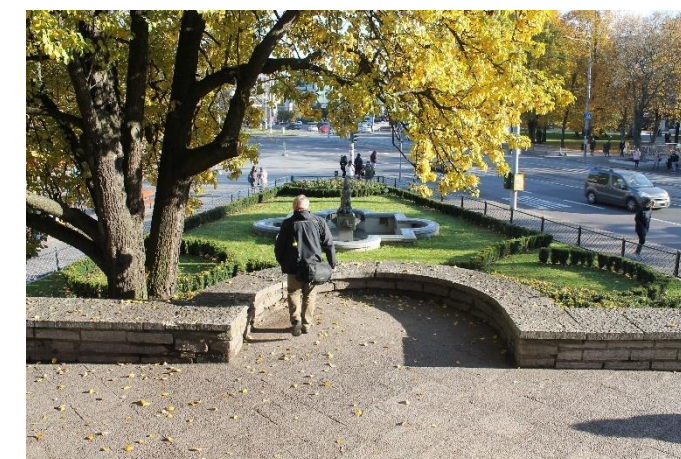

Foto 4.28. Senini säilinud regulaarne kujunduslahendus

Allikas: autori fotod. 21.06.2017

Foto 4.29. Senini säilinud pargipaviljon

Allikas: autori fotod. 21.06.2017

Foto 4.30. Slackliner Tammsaare pargis

Allikas: phpinto. 23.07.2014. Instagram

4.1.11 Tammsaare park

* Osaliselt lammutatud kõrge Viru värava bastion, lammutatud Uus poolbastion, Strömbergi reduut ning täidetud vallikraav.

Kujunemine

Tammsaare park on linna avaliku jalutuspargina üks nooremaid. Kuni 19. sajandi keskpaigani oli seal linnamüüri ümbritsenud lage ala, 1896. aastal avati endise Karjavärava esisel platsil Tallinna Uus turg. Turu plats hõlmas Uue poolbastioni, Strömbergi reduudi ja nendevahelise ala.

Raekoja platsilt üle toodud uuel turul olid sissesõiduteed, kanalisatsioon ja uhke turuhoone, mis valmis 1900. aastal. Uut turgu ja Vene turgu eraldavas puiestik tegutsesid hooajalised tsirkused ja nukuteatrid. Pargi vanim osa on aastail 1899–1900 praeguse Viru Keskuse poole rajatud nn Turu-äärne puiestik (Kenkmaa jt. 1965, 72-75; Tammsaare park 2017)

20. sajandi alguses avati seal suur küünitaoline hall, kus anti teatrietendusi ja näidati kino. Praegu seal olevad teatrihooned valmisid hiljem – Saksa teater (praegune Draamateater) 1910. aastal ja Estonia teater 1913. aastal. 1905. aasta 16. novembril toimus Tammsaare pargis rahumeelne meeleavaldus, mis lõppes veresaunaga. Seda meenutab mälestusmärk „Estonia“ (autor on Lembit Paluteder) teatri taga. 1947. aastal projekteeris Harald Heinsaar sinna korrapärase haljasala. 1978 parki rekonstrueeriti ja selle keskossa paigutati Tammsaare kuu. (vt Foto 4.31) (Tammsaare park 2017)

Tänapäev

Regulaarse kujundusega park asub Tallinna kõige tihedamas keskmes. Vasakult poolt on park seotud Viru kaubanduskeskusega ja paremalt poolt Estonia teatriga. Põhja poolt on park lõigatud ära Pärnu maantee ja lõuna poolt Estonia puiestega, mis muudab pargi olemuse lineaarseks.

Park on paljude linlaste liikumistrajektoril. Tihti armastatakse pargis lõunatada. Aeg-ajalt korraldatakse seal kontserte ja muid väikesemõõtmelisi kultuuriüritusi. Pargis on tihtipeale näha tänavamuusikuid, tänavatantsijaid, kunstnike jms. Vanalinna päevade ajal kerkib sinna käsitööturg. (vt Foto 4.30.)

2004. aastast on Tammsaare park looduskaitse all. 2007. aasta sügisel oli pargis

40 erinevat puittaime. Enamik pargi värvilisest ja vormirohkkest puistust on istutatud pärast Teist maailmasõda. (Tammsaare park 2017)

Peatsed muutused

Aastal 2012 Tallinna Linnaplaneerimise Ameti korraldatud ideekonkursi Tammsaare pargile uue lahenduse leidmiseks võitis arhitektuuribüroo Kadarik Tüür Arhitektid tööga „Belle Epoque“. 2017. aasta juunikuust alustati nimetatud projekti alusel pargi rajamistöödega. (Tammsaare pargi uuendamine... 2017) Vahetatakse välja pargisillutis, uuendatakse pargiteed, lisatakse pinke jne, et elu rohkem parki laiali viia. Uuendatakse ka valgustust, rahulikumaks muudetakse Tammsaare kuu ümbrus. Aktiivsem piirkond, mis on mõeldud välikontsertidele jms, tuleb Viru keskuse poole. Estonia teatri esisele alale rajatakse Uue Turu plats, kus saab korraldada kultuuriüritusi ning paigaldada ajutisi müügilette hooajaliste turgude tarvis. (Tammsaare pargi uuendamine... 2017; VIDEO! Vaata, milline... 2017) Ehitustööd Tammsaare pargis planeeritakse lõpetada 2018. aasta juulis. (vt Foto 4.32.)

Käesolev töö arvestab rohevööndile loodava kontseptsiooni loomes uue Tammsaare pargi lahendiga. Tammsaare pargi uuendamisega haakub ka uue jalakäijasõbraliku peatänava loomine samasse piirkonda, millega püütakse samuti antud töö raames arvestada. Nii Tammsaare pargi lahendus kui ka peatänava visioonikonkursi võidutöö „Kevad linnas“ soosivad kogu linnasüdame ümbruse ümberkujundamist.

Foto 4.31. Tammsaare park, Estonia teater ja Estonia pst, Pärnu mnt algus. 1950

Allikas: EAM Fk 11261. Eesti Arhitektuurimuuseum. Eesti Muuseumide Veebivärv. [WWW] <https://www.muis.ee/museaalview/2641080> (29.12.2017)

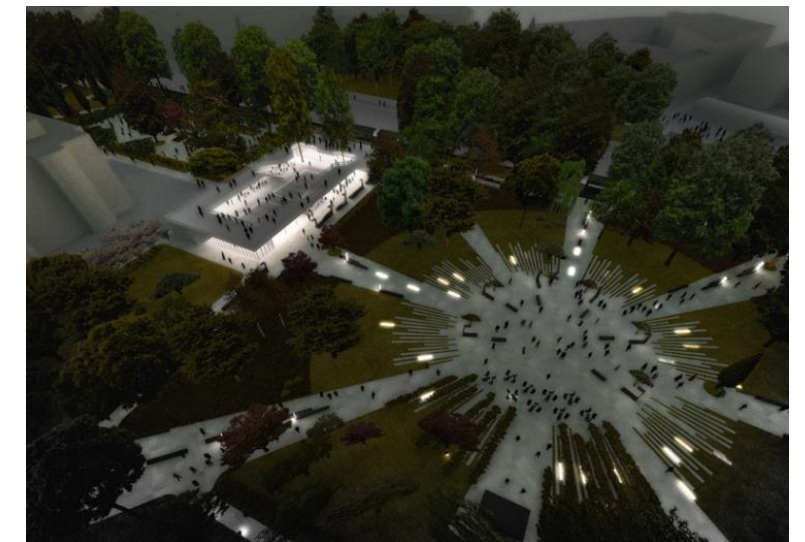

Foto 4.32. Väljavõte Tammsaare pargi võidutööst

Allikas: Tammsaare pargi uuendamine... 2017

Foto 4.33: Kanutiaia purskkaev

Allikas: anastassjalibbo. 04.05.2015.
Instagram

4.1.12 Kanuti aed

* Lammutatud Uus Viru värava bastion ja täidetud vallikraav.

Kujunemine

1866. aastal alustas Kanuti Gild aia rajamist Mere puiestee äärde. Mere puiestee rajati juba 19. sajandi algul osana Ringpuiesteest. Selle ja Aia tänava vahele jäänud endine soine vallikraav ei sobinud ehituseks ja nii eraldati see Kanuti Gildile. Väike aed kuivendati, osa vallikraavist kujundati tiigiks ning aiast kujunes avalik park. (Pargid bastionidel 2017) 19. sajandi lõpul peatus seal mitu Tallinna küllastanud rändtsirkust ja sajandi keskpaiku tegutsesid pargis lõbustuspark ning jalgrattalaenus.

1913. aastal ehitati Kanuti aia lõunakülje äärde tollase Vene riigi suurim kino „Grand Marina“, mis hävis tulekahjus pärast Teist maailmasõda. 1954. aastal valmis kino asemel Laevastiku Ohvitseride Maja (praegune Vene Kultuurikeskus), mille järgi nimetati park ümber Laevastiku Ohvitseride Maja aiaks. (Pargid bastionidel 2017) Pärast Eesti iseseisvuse taastamist muudeti ohvitseride maja Vene kultuurikeskuseks ja ka park kujundati ümber. 2002. aastal avati pargis kirjanik Fjodor Dostojevski mälestussammas (kujur Valeri Jevdokimov). 2008. aastal rajati parki purskkaev Mare Mikofi skulptuuriga „Poisid vihmavarjuga“. (Kanuti aed 2017) (vt Foto 4.33)

Tänapäev

Kanuti aeg on korrastatud regulaarse kujundusega park, mis tervitab Vanasadama poolt tulijaid. Pargis on laste mänguväljak, mis juhuslikult ajastatud vaatluste põhjal tundub küllaltki populaarne. Pargis on ka rulapark, mis on noorte kogunemisekohaks ja sportimiseks. Ka seal on autori hinnangul küllaltki suur külastatavus. Ilmselt osati ka põhjusel, et see on üks vähestest sarnastest kesklinnas. Park on hästi hooldatud ja jätab kutsuva mulje.

Alates 2004. aastast on park looduskaitse all. 2007. aasta sügisel kasvas pargis koos sirelisortidega 25 erinevat puittaime. (Kanuti aed 2017)

Foto 4.34. Rannavärava haljak

Allikas: uliagargulia. 23.08.2014.
Instagram

4.1.13 Rannavärava haljak

* Lammutatud ja seejärel rekonstrueeritud Väikese Rannavärava bastion ning täidetud vallikraav.

Kujunemine

Tegemist on Kanuti aia ja Margareeta aia vahelise väikese maa-alaga, kus kunagi seisis Väikese Rannavärava bastion. Pärast Tallinna kustutamist kindlustuslinnade nimekirjast Väikese Rannavärava bastion demilitariseeriti ja lammutati. Praegu nähtav bastion ja eskarpmüür rekonstrueeriti 1980ndate aastate lõpul. Seega on Margareeta aia ja Rannavärava haljaku kujunemislugu käsitletud koos. (Tallinn saab Rannavärava... 2017)

Tänapäev

Bastioniesine Mere puiestee poolne osa mõjub kõleda ja tühja ruumina. Selle ees on tühi muruplats. Muru ja kõrghaljastuse puudumine muudab bastioni rekonstruktsiooni hästi vaadeldavaks.

Bastioni põhjapoolsel küljel asub suur eraomandis olev tarastatud parkla ja lõunapoolsel osal asuval muruplatsil saab suveti proovida vibulaskmist. Hoones endas tegutseb üks Tallinna suurematest ja vanematest spordiklubidest Reval Sport. (vt Foto 4.34, 4.35.)

Foto 4.35. Vaade Rannavärava haljakule

Allikas: autori foto. 15.10.2017

Foto 4.36: Margareeta aed „Katkenud liin“

Allikas: anton_sok. 05.08.2014. Instagram

4.1.14 Margareeta aed

* Osaliselt säilinud Suure Rannavärava bastion ja täidetud vallikraav.

Kujunemine

Bastioniesine vallikraav täideti seal alles 19. ja 20. sajandi vahetusel, mil likvideeriti Paksu Margareeta vangimaja tarbeks rajatud kapsaaed ja prügi mahapaneku koht. 1902. aastal avati Margareeta aia ehk Suure Rannavärava

bastioni lähedal vanakraamiturg. (Pargid bastionidel 2017) (vt Foto 4.37)

1980. aastal taastati osaliselt Väikse Rannavärava bastion. 1996 püstitati Rannavärava mäe Paksu Margareeta-poolsele osale mälestusmärk „Katkenud liin“ (skulptor Villu Jaanisoo), mis on pühendatud 1994. aastal parvlaev Estonia katastroofis hukkunutele. (Pargid bastionidel 2017) (vt Foto 4.36.)

Foto 4.37: Väikese rannavärava täiturg

Allikas: Pargid bastionidel. [WWW] http://linnamuuseum.wiseman.ee/pargid_bastionitel?century=13. (30.11.2017)

Foto 4.38: Vaade Suure Rannavärava muldkehalt Paksule Margareetale

Allikas: autori foto. 15.10.2017

Foto 4.39: Vaade Mere puisteele

Allikas: autori foto. Buketsoyilmaz. 31.01.2015. Instagram

4.1.15 Glassiipuiestee

* Bastionide esine esplanaad, glassii välisserv.

Kujunemine

Juba 19. sajandi algul hakkas muldkindlustuste ette, glassii välisservale kujunema Tallinna Ringpuiestee. Seda tööd jätkasid linnaplaneerijad veel Eesti Vabariigi ajal. Istutatud puuderidu nimetati alguses promenaadideks või glassiipromenaadideks, kus käidi pärast tööd jalutamas ja päevauudiseid jagamas.

Arvatakse, et algselt istutati puisteedena musti pappeid, kuid enamik neist hävis 1842. aasta tormis. Seejärel kärbiti ka alles jäänud puude võrasid liialt palju ja ka need hävisid. Edaspidi istutati pärnasid, kastaneid, vahtraid ja jalakaid. (Kõrgekudi 2017, 11-12) Krimmi sõja ajal 1854. aastal põletati dessandi kartuses maha glassiipuiestee põhjapoolne ots koos Kõismäe ja Kalamaja aleviga.

Toompea gildi oldermanni H. Falcki eestvedamisel rajati ja täiendati 1856.–1868. aastatel puisteed Tallinna kesklinna ümber. Meie tunneme neid tänapäeval Mere, Estonia, Kaarli, Toom- ja Põhja puisteedena. Enamik neist olid laiad jalutusteed, piiratud kahelt poolt puudega. (Kõrgekudi 2017, 12) Mõõdunud sajandil olid need sagedasteks jalutuspaikadeks. (vt. Foto 4.40.)

Tänapäev

Tänapäeval moodustub glassiipuiestee Toompuiestee, Mere, Põhja, Kaarli ja Estonia puisteedest ning endisaegse glassiipuiestee osast, mis suundub Estonia puisteedelt Mere puisteele. Märkata ja ära tunda oskavad seda ilmselt vähesed, sest paljuski on alles vaid üks puuderivi. Glassiipuisteele ei ole säilinud algupärast funktsiooni ja seal ei kohta enam promeneerijaid, sest säilinud osad on suurte magistraaltänavate ääres ja seal liikuda ei ole jalakäijale kuigi mugav. (vt. Foto 4.39.)

Peatsed muutused

2016. aastal korraldati Tallinna Peatänava ideekonkurss ja selle võitis töö „Kevad linnas“, mille lahenduse kohaselt saab taastatud täies ulatuses ka kunagine glassiipuiestee, mis kujuneks jõuliseks elemendiks Tallinna linnaruumis ja eristaks selgelt pargivööndi ümber vanalinna. (Tallinna peatänava võidutöö... 2016)

Foto 4.40. Mere puietsee algus 1902

Allikas: Pargid bastionidel. [WWW]
http://linnamuuseum.wiseman.ee/pargid_bastionitel?century=13. (30.11.2017)

Võistlustöö autorid on arhitektid Toomas Paaver, Siiri Vallner, Indrek Peil ja Kristel Niisuke. Töö keskendus inimõõtmelisele linnaruumile ning toob esile Tallinna bastionivöö. (Tallinna peatänava võidutöö... 2016) Kogu vööndit on vaadeldud tervikliku avalikku ruumina, mille kaudu saab muuta paremaks ka bastionivööndi sidusust ümbritseva linnaruumiga. Samadest põhimõtetest lähtub ka käesolev töö. (Tallinna peatänava võidutöö... 2016) (vt. Foto 4.41)

Foto 4.41: Väljavõte Peatänava võidutööst

Allikas: Tallinna peatänava võidutöö... 2016

Foto 4.42. Kaarli puiestee

Allikas: fingerpistols, 23.10.2014, Instagram

4.1.16 Kaarli puiestik

* Ingeri bastioni esise esplanaadi osa.

Kujunemine

Keskajal olid Kaarli puiestiku edelapoolses osas Barbara kalmistu ja kabel. 1840. aastal alustati Kaarli puiestee rajamist. Algselt kaherealise glassiipuiesteena planeeritud Harjuvärava puiestee sai oma üldjoontes tänaseni säilinud kuju. 1870. aastatel pärast Kaarli kiriku valmimist tasandatud de la Gardie reduudil. (vt Foto 4.43.) Puiestee osa kasutati jalutuspaigana, samuti korraldati seal aeg-ajalt näitusi ja väljapanekuid (näiteks maisinäitus jms).

Tänapäev

Kaarli puiestee on osa vanalinna ümbritsevast ringpuiesteest. Planeeritud oli see korrapärasena, vormi lõigatud puudega jalusteena. Kahjuks on tänasel päeval suur osa puid keskkonnasaaste tõttu hukkunud või väga kehvast tervislikus seisundis.

Esplanaad on tugevalt ära lõigatud ümbritsevate magistraaltänavate poolt. Tänavate suure liikluskoormuse tõttu satub sinna jalutajaid väga harva. Jalutamine on ka ainukene funktsioon, mis selle alaga tänasel päeval seostub. Puiesteel jalutades avaneb kaunis vaade Kaarli kirikule. Talvisel ajal kaunistatakse puud tuledega ja siis muutub sealne atmosfäär väga võluvaks. (vt Foto 4.42.)

Foto 4.43. Kaarli puiestee, 1931

Allikas: Eesti Maanteemuuseum EMM F 107:11. Ajapaik. [WWW]
<https://ajapaik.ee/photo/37349/foto-asfaltbetoonkate-tallinnas-kaarli-pst-1931/>. (21.12.2017)

4.1.17 Järeldused

Ajaloolisest uurimuse baasil annab situatsiooni kirjeldus selge info, et suunal kirdest lõunani on ajalooline kihistus halvemini nähtav ja tuntav. Alates Rannavärava haljakust kuni Vabaduse väljakuni on muldkindlustuste ajast säilinud linnaruumis praktiliselt võimatu märgata. Sama kehtib ka varasemate keskaegsete linnakindlustuste ehk linnamüüri ja tornide kohta. Sealne linnakude on uuemast perioodist. Samas teisel pool vanalinna on tuntavad ja ka visuaalselt tajutavad mõlemad ajaloolised kihistused.

Kokkuvõtvalt saab ka öelda, et bastionivööndi esialgsel haljastamisel järgiti ka rajatava ala funktsionaalsust. Vaheldumisi pargi- ja haljasaladega rajati kohustuslike elementidena vanasse eelkindlustuste vööndisse laada- ja turuplatse, et meelitada inimesi haljasaladele. Sportimisvõimalusteks ehitati vööndisse erinevaid spordirajatisi. (Kõrgekuhi 20017, 12) Kogu vöönd on olnud funktsionaalselt mitmekesisem, kui ta on praegu.

5 Projektala analüüs

Selleks et saavutava antud töös püstitatud eesmärk ja osata parandada ruumi Tallinna vanalinna ümber, on oluline mõista ja analüüsida olemasolevat ala, selle toimimist ja olemust. Antud peatükk annab ülevaate projektalast, vaadeldes seda erinevatest aspektidest.

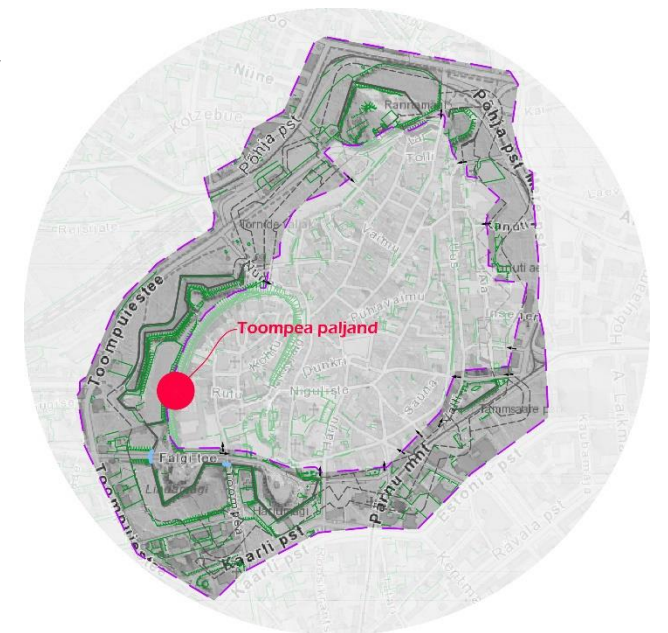
Oluline on uurida ruumi esteetikat, mis bastionivööndis väljendub paljuski looduses, aga samas ka väikestes elementides, näiteks pargiinventaris. Teiseks on oluline mõista ala rekreatiivset olemust, mis peaauglikult väljendub funktsionaalsetes väärtustes ja ühendustes. Viimaseks, kuid väga oluliseks aspektiks on ala identiteediväärtus, mille lahtimõtestamisel on tuginetud osalt Kevin Lynchi teooriatele linnaruumist, teisalt aga aitab järeltusi teha sotsiaalmeediaväljund ehk Instagrami-fotode analüüsil saadud info. Instagrami-fotode analüüs annab tuge ka teiste väärtuste mõistmisel.

5.1 Looduslik väärtus

5.1.1 Reljeef

Pinnavormidest väärib kindlasti märkimist Toompea kõrgendik, mis on visuaalselt hästi tuvastatav Toompargis viibides. Toompea saarkõrgustik hakkas tekkima sadu miljoneid aastaid tagasi. Arvatakse, et Toompeaga külgnevad orud olid piki Soome lahte idast läände kulgeva Ürg-Neeva harudeks, mis eraldasidki Toompea saarkõrgustiku Põhja-Eesti lavamaast. (Mirski 2012, 1) Oluline on mainida kõrgendiku osana ka kaitsealust Toompea paljandit, mis asub Pika Hermani torni juures ja on sealt ka hästi vaadeldav. (vt Skeem 5.1.)

Kogu rohevöönd on huvitava reljeefiga, mida loovad kindlustuste muldkehad. Enamasti on kõikide säilinud bastionite muldkehad, mis reljeefi erisusi pakuvad, küllalt hästi eksponeeritud ja ruumis tuntavad. (vt. makett)

Skeem 5.1. Väärtuslik reljeef ja Toompea paljand

Allikas: autori koostatud, aluseks Maa-ameti reljeefi kaart

Foto 5.1. Virumäe must mänd

Allikas: autori foto, 21.10.2017

Foto 5.2. Tornide väljaku ligustrihekk

Allikas: autori foto, 03.12.2017

Foto 5.3. Puhastamist vajav vaade Kalamaja suunas

Allikas: autori foto, 21.10.2017

5.1.2 Puistu

Kahjuks puudub terve bastionivööndi puittaimestiku kohta ühtne dendroloogiline hinnang. Kogu bastionivööndi haljastust peaks käsitlema koos, selle väärtuse väljaselgitamiseks ning seejärel eesmärgipärase tegevuse planeerimiseks oleks vaja puistu seisundit hinnata. Seetõttu antakse järgnevas peatükis haljastuse olukorrast põgus ülevaade ja soovitused selle paremaks korraldamiseks eelkõige kohtades, kus nähti enim vajadust sekkumiseks. Puistule hinnangu andmisel tehti mitmel korral välisvaatlusi, ühele neist kaasati ka Tallinna Botaanikaia peadendrooloog Olev Abner. Järgnevas jaotises on arvestatud autori arvamust, kuid tuginetud on suuresti Olev Abneri tähelepanekutele.

Üldiselt on hinnang hea, kuid kohati on väga teravalt märgata parkide hoolduse puudujääke. Mõnes kohas hakkas silma haigeid ja mürgitamist vajavaid puittaimi, millega tuleks kohe tegeleda, näiteks Tornide väljaku ligustrihekk ja Virumäe väga väärtuslik must mänd. (vt Fotod 5.1.,5.2.)

Rannamägi

Projekteeritava ala kõige kehvemas seisus puistu asub Rannamäe bastionil. Pargis on mitmeid võsastunud alasid ja palju loodusliku juurdekasvu, mis vajab likvideerimist. Rannamäe bastion on olnud selle rajamisest saadik koht, kus käidi merevaadet nautimas. Tänapäeval paistab meri sealt vaid sel aasta poolel,

kui puud lehtes ei ole. Lisaks on sealt aga võimalik avada vaateid nii Kalamaja kui ka sadama suunas (vt Foto 5.3), sealt võiks avaneda ka kena vaade vanalinna ümbritsevale müürile ja tornidele (vt Foto 5.4.).

Ettepanek on likvideerida pargis kõik loomulikult levinud puud, et avada vaateid mere poole ja ka vanalinna suunas. Kõige suuremahulisemad grupid tekivad Rannamäe lääne- ja lõunanõlvale ning pargi idapoolses osas asuva kunagise sissepääsu juurde (vt Foto 5.5). Pakutavas lahenduses on need alad markeeritud ja avatud. (vt. Leht 1 Asendiplaan)

Pargis on ka paar vana ja juba ohtlikuks muutunud hõberemmelgat, mis tuleks samuti likvideerida. (vt Foto 5.6) Hõberemmelga kasutamine bastionivööndi parkides on väga iseloomulik ja seda tuleks jätkata. Seega tuleks teha likvideeritavate remmelgate tekitavate tühimikkude täiteks asendusistutused samuti hõberemmelgast.

Glassiipuiestee – Mere ja Põhja puiestee, Viru ring

Tänapäeval moodustub glassiipuiestee Toompuiestee, Mere, Põhja, Kaarli ja Estonia puiestee ning endisaegse glassiipuiestee osast, mis suundub Estonia puiestelt Mere puiesteele. Kunagi glassiipuiesteele istutatud paplid on asendatud aja jooksul pärnade, kastanite, vahtrate ja jalakatega. Tallinna vanalinna arengukava näeb ette, et oluline on pöörata tähelepanu glassiipuiestee säilimisele, näha allepuudele tänavate rekonstrueerimisel ette piisav kasvuruum ning sealjuures mitte halvendada kasvavate puude kasvutingimusi, vaid pigem parandada (Tallinna Vanalinna arengukava 2014, 32).

Foto 5.4. Puhastamist vajav vaade Vanalinna suunas

Allikas: autori foto, 21.10.2017

Foto 5.5. Puhastamist vajav vaade idapoolsele kinnimüüritud sissepääsule

Allikas: autori foto, 21.10.2017

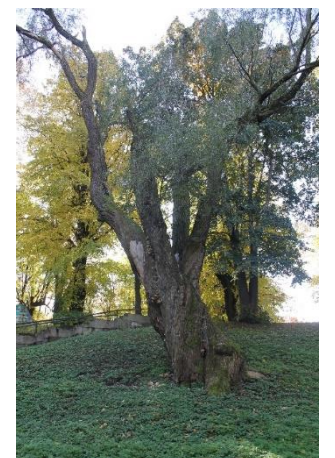

Foto 5.6. Vaade ühele ohtlikest hõberemmelgatest

Allikas: autori foto, 21.10.2017

Foto 5.7. Lünklik glassiipuiestee motiiv Mere puiesteel

Allikas: autori foto, 21.10.2017

Foto 5.8. Vaade Mere puiestee puudele, mille tervislik seisund on halb

Allikas: autori foto, 21.10.2017

Foto 5.9. Lünklik Falgi tänava allee vasakut kätt

Allikas: autori foto, 21.10.2017

Glassiipuiestees olevad lüngad tuleb taas täita ning jätkata glassiipuiestee motiivi uute istutustega, nagu näeb ette ka Tallinna uus peatänava kontseptsioon. Tervele glassiil olevale puiesteele on vaja koostada dendroloogiline hinnang, mille alusel saab uusistutusi täpsemalt planeerida. Uusistutusi tuleb teha grupiti või lõikude viisi, et tagada ka esteetika säilimine ja kolmas mõõde ruumis. Esmajärjekorras tuleb glassiipuiesteed taastada lõiguti Põhja puiesteel, Toompuiesteel, Mere puiesteel (vt Foto 5.7.) ja ka Viru ringil, kus on see praegusel hetkel sootuks kadunud. Mere puiesteel on Rotermanni kvartali poolsem osa alleest halvas tervislikus seisundis ja sinna tuleks planeerida asendusistutus 15 aasta perspektiivis. (vt Foto 4.8.) Seal kasvavate puude eluiga on praegu paarikümne aasta kandis.

Vanalinna juhatavad alleed ja Kaarli puiestee

Niinimetatud ringpuiesteelt suunavad alleed liikujat vanalinna poole. Enamik vanalinna sisenevaid alleesid vajab hoolduslõikust ja võra puhastamist. Falgi tänavalt vanalinna juhatav allee on Hirvepargi poolt enamuses juba hävinud või peatselt hävimas (vt Foto 5.9.), see tuleb asendada täies mahus. Kaarli puiestee äärmised puuderead on praktiliselt hävinud või peatselt hävimas ning võivad muutuda ohtlikuks. Need puuderead tuleks asendada täies mahus, et raamid Kaarli kiriku vaatele säiliks. (vt Foto 5.10)

Toompark

Toompargi puistu seisukord on üldiselt hea. Tähelepanu tuleb pöörata sealsetele eakatele höheremmelgatele, mis on pargimaastikule väga iseloomulikud. Puud on väga vanad ja ka haiguste küüsis, seega on need alid tormimurdudele. Kõik pargis olevad höheremmelgad tuleb kas asendada või kärpida tugevalt nende võra. (vt Foto 5.11., 5.12.) Toompargi lõunaosas Türgi tiiva ja Pika Hermanni torni all olev puudegrupp tuleks asendada madalamakasvuliste puudega, sest praegu varjavad need vaate Kubernerai aia vaateplatvormilt Kelmiküla asumile ja linnale laiemas plaanis. (vt Foto 5.13., 5.14.) Selleks sobib näiteks põldvaher, mida leiab ka Paksu Margareeta lähedusest, või mõni õitseja, näiteks kirss või iluõunapuu, mis ei kasva kõrgusesse ja pakub muidu veidi süngesse keskkonda ka õiteilu. Valida tuleks sordid, mida on kasutatud juba mujalgi bastioni parkides (näiteks Iluõunapuu 'Profusion').

Foto 5.13. Linnavaatel ees olev Pika Hermanni torni all kasvavate puude võra

Allikas: autori foto, 21.10.2017

Foto 5.10. Vaade Kaarli puiestee välimisele puudereale

Allikas: autori foto, 15.10.2017

Foto 5.11. Murdunud vana höheremmelgas

Allikas: autori foto, 21.10.2017

Foto 5.12. Eakas ja ohtlikuks muutunud höheremmelgas staadioni juures

Allikas: autori foto, 15.10.2017

5.2 Esteetiline väärtus

Maastiku esteetilise väärtuse hindamisel võib jälgida maastiku sidusust, mitmekesisust, loetavust ja üllatuslikkust. Sidusus iseloomustab seda, kuidas on keskkond struktureeritud ning kui hästi on erinevad keskkonna osad omavahel seotud. Maa-ala korrastatus tõstab sidusust. Mitmekülgsus näitab, kas maastikus on piisavalt visuaalseid elemente, et seal pikemalt peatuda; kas keskkond on visuaalselt piisavalt rikas. Loetavus iseloomustab keskkonda vastavalt sellele, kui kerge on keskkonnas liikuda, ilma et kaoks orienteerumisvõime. Üllatuslikkusega kaasneb järelalus, et keskkonnas on peidus rohkemat, kui esmapilgul paistab. Keskkond vihjab uuele (jätkuval) informatsioonile ja kutsub liikuma kaugemale. (Kaplan jt. 1989, 13-15)

Kogu uuritavat rohevööndit võib pidada esteetiliselt väärtuslikuks. Tegemist on mitmekülgse ja selgelt loetava ruumiga. Bastionivööndi ruum on üllatuslik ning pakub väga kauneid vaateid ja elemente. Selgelt loetavaks muudab ruumi alati vaateväljas olev vanalinn. Omadus, mida tuleks parandada, on ruumi sidusus. On kohti, kus erinevad keskkonna osad ei ole omavahel seotud ega struktureeritud. Samuti leidub kohti, mis ei tundu korrastatud, ja see loob katkestuse ruumis.

Üheks selliseks kohaks on kindlasti Toompargi lõunapoolne osa, kui liikuda Toompargist üles Toompea suunas (vt Foto 5.14., 5.15.). Sealne ruum on pime ja tundub privatiseeritud, millest annab selgelt märku parkimist korraldav tõkkepuu. Üles viiva trepi tehniline seisukord ei ole hea ja seal puudub valgustus, mis kutsuks kohta kasutama pimedal ajal. Praegu loob koht ebaturvalise tunde.

Ka Rannamäe bastion ei ole praegusel hetkel korrastatud, bastionivööndisse ühendatult mõjub sealne ruum isegi pisut ohtlikult. (vt Foto 5.16.) Ruumi korrastatus ja seotus ümbritsevaga on eriti oluline just pimedal ajal. Kui ruum on pime, kuid näib korras ja organiseeritud, tundub inimesele sinna siseneda ohutum kui ruumi, mis on räämas ja kasimata, kuid valgustatud.

Eraldi väärib käsitlemist sidusust läbi väikeelementide, mis vajab samuti parandamist. Pargialad on iseloomult erinevad, seega on mõistetav ja ka sobiv, et suur osa pargiinventarist on erinev ja sobitub pigem konkreetse pargi atmosfääriga. Praeguses olukorras valitseb väikevormide ja pargiinventari disainis täielik ebaühtsus (vt Foto 5.17., 5.18., 5.19.). On mingeid elemente, mida on kasutatud korduvalt, kuid seda süsteemilt. Heaks näiteks on infotahvlid, mis on küll toote poolest igal pool sarnased, kuid kujunduselt täiesti erinevad (vt Foto 5.20., 5.21., 5.22.). See kõik vähendab ala sidusust ja seega esteetilist väärtust veelgi.

On teada üldine seaduspärasus, et inimesed (turistid), kes plaanivad päeva pikkust linnakülastust veedavad linnas keskmiselt 4-4,5 tundi ja kulutavad keskmiselt 100 eurot. Juhul, kui linna külastajad tunnevad, et linn ei ole külalishelke ja nad ei ole oodatud ning seal liikumine ei ole mugav ja selge, siis lahkuvad nad poole külastuskäigu pealt. Kulutades ka poole vähem raha. Juhul, kui neid saabudes tervitab avatud ja tervitav linn, siis jäävad külastajad linna kauemaks. Sihtkoht peab olema turvaline, puhas ja arusaadav, mis tähendab seal on lihtne orienteeruda, Külastuse pikkus kasvab koguni kolmandiku võrra ja see tähendab omakorda, et kulutatakse ka kolmandiku võrra rohkem raha. Millest järelalus, et ruumi mis ümbritseb meie vanalinna tuleb muuta selgemini loetavaks eriti just jalgsi liikuva inimese jaoks. (Hoeven 2009)

Käesolev töö proovib seda esteetilist sidusust parandada. Lisades juurde elemente, mis oleksid kogu bastionivööndis läbivalt sarnased. See aitaks inimesel mõista, et ta liigub ühtses, vanalinna ja bastionitega seonduvas alas. Selliseid elemente ei pea olema palju ja need mõjuvad ruumis pigem delikaatselt, kuid samas selgelt eristuvatena. Lisandunud kujunduselemendid on infotahvlid ja teeviidad. See muudab alal viibiva inimese jaoks orienteerumise mugavamaks ja suunab liikumist mööda rohevööndit.

Foto 5.14. Trepp Toompealt Toomparki

Allikas: autori foto, 15.10.2017

Foto 5.15. Vaade trepilt Toompargi suunas

Allikas: autori foto, 05.12.2017

Foto 5.16. Rannavärava mäe sissepääs

Allikas: autori foto, 15.10.2017

Foto 5.17. Pingid Rannamäel

Allikas: autori foto, 03.12.2017

Foto 5.20. Infotahvel Kanuti aias

Allikas: autori foto, 15.10.2017

Foto 5.18. Pingid Margareeta aias

Allikas: autori foto, 03.12.2017

Foto 5.21. Infotahvel Virumäel

Allikas: autori foto, 15.10.2017

Foto 5.19. Pingid Toompargis

Allikas: autori foto, 03.12.2017

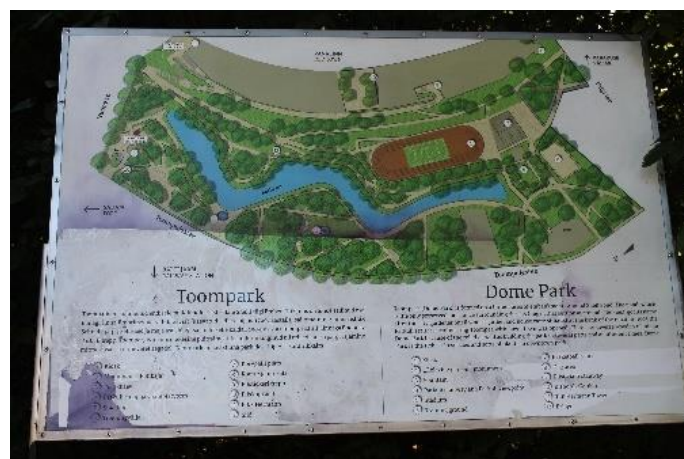

Foto 5.22. Infotahvel Toompargis

Allikas: autori foto, 15.10.2017

5.3 Rekreatiivne väärtus

Nagu selgus teoreetilisest uurimusest, on puhkevõimaluste analüüsimisel oluline vaadelda maa-ala kasutuskooormust, olemasolevaid kasutusfunktsioone ja liikumissuundi hindamiseks, kas väljakujunenud keskkond funktsioneerib ja kuidas saaks seda parandada.

5.3.1 Kasutuskooormus

Käesolevas peatükis antakse hinnang projektala kasutuskooormusele lähtuvalt autori kogemustest, teadmistest ja järeldustest. Eeldan, et peamisteks projektala kasutajateks on vanalinna elanikud, naaberasumite elanikud (1 km raadiuses), turistid ja vanalinna läheduses töötavad inimesed. Viimaste protsent on ilmselt küllalt väikene, sest praegusel ajal napib rohevööndis mugavaid kohti lõunatunni veetmiseks ja seetõttu eelistatakse pigem einestada toidukohtades, mida on piirkonnas piisavalt. Sellest lähtuvalt vaatlen käesolevas peatükis elanikkonna suurust ja majutusasutuste tihedust bastionivööndi naabruses.

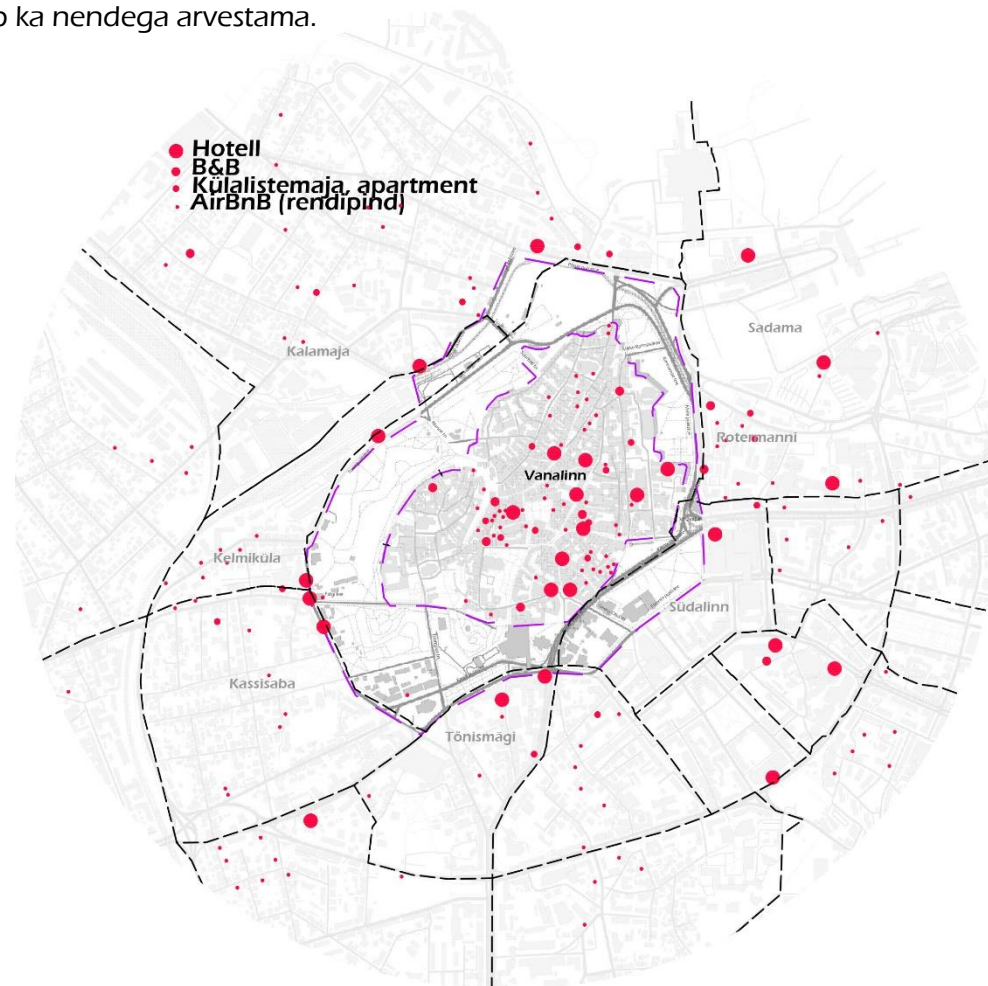
Tallinna vanalinn kuulub Tallinna Kesklinna Valitsuse haldusalasse. Kesklinna elanike arv oli 01.07.2017 seisuga rahvastikuregistri andmetel 62 347 inimest, mis moodustas 14% kogu Tallinna elanikkonnast. Tallinna vanalinna elanike arv on viimastel aastatel olnud kasvav ja moodustab eelmise aasta seisuga 7% kesklinna elanike arvust (Tallinn arvudes 2017).

Projektala on ümbritsetud asumitega, mille elanike arv on samuti suhteliselt kiires kasvus. Samas ei ole kõikides naaberasumites üldse avalike haljasaladid, näiteks Kelmikülas, Sadama piirkonnas, Südalinnas ja Tatari asumis. Sellest saab järeldada, et nende asumite elanikud kasutavad suure tõenäosusega juba praegu bastionivööndi parke. Teistes asumites on küll väikesed pargid, kuid väiksuse tõttu ei võimalda need võrreldavaid rekreatsioonivõimalusi – pikad jalutuskäigud, jooksuringid –, mida saab bastionivööndisse luua. Seega saab järeldada, et lisaks vanalinna elanikkonnale on pargil arvestatav kasutajagrupp ka naaberasumite elanike seas. Eespool öeldu põhjal saab ka väita, et pakutav uus bastionivööndi lahendus peab parandama sealseid rekreatsioonivõimalusi ja neid juurde looma. (vt. Skeem 5.2.)

Oluline on arvestada ka turistidega, kes vanalinna külastavad. Visit Tallinn veebilehe andmetel on Tallinna külastavate turistide arv pidevas tõusujoones. Turiste on mitmesuguseid: kruisituristid, kes ei majutu, ja turistid, kes viibivad Tallinnas pikemalt ning majutuvad kas siis vanalinnas või selle läheduses. Majutuvaid turiste käis Tallinnas eelmisel aastal ligi pool miljonit, ühepäevaseid külalusi oli peaaegu poole rohkem. (Statistika ja uuringud 2017) Kuna ka majutuvate turistide arv on kaalukas, on oluline vaadelda ka majutusasutuste tihedust projektala ümbritseval alal. Selgelt on näha, et vanalinn ise on majutusasutuste

poolest üsna tihe ja suur osa suurematest hotellidest asub projektala perimeetril. On selge, et kõik need inimesed on käsitletavale alale lisakoormus. Hotellis viibija hindab eriti kõrgelt lähedal asuvaid rekreatsioonivõimalusi. Isiklikust kogemusest julgen väita, et see saab mõningatel juhtudel ka majutusasutuse valikul otsustavaks momendiks. Sellest lähtuvalt saab järeldada, et bastionivööndi rekreatsioonivõimaluste paranemisel on kaudne mõju ka majutusasutuste tegevusele ja seeläbi ka turismi arengule läbivalt. (vt Skeem 5.3.).

Eespool on mainitud, et kõige marginaalsema osa kasutajagrupist moodustavad vanalinna läheduses töötavad inimesed. Kõige otsesemat mõju selles osas avaldab rohevööndile vanalinn. Vanalinna asum on seni meie linna südadena funktsioneerinud ja see selgitab tema tihedust. Vanalinnas, mille pindala on 1,1 km², on ligi 10 haridusasutust, 19 linna ametiasutust (teenindusbürood, ministriumid ja riigiasutused), ligi 55 muuseumit ja galeriid, sadu söögikohti (sealhulgas restorane, kohvikuid) ning vaatamisväärsusi. (vt Skeemid 5.4, 5.5) Ka kontaktalal on pillutatult mitmeid rohke kasutustihedusega ühiskondlike asutusi, kultuuriasutusi jne. Arvan, et ka seda marginaalset osa kasutajagrupist ei tohi tähelepanuta jätta, loodav lahendus peab ka nendega arvestama.

Skeem 5.3. Majutusasutuste paiknemine projektala ümber

Allikas: autori koostatud

Skeem 5.2. Elanikkonna paiknemine projektala ümber ja naaberasumite pargid.

Allikas: autori koostatud

5.3.2 Kasutusfunktsioonid

Üdiselt peegeldub maastiku kasutusfunktsioon väga hästi ümbritseva linnaruumi iseloomus. Uuritav rohevöönd ümbritseb Tallinna turismikeskust, ümberkaudsete asumite iseloom on mõneti erinev. On palju elamu funktsiooniga tsoone ja samas ka palju peamiselt ärilise funktsiooniga tsoone. Projektala omab selget funktsionaalset väärtust rekreatiivse alana kogu ümbruskonnale, mis muudab selle väga oluliseks terve linna mõistes. Selle kasutajagrupp on väga suur, koosnedes peamiselt turistidest, vanalinn ja ümberkaudsete asumite elanikest, mis omakorda tähendab, et rekreatiivne ala peab suutma teenindada kogu kasutajagruppi ja olema funktsionaalselt mitmekülgsem.

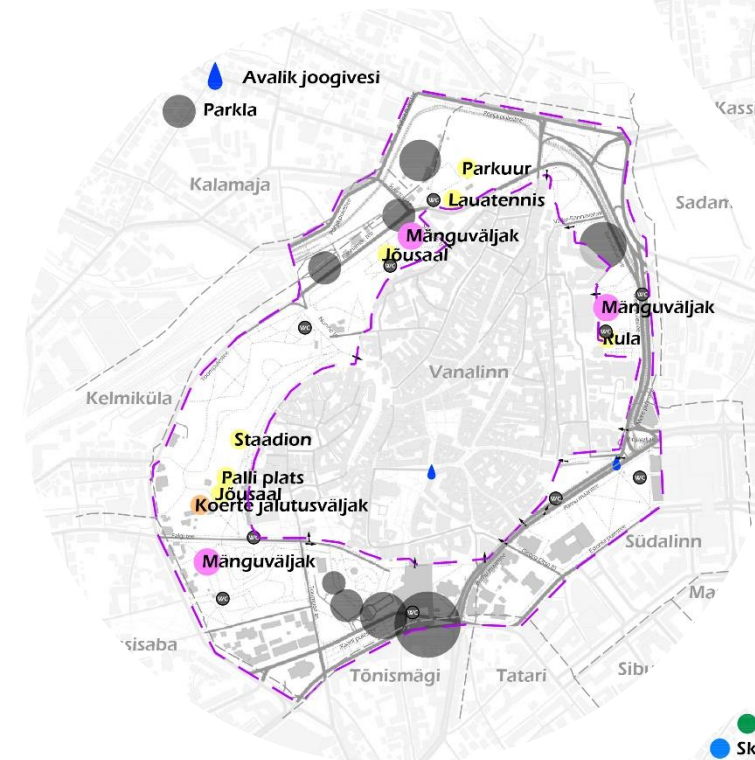
Linnaelu sisu ja ulatus on tihedas seoses linnaruumi kvaliteediga ja seda eelkõige sotsiaalsete tegevuste kontekstis. (Gehl 2015, 22). Linnaelu aktiveerivad kohad, mis soodustavad sotsiaalset tegevust, on näiteks mänguväljakud, palli platsid, kohvikud jne. Aktiivse linnaelu teket takistavad aga vajaduspõhisteks tegevusteks määratud alad (Gehl 2015, 20-21), milleks rohevööndi näitel on näiteks parklad. Sotsiaalseid tegevusi kaardistades tulevadki selgelt välja rohevööndi murekohad. Ka eespool teoreetilises osas kirjeldatud hea ja funktsioneeriva rohevööndi olemusest selgus, et linnaelu aktiveerivad alati ka iseenesest passiivsed, kuid samas esteetilised objektid, näiteks skulptuurid ja mälestusmärgid. Esteetikal on väga oluline roll linnaelu aktiveerimisel ja kvaliteedi parandamisel (Gehl 2015).

Olemasolevaid funktsioone kaardistades on selgelt näha, et projektalal on kohti, kus n-ö passiivset laadi funktsioonid (skulptuurid, monumendid jne) töötavad paremini kui n-ö aktiivset laadi funktsioonid (mänguväljak, parkuuriväljak). Niisiis saab järeldada, et alal tervikuna ei ole kuigi hea funktsionaalsus. (vt Skeemid 5.4., 5.5., 5.6.)

Antud töös loodava lahendusega luuakse bastionivööndisse juurde kohti, mis tõstaksid selle atraktiivsust. Bastionivööndi rohealal viibimise põhjused on seotud peamiselt ajaveetmise ja lõõgastumisega, mis omakorda on seotud vabatahtlike tegevustega nagu promeneerimine, linna vaadete imetlemine, ilusa ilma nautimine jms. Samas on näha, et ala katkestavad kohad, mis on mõeldud vajadusest tingitud tegevustele (näiteks parklad). Seega on rohevööndis kohti, kus keskkonda on vaja mitmekesistada ja rikastada ning seda püütaksegi käesoleva tööga saavutada. Eriliselt torkavad halva funktsionaalsusega silma Rannamägi, Rannamäe haljak, Harjuorg ja Kaarli puiestee. Funktsionaalset mitmekesisust võiks tõsta ka Toompargis ja Margareeta aias. Selleks et toetada ruumis vabatahtlike tegevuste harrastamist, on vaja hea kvaliteediga linnakeskkond luua (Gehl 2015, 22).

Skeem 5.4. Ümbruses olevad meelelahutusteenused

Allikas: autori koostatud

Skeem 5.5. Olemasolevad funktsioonid

Allikas: autori koostatud

Skeem 5.6. Olemasolevad vaatamisväärsused

Allikas: autori koostatud

5.3.3 Ühendused

Inimeste liikumissuundade analüüs on koostatud peamiselt kaardimaterjali ja alal läbiviidud vaatluste põhjal. Enam kasutatavad ühenduskohad on märgitud järgneval skeemil jõulisemalt.

Projektala siseselt toimub liikumine peamiselt jalgsi. Vanalinna suunas viivad korralikud kõnniteed ja ühendus on väga hea. Kõrval olevate asumitega takistab ühendust sõidutee, mis kohati on väga lai ja suure liikluskoormusega. Peamiselt suundub jala liikuja tee vanalinna suunas üle magistraaltänavate ülekäiguradasid kasutades, Balti jaama ja Vabaduse väljaku ligipääs kesklinnas on lahendatud jalakäigutunneliga. Sealjuures on oluline märkida, et Vabaduse väljaku tunneli ruumi on viimase kümnendi jooksul oluliselt parendatud ja elavamaks muudetud. Seoses Balti jaama paviljonihoone uue kasutusfunktsiooniga on hooajaliselt parendatud ka Balti jaama tunneli ruumi, kuid seda tuleks teha alaliselt.

Seoses uute arengutega Peatänava suunas on ühendused bastionivööndi idapoolel paremaks muutumas. Pärnu mnt ja Viru ringi läheduse jalakäijate tänavaruum muutub laiemaks.

Rohevööndi siseselt on jalakäijal liikudes praegu mõned katkestused. Suur ja kõige märgatavam katkestus tekib, liikudes mööda Skoone bastioni külge Rannamäe teel oleval kõnniteel, kus tee ületamiseks olevad kohad ei arvesta jala liikuja marsruudivalikuid. Sama koht on ka oluline lüli Sadama poolt Balti jaama suunas liikuja teel. Lisaks tuleb mainida, et Rannaväramäele minek on praeguses olukorras väga komplitseeritud: seal on vaid üks sissepääs ja selleks, et kohale jõuda, peab ületama suure ja kehva linnaruumilise kvaliteediga ristmiku. (vt Foto 5.22.) Lisaks on halb ühendus Lindamäe ja Toompargi vahel, kus liikumisteele jäävad lagununud trepp ning tarastatud eramaad.

Foto 5.22. Rannaväramäele viiv ülekäigurada

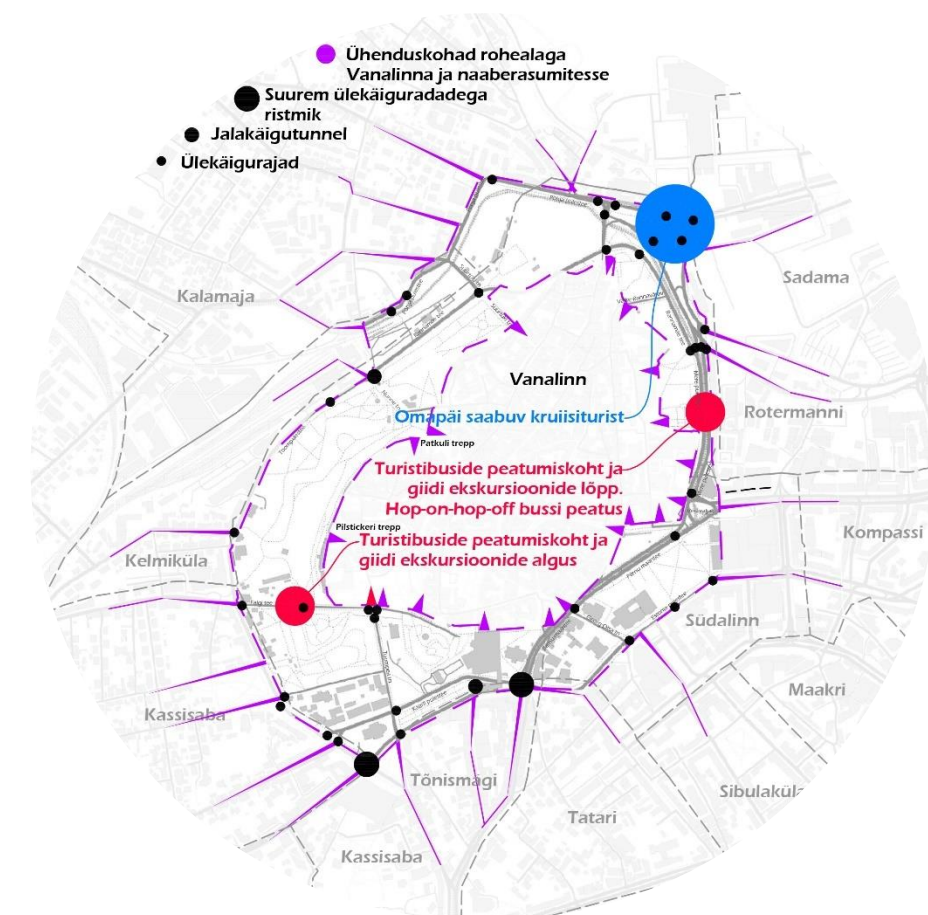
Allikas: autori foto, 15.10.2017

Käesoleva töö lahenduste käigus on seega vaja põhjalikumalt tegeleda Rannaväramäe ning Lindamäe ja Toompargi ühendustega. Teisi ühenduskohti saab parendada ka lihtsamate, orienteerumist lihtsustavate võtetega. Nagu selgus ka teoreetilisest uurimusest, saab üldist ruumikvaliteeti tõsta, muutes ruumi kõndimiskõlblikuks ööpäeva- ja aastaringelt. Talvisel ajal on oluline jää ja lumetõrje ning pimedal ajal valgustus. Visuaalsete ja esteetiliste osistega töötamine avab suuri võimalusi, näiteks jalutava inimese jaoks rikastavad linnaruumi kõik

lähedalt või kaugelt paistvad vaatamisväärsused. Vaade järvele, merele, avarale maastikule või kaugetele mägedele lisab linnaruumile kvaliteeti. Seega tuleb vaateid senisest paremini läbi mõelda.

Eespool on mainitud, et avanevad vaated mõjutavad jala liikuvat inimest väga oluliselt. Praegused vaated vanalinnale ja ka ümbritsevatele asumitele tuleb säilitada ja võimalusel neid parandada. Vaated projektala sees on kaunid ja pakuvad tihti üllatust.

Väga olulised on ka vaated parki sisenemisel. Suur osa parkide sissepääse ja vaated vanalinna viivate tänavale otstest on kütkestavad ja ligitõmbavad, mis on väga hea. Erandina tuleb välja taas kord Rannaväramägi (vt Foto 5.23.). Mitte ühelgi juhul ei ole head vaated parklatele, mis annavad signaali passiivsest ja mitte inimesele mõeldud ruumist, mis ei kutsu sisenema. Sellised vaated avanevad Harjumäe alt Harjuorule (vt Foto 4.20.) ja sadama poolt vanalinna poole liikudes Rannaväramäe haljakul (vt Foto 4.34.). Eriti kriitiline on vaade Rannaväramäe haljakul, sest vaade vanalinnale peaks olema esteetiline ja tervitav ning mõjuma nii linlastele kui ka turistile. Mõlemad nimetatud probleemkohad on peaaegu esimesed vaated, mida näiteks kruisiturist linnale lähenedes kohtub, tulgu ta siis omapäi kruisiterminalist või giidi juhendusel bussiga.

Skeem 5.7. Ühendused

Allikas: autori koostatud

5.4 Identiteediväärtus

Analüüsidest bastionivööndi roheala maastiku identiteediväärtust, võib öelda, et antud hetkel on projektal keskmine kohaväärtus. Seda aitab seletada ruumianalüüs läbi maastikutaju: kui vaatleme maastiku neid elemente, mis meie tunnetuslikku maastikukogemust mõjutavad. Lisaks annab sotsiaalmeedia analüüs meile informatsiooni sellest, mida inimesed ruumis märkavad ja mida oluliseks peavad.

5.4.1 Ruumianalüüs

Ruumianalüüs põhineb peamiselt Kevin Lynchi välja töötatud linnamaastiku mõistmise, uurimise ja kaardistamise meetodil. Analüüsi teostatakse läbi maastikutaju, vaadeldes maastiku neid elemente, mis meie tunnetuslikku maastikukogemust mõjutavad. Need on ääred, rajad, sõlmpunktid, orientiirid, piirkonnad ja tühimikud. Loetletud 6 elementi tõlgenduvad ruumis järgmiselt:

- teed – teed, kus on võimalik sujuv kulgemine;
- piirid – objektid või kohad, mis lõikavad läbi ruumi ühtsuse;
- piirkonnad – kohad, mis käituvad sarnaselt ja tunduvad ühtsed;
- sõlmed – strateegilised punktid;
- maamärgid – tähelepanu tõmbavad ja visuaalselt domineerivad objektid;
- tühimikud – kasutusest väljas ja ruumilise ühenduseeta kohad. (Lynch 1960, 46)

Ruumianalüüs on väga oluline mõistmaks projektala ühendust linnaga. Analüüsi tulemused on kajastatud järgmistel skeemidel ja nendest järeldub, et Rannamäe tee ja Põhja puiestee vahel on praegu linnaruumiliselt kasutu ala. Sama kehtib ka Rannavärava ees oleva platsi, Harjumäe all oleva platsi ja Kaarli puiestee kohta. Kõik need alad on tugevalt piiritletud. Eraldi veidi suletud tunnetusega piirkonnad tekivad Toomaprgi lõunaossa, Hirve pargi ja Harjuoru vahelisele alale ja Estonia teatri ümbrusesse. Kagupoolne piirkond on erineva iseloomuga (suured kultuuri- ja haridushooned) kui edelapoolne piirkond (madalamad puitmajad, kus tegutsevad väiksemad ettevõtted ja toidukohad). Samas hindavad need kaks piirkonda omas rütmis ega takista otseselt muu keskkonna ühtlustamist. (vt Skeem 5.8)

Kogu rohevööndit piiravad tugevalt ümbritsevad magistraalteed, mis loovad väljakutse neid piire lõhkuda. Omaette piiriks on ka vanalinna hoonestus ja Toompea nõlv, kuid need käituvad samas ka maamärkidena ning on seetõttu pigem ruumi ühendavad kui lõhkuvad elemendid. Sõlmpunktid tekivad üldiselt jalakäiguteede ristumiskohtades ja kohtades, kus jalakäijal on valikuvõimalus marsruudi osas. Neid sõlmpunkte saab planeerimisel kasutada inimese suunamiseks pargialale. (vt Skeem 5.8.)

Kõige domineerivamaks maamärgiks projektalal on vanalinn oma linnamüüri ja tornidega, mis jääb ala keskmesse. Peale selle on igas bastionivööndi roheala küljes veel lisaorientiirid ja maamärgid, mis lihtsustavad alal liikumist ja orienteerumist. Nendeks on Balti jaam, Kaarli kirik, Viru keskus, sadam ja Linnahall. Bastionala siseselt on liikuda lihtne ja sihti on kerge leida, küll aga võiks rikastada ruumi teeviitade ja infotahvlitega, et muuta ruumikasutust veel mugavamaks just inimesele, kes ei kasuta seda ala igapäevaselt. Kindlasti tuleb teeviitade ja infotahvlite kasutamise puhul rõhku panna disainile ja kasutada komplektseid tooteid, et rohevööndi kasutaja saaks ruumis liikudes selge sõnumi, et viibib vanalinna lähedal bastionivööndis. See muudaks kogu ala ühtsemaks ja selgemini loetavaks. (vt Skeem 5.8.)

Skeem 5.8. Ruumi olemus

Allikas: autori koostatud

Foto 5.24: Jõulutuled Tammsaare pargis

Allikas: inna_zlatoustova, 28.12.2014, Instagram

Foto 5.25: Öitsvad kirsis ja taustal Vabadussammas

Allikas: neilnsingh, 12.05.2015, Instagram

Foto 5.26: Langenud lehed Harjumäel

Allikas: nurettinyakit, 23.10.2014, Instagram

5.4.2 Sotsiaalmeedia kuvand

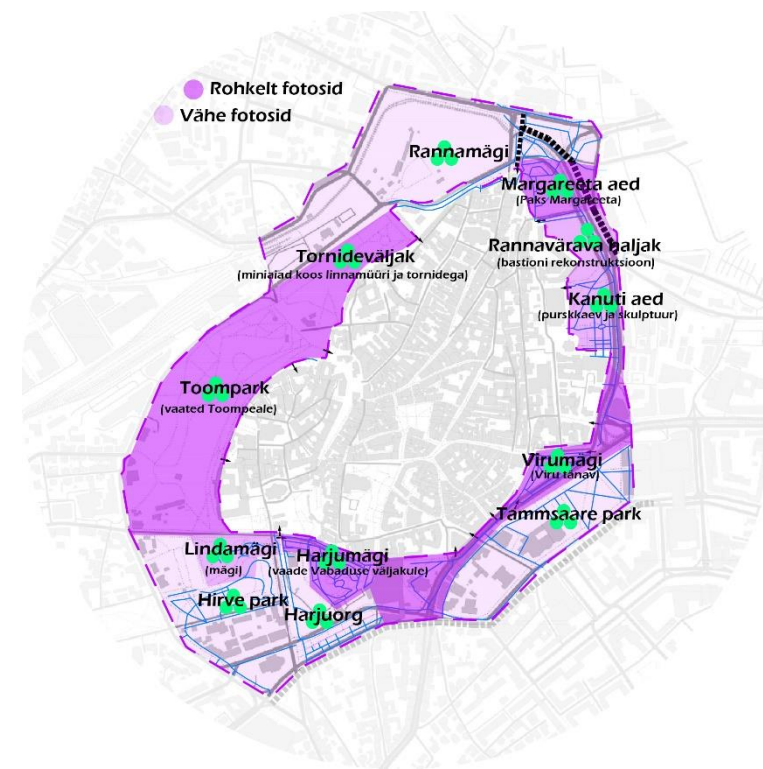
Sotsiaalmeedia analüüsi eesmärk on mõista koha tunnetust, vaimu ja inimtegevust konkreetses piirkonnas. Selleks on autor vaadanud kõiki Instagrami lisatud fotosid alates juunist 2014 kuni maikuu lõpuni 2015. aastal, mis ei ole kaitstud privaatsussätetega ja on tehtud antud töös käsitletud projektal. Viimasele kriteeriumile vastavust on otsustatud subjektiivselt. Hinnang anti ainult fotodele, mis olid tehtud kas projektalal või selle vahetus läheduses. Protsess nägi ette, et hinnatud pildid jagatakse erinevatesse kategooriatesse (vt peatükk 1.2 Metodoloogia) ja saadud tulemuste põhjal tehakse järeldused. Inimesed pildistavad üldiselt kohti, esemeid või situatsioone, mis tekitavad neis tugevaid tundeid, olgu need negatiivsed või positiivsed. Sotsiaalmeedia analüüsist nähtus, et uuringuala fotod olid pigem positiivsed, andes alale üldiselt hea hinnangu. Lisaks aga saab fotodest väljajoonistuvate trendide põhjal anda hinnangu ala funktsionaalsusele ja identiteedile.

Kõikide kasutatud fotode kohta olid teada foto avalikustamise koha koordinaadid. Kahjuks ei saa konkreetse töö puhul teha järeldusi vastavalt koordinaatide infole, sest need on ebatäpsed. Nagu eespool mainitud, pildistavad inimesed peamiselt häid emotsioone. Tihti ei raatsita neid raisata ja seega kujuneb pildistamise protsess järgmiselt. Foto tehakse emotsiooni kogemise hetkel, kuid postitatakse mõni aeg hiljem, kui füüsiliselt ollakse juba edasi sihtmärgi suunas liigutud või järgmisel puhkehetkel, kui viibitakse juba mujal. Seega ei saa fotode täpsema asukoha infot selle töö raames valitud analüüsimeetodi puhul kasutada. Valitud analüüsimeetodi puhul saab järeldused teha vaid subjektiivse hinnangu ja fotodele antud hinnangu statistika põhjal.

Fotomaterjali analüüsi käigus sai vaadeldud kõiki 2014.–2015. aastast pärit Instagrami avalikke fotosid, mis olid tehtud projektalal. Analüüsi tulemusena saab öelda, et 7% sel perioodil vanalinnas

viibinuid on saanud projektalal viibides positiivse emotsiooni osaliseks. Autori hinnangul saaks seda numbrit tõsta, kui muuta sealset ruum atraktiivsemaks.

Praegust meetodit kasutades hinnati kokku 1946 fotot kokku 32 814 vaadeldud fotost. Väliruumis oli tehtud 1924 fotot, ülejäänud fotod olid tehtud kas siseruumist või sõidukist. 34% fotodest oli tehtud suvisel perioodil (juuni, juuli, august), 12% sügisel perioodil (september, oktoober, november), 12% talvisel perioodil (detsember, jaanuar, veebruar) ja 34% fotodest kevadisel ajal (märts, aprill, mai). Kõikide kevadisel perioodil väliruumis tehtud fotode selgeks dominandiks on öied linnaruumis, sügisel perioodil langevad lehed ja talvisel perioodil jõulumeeleolu kandev dekoratiivne valgustus (vt Foto 5.24, 5.25, 5.26.). Suvel tehtud fotod olid mitmekülgsemad. Sellest järeldub, et planeerides lahendust, tuleb luua funktsioone, mis on atraktiivsed ka sügisel ja talvisel ajal ehk pimedamal ja sombusemal perioodil aastast. Omakorda sellest saab järeldada, et väga oluline on pakkuda ka kontseptuaalne lahendus rohevööndi välisvalgustusele.

Skeem 5.9. Sotsiaalmeedia kuvand tsooniti

Allikas: autori koostatud

Foto 5.27. Taustal üks enim pildistatud moodsa arhitektuuri näiteid

Allikas: bobmarleygti, 05.11.2014.,

Sotsiaalmeedia analüüsi tulemusel joonistub selgelt välja, milliseid kohti inimesed rohevööndis peamiselt kasutavad – Vabaduse väljak ja Viru tänav. Selgus ka, mis nende kohtade puhul enim inimeste tähelepanu köidab. Vabaduse väljaku puhul vabadussammas ja väljaku arhitektuurne lahendus ning Viru tänava puhul väravatornid koos lillekioskitega. Lisaks tulid selgelt välja maastikud (ka linnamaastikud) ja objektid, mis annavad vanalinna piirkonnale lisandväärtust (Foto5.27). (vt. Skeem 5.9., lk 43)

Foto 5.28. Vaade Paksule Margareetale ja Suurele Rannaväravale

Allikas: emiliagf, 10.07.2014, Instagram

Foto 5.29. Vaade Tornide väljakul Lillifestivali raames püstitatud miniaiale

Allikas: gingit13, 12.07.2014, Instagram

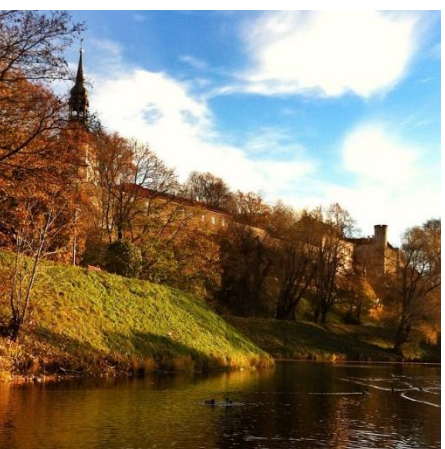

Foto 5.30. Vaade Toompargis

Allikas: kengurus, 23.10.2014, Instagram

Järgnevalt on püütud iseloomustada projektala sotsiaalmeedia analüüsist lähtuvalt saadud info põhjal. Seda on tehtud tsooniti: (vt fotod 5.26-5.34)

1. **Margareeta aed** — iseloomulikuks tunnuseks Paks Margareeta ja Suur-Rannavärav. (vt Foto 5.28.)
2. **Rannamägi** — pilte oli kokku 3, millest järeldeb, et sinna lihtsalt ei satuta ja kui juhuslikult satutakse, ei ole seal midagi emotsiooni pakkumas. Seega fotode järgi iseloomustada ei ole seda piirkonda võimalik.
3. **Tornide väljak** — iseloomulikuks tunnuseks on sinna igal aastal Lillifestivali käigus kerkivad miniaiad, mis on linnamüüri ja tornide taustal. (vt Foto 5.29.)
4. **Toompark** — iseloomulikuks tunnuseks on kaunid loodusmaastiku vaated Toompea taustal. (vt Foto 5.30.)
5. **Lindamägi** — iseloomulikuks tunnuseks on mägi oma looklevate teedega ja privaatsusega.
6. **Harjumägi** — iseloomulikuks tunnuseks on vaated Vabaduse väljakule ja Jaani kirikule. (vt Foto 5.31.)
7. **Hirvepark** — fotosid oli kokku 5, millest saab jäeldada, et tihti sinna ei satuta ja kui see juhtub, ei ole seal midagi emotsiooni pakkumas. Seega fotode järgi piirkonda iseloomustada ei ole võimalik.
8. **Harjuorg** — kahjuks ei leidnud mitte ühtegi fotot. Kohta ei ole piirkonnas liikuja jaoks olemas, seega fotode järgi iseloomustada ei ole seda võimalik.
9. **Vabaduse väljak** — kõige rohkem pildistatav koht kogu vanalinnas ja ka valitud projektalal. Iseloomulikuks tunnuseks on Vabadussammas, väljaku modernne arhitektuurne lahendus ja suured rahvaüritused. (vt Foto 5.32.)
10. **Virumägi** — Virumäest oli samuti väga vähe pilte. Kaks fotot oli Tauno Kangro skulptuurist "Hetk pärast suudlust". Piirkonna iseloomuliku tunnuseks domineerib hoopiski kõrval olev Viru tänav Viru väravate ja lillekioskitega. (vt Foto 5.33.)

11. **Tammsaare park** — samuti väga vähe fotosid. Tegemist on läbikäigupargiga, kus viibijad ei pööra ümbrusele kuigi palju tähelepanu. Fotode järgi iseloomustada ei ole võimalik.
12. **Kanuti aed** — iseloomustavaks tunnuseks on pargi keskmes olev purskkaev ja skulptuur. (vt Foto 4.32.)
13. **Rannavärava haljak** — väga vähe fotosid, seega fotode järgi iseloomustada ei ole võimalik. Pildistatud oli rekonstrueeritud bastionit.
14. **Kaarli puiestik** — taas väga vähe fotosid ehk kokku 3. Piirkonna kasutaja ei sattu sinna ja kui satub, et ole seal midagi emotsiooni pakkumas. Fotode järgi iseloomustada ei ole võimalik.
15. **Glassiipuistee** — ei olnud püütud jäädvustada ühelegi fotole, millest jäeldub selgelt, et motiiv on linnaruumis märkamatu. Fotode järgi iseloomustada ei ole võimalik.

Üldise statistikana võib välja tuua, et väga palju pildistatakse vaateid, mis on iseloomulikud vanalinnale. Fotografeeritakse võimalusel arhitektuuri mälestisi, linnamüüre, kaitsetorne, kirikuid jne. Meeldivaks kontrastiks on ka moodsa arhitektuuri ja linnaruumi fotode hulk (vt Foto 5.27.) ning loodusvaated. Väga palju oli pilte ka erinevas vormis tänavakunstist ja kunstist linnaruumis.

Väga hea näitaja on, et 99% fotosid on tehtud vabatahtlike tegevuste käigus, millest peamine on puhkus. See on tegelikult loomulik, sest inimestel on kombeks pigem jagada häid emotsioone, mida puhkus tekitab. Murettekitav on asjaolu, et vähe pildistatakse teisi vabatahtlike tegevusi nagu sportimine, mängimine, piknikupidamine jne, mis on just sotsiaalse linnaelu aktivaatorid. Sellest saab jäeldada, et praegu on selliste tegevuste harrastamiseks võimalused kesised. Lisaks saab jäeldada, et kogu ala on katkendlik — väga tugeva kuvandiga kohad kõrvuti kohtadega, mis on märkamatud. On mitmeid üritusi ja tegevusi, mis on väga lokaalsed ja neid võiks mõnel juhul laiendada.

Foto 5.31. Vaade Meyeri trepilt Vabaduse väljakule

Allikas: karas_tatiana, 01.11.2014, Instagram

Foto 5.32. Jalgpalli MMi ühisvaatamine Vabaduse väljakul

Allikas: enelyenx, 09.07.2014, Instagram

Foto 5.33. Hobukaarik Viru tänaval ja taustal lillekioskid

Allikas: katerina_irko, 03.04.2015, Instagram

5.5 Analüütilise osa järeldused (vt. Joonis 5.10)

Hea lahenduse loomeprotsessis on väga oluline roll olemasoleva olukorra analüüsil, koha olemuse ja kuvandi mõistmisel ning ruumi kasutajate ja nende vajaduste tajumisel. Olemasolevale olukorrale hinnangu andmiseks käsitleti ala: loodusliku väärtust, esteetilist väärtust, rekreatiivset väärtust ja identiteediväärtust. Hinnang anti dokumendianalüüsi, vaatluste ja kogemuste põhjal. Koha tunnetuse, vaimu ja identiteediväärtuse mõistmiseks kasutati sotsiaalmeedia analüüsi.

Kogu bastionivööndit võib pidada looduslikult väga väärtuslikuks. See väljendub esmalt juba projektala huvitavas reljeefis, mida loovad Toompea kõrgendik ja kindlustuste muldkehad. Teisalt on projektalal väga pika ajaloo rohe- ja pargialasid, mis omavad suurt väärtust meie aiandus ja maastikuarhitektuuri ajaloos. Pargialadel on säilinud ka mitmeid põlispuud bastionite esialgsete haljastamistöde aegadest. Viimaseid näiteks Lindamäel, Harjumäel, Hirvepargis, Rannamäel. Need väärtused vääriskid rohkem eksponeerimist.

Terve bastionivööndi puittaimestiku kohta ühtne dendroloogiline hinnang kahjuks puudub. Bastionivööndi haljastusele tuleks koostada ühtne dendroloogiline hinnang. Käesoleva töö raamistiku see ei mahu ja seetõttu anti haljastuse olukorrast põgus ülevaade. Üldiselt saab ala puistu seisukorra hinnata heaks. Kõige kehvemas seisus puistu asub Rannamäe bastionil, kus tuleks likvideerida kõik loomulikult teel levinud puud ja avada vaateid, mis annaks parema võimaluse Rannamäe taas bastionivööndisse integreerimiseks. Avaneks taas võimalus käia Rannamäel linna- ja merevaateid nautimas. Bastionivööndi parkides on väga iseloomulik hõberemmelgate kasutamine. Kahjuks on, aga enamuse hõberemmelgaid oma eluea lõpul ja tuleks asendada. Glassiipuiestee motiiv tuleks linnaruumis taas esile tuua täites seal olevad lüngad ning tehes uusistutusi.

Rohevööndiruum on esteetiliselt väärtuslik. See on: mitmekesine, selgelt loetav ja üllatuslik. Keskkond on visuaalselt küllaltki rikas. Sellise elemendina käitub ruumis üsna domineerivalt vanalinn. Lisaks on mõningaid elemente maastikus – skulptuurid, haljastus, vaated – mis annavad võimaluse pikemalt peatumiseks. Küll, aga saab seda omadust veel parendada edaspidise lahendusega. Üldiselt pakub bastionivööndi ruum väga kauneid vaateid ja elemente. Üllatuslikkus väljendub ruumis peamiselt just vaadete näol. Suhteliselt suured reljeefi erisused tagavad vaadete mitmekesisuse. Selgelt loetavaks muudab ruumi alati vaateväljas olev vanalinn ja ümbritsevad suuremad maamärgid (Balti jaam, Kaarli kirik, Viru keskus, Sadam), mis kui kompass aitavad orienteeruda. Omadus, mida tuleks enim parandada, on ruumi sidusus. Projektalal on kohti, mis ei tundu korrastatud – Toompargi lõuna osa, Rannamägi – ja see loob katkestuse ruumis. Eraldi vääriskid välja toomist sidusus (esteetiline sidusus) läbi väike elementide, mida peab samuti lahenduse etapis parendama. Seeläbi saab aidata inimesel ruumis liikuda ja luua tunne ühtsest ruumist.

Projektala kasutajagrupp on väga suur, koosnedes peamiselt turistidest, vanalinna ja ümberkaudsete asumite elanikest. Seega peab rekreatiivne ala suutma teenindada kogu kasutajagrupi ja olema funktsionaalselt mitmekülgsem. Projektalal on suur funktsionaalne väärtus puhkealana kogu ümbruskonnale, mis muudab selle väga oluliseks terve linna mõistes. Projektala on osa linna tuumikalast ja seetõttu peab see tõstma selle unikaalse keskkonna kvaliteeti parandades vanalinna üldist õhkkonda, ruumikasutust, kuvandit. Kehvema funktsionaalsusega on Rannamägi, Rannamäe haljak, Harjuorg ja Kaarli puiestee. Samas tuleks tõsta ka funktsionaalset mitmekesisust Toompargis ja Margareeta aias. Bastionivööndisse on vaja luua juurde kohti, mis tõstaksid selle atraktiivsust ja soodustaksid vabatahtlike tegevuste harrastamist.

Liikumine toimub projektala siseselt peamiselt jalgsi. Kõrval olevate asumitega takistab ühendust sõidutee. Rohevööndi siseselt on jalakäijal liikudes mõned suured katkestused: Rannamäe ja Vanalinna vahel, Lindamäe ja Toompargi vahel. Teisi ühenduskohti saab parendada ka lihtsamate, orienteerumist lihtsustavate võtetega – infotahvliid, teeviidad. Vaated ühenduskohtadest ja suurematest sõlmpunktidest vajavad parendamist. Vaade sadamapoolt tulijale tuleks muuta atraktiivsemaks ja aktiivsemaks just Rannavärva haljaku ning Margareeta aia suunas..

Projektalal on keskmine kohaväärtus, mida saab lahenduse abil tõsta. Kõige mõjukamad piirid moodustavad magistraaltänavatest. Neid piire aitab lõhkuda Peatänav 2.0 projekt. Lisaks saab sama teha ka Rannamäe teel muutes tee jalakäijale mugavamalt ületatavaks. Ka linnamüür ja Toompea kõrgendik mõjuvad justkui piirina, kuid mitte päris, sest nad on samas ka ühed mõjukaimad maamärgid alal. Selleks, et integreerida linnaruumi seal olevad tühimikud (Rannamägi, Rannavärava haljak, Harjuorg) on vaja kindlasti planeeringulist sekkumist.

Eelnevas peatükis selgus, et 7% aastasel perioodil vanalinnas viibinuid said projektalal viibides positiivse emotsiooni osaliseks ja jäädvustasid selle. Seda arvu saab tõsta lähtudes töö teoreetilises osas saadud teadmistest ja analüütilises osas tehtud järeldustest. Enim fotografeeriti suvisel ja kevadisel perioodil, millest järeldub, et talvine ja sügisene aastaeg ei paku väliruumis viibijale emotsiooni. Instagrami fotosid vaadates oli selgelt näha, kui palju mõjutab inimesi väliruumis näiteks valgustus. Detsembrikuised jõulutulede pildid olid fotode seas väga domineerivad. Sama mõju omas ka muu veidi silmatorkavam välisvalgustuslahendus. Näiteks valgusinstallatsioon Vabaduseväljakul, valgustatud põlispuud Harjumäel. Valgustatud linnamüür ja tornid. Välisvalgustuse mitmekesistamist rohevööndis oleks hädasti vaja. Sellega saaks tekitada juurde sihtkohti ja aktsente. Meie kliimavöötmes on pimedat aega pool aastat ja praegu on sellel poolel aastal väliruumi potentsiaal kasutamata. Sotsiaalmeedia analüüs andis selget tuge teoreetilises osas kirjutatule ja kinnitas seda.

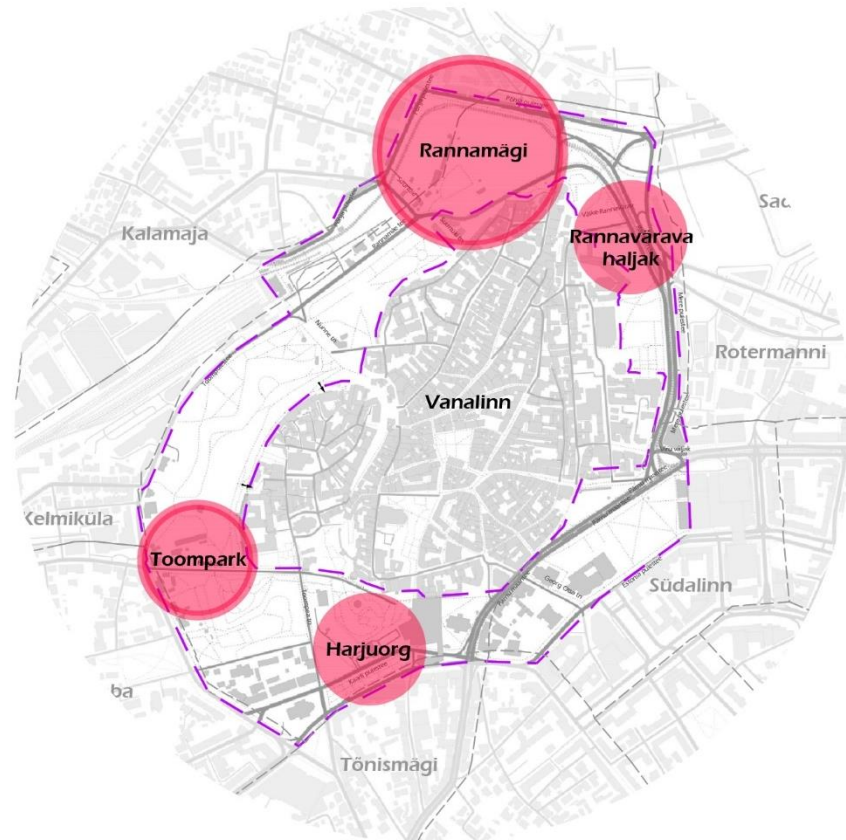
6 Bastionivööndi uus elu

Loodud lahendus ärgitab Tallinna vanalinna ümbritseva rohelise vööndi uuele elule, kasutades seal juba olemasolevat linnaruumilist, arhitektuurset ja vaimset potentsiaali. Eelneva teoreetilise ja uurimusliku analüüsi põhjal saab järeldada, et praegu ei ole vanalinna ümbritseva rohevööndi pargid omavahel kõige paremas ühenduses, parkide funktsionaalsus vajab parandamist ja ruumi esteetiline ilme ühtlustamist. Vaja on luua uut ruumilist kvaliteeti. Käesoleva kontseptuaalse lahendusega püütakse nimetatud murekohti likvideerida. Loodud lahendus arvestab peatseid muutusi seoses Tammsaare pargiga ja loodava Tallinna peatänavaga.

Magistritöö projektala lahendus püüab au sisse tõsta meie rohelise bastionivööndi ja hinnata selle unikaalsust, muutes see ala ühtseks, katkematu iseloomuga ja aktiivse kasutusega rekreatsioonialaks. Eesmärk on luua avalik puhkeruum, mis käib ajaga kaasas, aga samas väärtustab nii piirkonna ajalugu kui ka projektala tarbivate erinevate kasutajagruppide vajadusi. Lahendusega rikastatakse sealset ruumi ja antakse kohaloole võimalus edasi kanduda. Lahendus väljendub suuresti ala funktsionaalsuse ja ühenduste parandamises ning identiteedi tugevdamises.

Käesoleva tööga pakutav lahendus ühendab bastionivööndi pargid ja muudab need atraktiivseks jala liikujale. Vanalinna ümbritsev rohevöönd koosneb erinevatest aladest, mille erinevused tulenevad peamiselt asukohast ja iseloomust. Kõiki alasid kasutatakse peamiselt rekreatsiooniks, küll aga on parkidel väga erinev kasutusintensiivsus. Lahenduses on tegeletud just nende aladega, mis tänasel päeval on madalama kasutusintensiivsusega: Margareeta aed, Rannamägi, Toompark, Hirvepark, Lindamägi, Harjuorg, Kaarli puiestik, Rannavärava haljak. Kasutuse laiendamiseks on lisatud nii aktiivseid kui ka passiivseid funktsioone, mis soodustavad elava linnaruumi teket. Viimased väljenduvad elementidena, mis kutsuvad vaatama ja soodustavad alal inimeste vahelist suhtlust, nagu skulptuurid ja näiteks tänavamuusikud. Kusjuures tänavamuusikud võiksid olla linna palgal ja esineda kindlates kohtades ja süsteemsetel aegadel. Et lahendus ei oleks liiga kulukas, võiks nende palk olla sümboolne, võimaldades neil annetuste näol lisa koguda ning ühtlasi end esinejana reklaamida (näiteks linna hallatavates meediakanalites).

Lisaks on projektala muudetud ühtsemaks läbi temaatiliste interaktiivsete jalutusradade, mis muudavad sealse ruumi justkui välimuuseumina toimivaks jalutusrajaks. Rada oleks võimalik läbida arhitektuuri-, sõjandus- ja loodusteemalisena, kõik huvigrupid saaksid valida oma eelistustele vastava tee. Matkaradade kohta tuleks teha ka temaatilised bukletid, mis sisaldaksid kaarti ja üldist informatsiooni Tallinna kohta vastavalt temaatikale. Temaatilised jalutusradad oleksid suurepärase turismiatraktsiooni, mis on aasta läbi kasutatav. Turistid eelistavad atraktsioone, mis on seotud reaalse tegevustega. Lahenduses pakutavaid

Skeem 5.10. Probleemaatilised kohad bastionivööndis

Allikas: autori koostatud

Foto 6.1. Ühine tänavaruum

Allikas: A Town Square [WWW]
<https://heckeranddecker.wordpress.com/tag/shared-space/>,
 15.12.2017

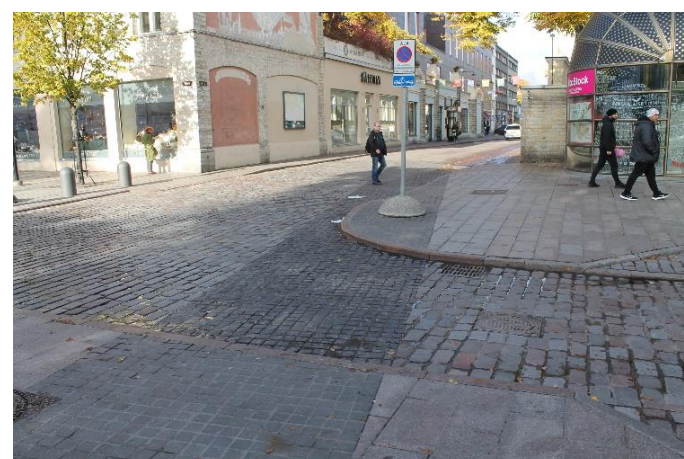

Foto 6.2. Markeering katendil Viru tänaval

Allikas: autori foto, 15.10.2017

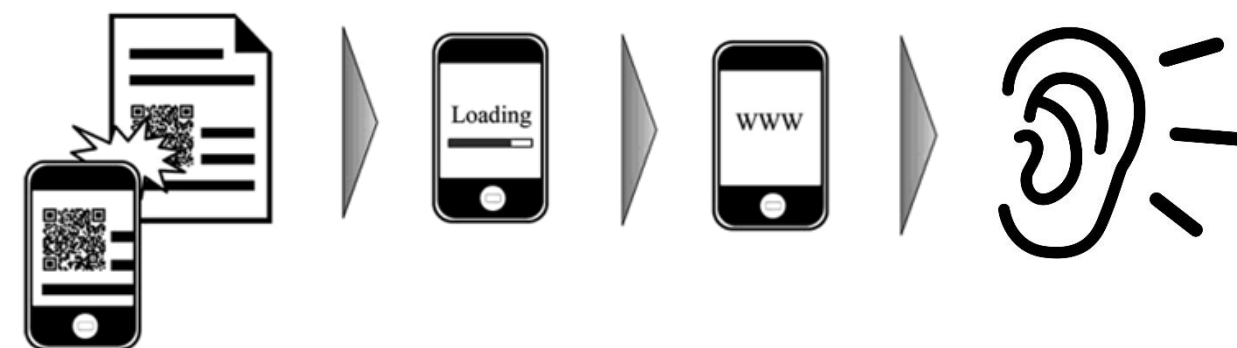
Foto 6.3. Markeering katendil Vabaduse väljakul

Allikas: autori foto, 15.10.2017

temaatilisi matku, mis oleksid n-ö isegiiditavad, oleks väga lihtne Tallinna tutvustades välja reklaamida ning see oleks kindlasti väga populaarne.

Lahenduse üheks olulisimaks osaks on ka Margareeta aias asuvasse punkrisse rajatav turismiinfo keskus, mis tervitaks sadama poolt linna saabujaid. Teada on, et ligi 70% kruisituristidest tuleb linna avastama omal käel ja linna sisenevad nad just seal suunast (Sillamaa 2017). Sealne uus turismiinfopunkt oleks hea koht nii kohaliku kauba müügiks kui ka Tallinna puudutava turismiinfot jagamiseks, ühtlasi saaks seal jagada plaaneeritavate teemaradade kaarte. (vt Leht 1 Asendiplaan)

Jalutusrada toimiks peamiselt üsna tihedalt rohevööndisse paigutatud infotahvlite kaudu, mida täiendaksid infotulbad. Lisaks üldisele infole on tahvlitele ja tulpadele lisatud QR-koodid, mille abil saaks lisaks tavalisele loetavale infole sama teavet ka nutitelefoni helina kuulata. Helifailid peaksid kindlasti olema kuulatavad kolmes eri keeles. Infotahvlite puhul kordab jutustus tahvil olevat teksti (vt Joonis 6.2), mis annaks võimaluse infotarbimiseks inimestele, kellel ei ole kannatust või võimalust lugemiseks. Jalutusrajale paigutatud infotulbalt on lisaks ala kaardile ja „Oled siin“ märkele leitav ka QR-kood, mis jagab lisainformatsiooni nähtavuses olevate objektide kohta (vt Joonis 6.2). (vt Skeem 6.1.) (vt Leht 2. Teemaatiliste jalutusradade plaan)

Skeem 6.1. QR-koodi tööpõhimõte

Allikas: autori koostatud

Praegu kasutusel olevad infostendid säilitatakse, kuid nende asukohti muudetakse. Infostendid liigutatakse inimeste liikumissuundi ja sõlmpunkte arvestades mõistlikumate kohtade peale. Ala on püütud siduda ka ümbritseva linnaruumiga ja seda peamiselt projektlahenduse raames loodud teeviitade abil (vt peatükk 6. 2, Joonis 6.4.). Teeviidad on paigutatud kohtadesse, kuhu tekivad linnaruumilised sõlmpunktid ja kus inimesed langetavad otsuseid liikumissuundade valikul.

Rohevööndit on muudetud jalakäijale paremini läbitavaks, muutes vanalinna sisse juhatavad tänavad nagu Nunne, Suurtüki, Pikk, Väike Rannavärav, Kanuti, Falgi tee, Komandandi tee ja poolles ulatuses ka Toompea tänav ühise tänavaruumi (*shared space*) põhimõttel tänavateks. See tähendab, et tänavaruumis peavad eksisteerima koos nii sõidukid kui ka jalakäijad, mis muudab liiklemise rahulikumaks ja jalakäijale ohutumaks ning mugavamaks. Puuduvad piiravad äärekivid ja tänavaruum on liigendatud pigem erinevaid katendeid kasutades. (vt Foto 6.1.) (vt Leht 1. Asendiplaan)

Kogu ala ühtsuse ideed kannavad ka planeeritavad bastionimüüride markeeringud katendites. Seda on kasutatud just alal, kus ajaloolisi kihistusi on vähem säilinud ja need on ruumis kohati märkamatud, näiteks alal Rannavärava haljakust kuni Vabaduse väljakuni. Markeeringuid katendites tuleks lahendada sarnasel viisil, nagu seda on tehtud näiteks Viru tänaval ja Vabaduse väljakul. (vt Foto 6.2, 6.3)

Ühendusi käsitlevas peatükis on mainitud, et Balti jaama ja Vabaduse väljaku ligipääs kesklinnas on lahendatud jalakäigutunneliga, samuti et Vabaduse väljaku tunneli ruumi on viimase kümnendi jooksul kõvasti parendatud ja elavamaks muudetud. Ruumi tuleks elavdada ka Balti jaama tunnelis, kasutades ära sealset seinapinda. See on suurepärane pind reklaami edastamiseks, kas siis linna enda või miks mitte ka muu reklaami. Reklaampinna müüki võiks koordineerida linn ise, reklaampinnad peaksid olema interaktiivsed.

6.1 Lahenduse täpsem kirjeldus tsooniti (vt Leht 1. Asendiplaan)

Järgnev peatükk kirjeldab täpsemalt planeeritavaid funktsionaalseid muudatusi, jaotades projektala parkide kaupa tsoonideks. Planeeritavaid muudatusi kirjeldatakse olulisuse järgi kahanevas järjekorras.

Margareeta aed

Muldkeha alustes ruumides on suurepärase koht turismiinfopunktile ja suveniiripoole. Sealt leiaks kohalikku disaini, suveniire ja samas ka turismiinfot – infot majutusasutuste, ekskursioonide, teemaradade jms kohta. Turismiinfo punkt oleks ka hea koht statsionaarsele parvlaev Estoniat meenutavale väljapanekule. Uus turismiinfo punkt muutuks majakaks sadama poolt tulijaile, see meelitaks sisse astuma ja suunaks edasi nii vanalinna poole kui ka ümber selle.

Margareeta aia lõunaosas olev puudealune varjuline ala on hea koht piknikulaudadele, mis looksid võimaluse välitingimustes lõunatamiseks. Vanasadama ümbrus on täna väga kiiresti arenemas, sinna on loodud ja luuakse veelgi palju elu- ja äripindu. Praegu aga ümbruses avalikus kasutuses olevat rohelist ruumi ei ole. Võimalusi õhtuseks jalutuskäiguks napib ega ole kohti, kus lõunapausi ajal taastuda. Parki tuleks hajusalt paigutada istekohti, mis oleksid varustatud toetuspinnaga ja annaksid võimaluse ka asukoha muutuseks. See pakuks võimaluse mitmekülgsemaks väliruumi tarbimiseks.

Rannamägi

Bastioni muldkeha pealt tuleb eemaldada kõik väheväärtuslik looduslik puude juurdekasv, et avada vaated nii Kalamaja suunas kui ka vanalinna suunas. Pargi kaguosas olev sissepääs tuleb taastada ja seal olevad trepid ühendada tõstetud, markeeritud ja valgustatud jalakäijasõbraliku vöötrajaga. Pargi edelaosas olev ülekäigurada tuleb korralikult valgustada, markeerida ja tõsta, et muuta ka see jalakäijale mugavamaks.

Muldkeha peal on ideaalne koht arhitektuurselt huvitavale vaatetornile, mis võimaldaks suurepäraseid vaateid nii vanalinnale kui ka merele. Muldkeha peal olevad trepistikud on taastatud kujul heaks kohaks vabaõhuetenduste ja kontsertide nautimiseks. Sinna saab püstitada ajutise lava ja tribüünid, mis annavad võimaluse kontserte, etendusi ja muid esinemisi korraldada.

Skoone bastioni esisel põhjapoolsel alal sobiks taas avada spordiväljakud, kus saaks suvisel ajal mängida pallimänge ja talvisel hooajal avada liuvälja koos hokiväljakuga. Põhjapoolne bastioniesine on hea koht ka praegu muldkeha peal asuvale parkuuriväljakule.

Muldkeha alustesse ruumidesse sobiks rajada Eesti Kunstiakadeemia galerii, mis pakuks väljapaneku võimalust EKA tudengitele, kuid samas saaks seal eksponeerida ka muid töid. Galerii annaks võimaluse tuua kunstikoolkonna uusimad saavutused linlasele lähemale. Põhjapuiestee äärsel rohelistel tervikruumidel peaks kujundama nii, et see moodustaks eraldi pargiala ja pakuks välist ajaveetmise võimalust EKA tudengitele.

Tornide väljak

Ala on korrastatud, hästi ligipääsetav ja Lillefestival teenib oma eesmärgi hästi. Suurteks muutusteks ei ole põhjust.

Toompark

Toompargi keskossa tuleks samuti luua võimalused välitingimustes lõunatamiseks, paigutades hajusalt parki lõunalaudu. Projekteeritava ala lääneperimeetril on väga palju äripindu ja majutusasutusi, keda park teenindab, sest see on ainuke roheala läheduses.

Schnelli tiigi taga olevasse vaiksesse istumisnurka oleks vaja vaatepunkti, milleks sobib kenasti kergelt valgustatud heliväljundiga skulptuur. Skulptuur jutustaks lugusid ja pakuks enda kõrval ka mugavat istumisvõimalust lugude kuulamiseks. Jutustada võiks see erinevatest legendidest ja rahvalugudest keskaegsest Tallinnast.

Toompea nõlva mööda kulgev jalutusrada vajab rekonstrueerimist. Rada pakub äärmiselt kauneid vaateid Toompargile, kuid mööda seda liikuda on praegu ohtlik, eriti vihmase ilmaga. Rada on libe ja nõlvast alla kukkumise oht on väga suur. Rada tuleks ka delikaatselt valgustada.

Toompargi lõunaosas olev trepistik vajab taastamist, lisaks vajab trepistiku ümbrus tänavavalgustust, et inimesi seda kasutama suunata. Tulevikus tuleks pargi lõunaosa ümber projekteerida eesmärgiga rajada sinna korralik jalutusrada, mis ühendaks Toomparki Falgi teega.

Lindamägi

Lindamäe võluvalt mõtlikku olustikku tuleks rikastada ühe vabakasutusega ilmastikukindla raamatukapiga, mis toimiks hea tahte alusel – „Võta, aga pane tagasi“.

Hirvepark

Hirvepargi kirdeosas olev avatud aas on ideaalne koht valgusinstallatsioonile, mida uuendatakse kord aastas. Koht hakkab väga hästi silma ja mõjub kutsuvalt jalakäijale ka Falgi, Toompea ja Wismari tänaval.

Harjuorg

Harjuoru lõunanurk on kena poolavatud ja hästi vaadeldav ruum, mis on sobiv koht mõnele monumendile või mälestusmärgile paari pingiga. See on hästi nähtav nii jala liikujale kui ka sõidukijuhile. Välja tuleks valgustada hästi vaadeldav Ingeri bastioni müür.

Harjuorg on suurepärane koht pargiala pikendamiseks. Modernse linnaruumi ja ajaloolise pargiruumi ühtesulandumise koht annab võimaluse luua mitmekülgne pargiruum, mis ühendaks senist bastionivööndit enam. Uus ruumilahendus peaks toetama loominguulist kasutamist nii laste kui ka täiskasvanute seas ja andma võimaluse ekstreemsportlasele.

Kaarli puiestik

Puiestiku keskne esplanaadiala on hea koht vee-elementidele, mis lisaks atraktiivsust suvisel perioodil. Talvisel perioodil oleks see hästi sobiv paik jääskulptuuride eksponeerimiseks, mida on vürtsitatud huvitava valguslahendusega. Puiestiku välimine puuderida tuleks täies mahus asendada.

Harjumägi

Harjumäel tuleb avada aasta läbi töötav kohvik või söögikoht. Harjumägi pakub suurepärast eksterjöörü, mida saab ka turunduslikult kasutada.

Vabaduse väljak

Ala funktsioneerib linnaväljakuna väga hästi, muudatusteks ei ole põhjust.

Tammsaare park

Olukord muutub pärast 2018. aastal lõppevaid rajamistöid, mistõttu hetkel puudub vajadus ja võimalus teha ettepanekuid muudatusteks.

Virumägi

Seonduvalt peatselt valmiva Peatänava projektlahendusega paraneb eeldatavalt pargi integreeritus linnaruumi.

Kanuti aed

Park on rohevööndisse hästi ühendatud. Lisaks skulptuurivaadetele tuleks pakkuda ka vaateid Kanuti aia huvikooli hoonele, mida saab teha paari puu likvideerimisega. Johtuvalt Rannavärava haljaku arengust tuleks haljasalad omavahel jalgrajaga ühendada, avades ka pargist pikema vaatesihi sadama suunas.

Rannavärava mägi

Tarastatud parkla tuleks pehmemalt ruumi sulandada ja muuta osaks pargiruumist, seda ümber projekteerides. Tasulisi parklaid on vanalinnas väga vähe ja see võiks sõidukiga sadama poolt saabujale peibutavana mõjuda. Lisaks toetaks parkimise võimalus ka uut turismiinfopunkti. Seoses parklaurumi uue kujundusega tuleks haljak ühendada Kanuti aiaga uue jalgraja abil.

Rekonstrueeritud bastioni seinad annavad võimaluse infoedastuseks videoprojektsiooni abil. Praegu tühi bastionisein on väga hästi vaadeldav, sellel saaks edastada infot näiteks vanalinnas toimuvate ürituste kohta nagu Vanalinnapäevad või jõuluturg. Samas saab pinda kasutada ka lihtsalt hooajalise visuaali edastajana, näiteks kuvada seal iga aastaaja vahetumisel uut valguskunstiteost.

6.2 Sidusust parandav teeviit „Kuul“

Nagu eespool mainitud, on käesolevas töös kirjeldatud lahenduse üheks oluliseks komponendiks suunavad teeviidad, mida on alale planeeritud mitmesse kohta. Oluline teeviida juures on, et disain haakuks valitud infotahvli ja infotulba disainiga. See garanteerib olukorra, kus alal liikuja vaateväljas on alati midagi tuttavat, mis annab infot, et inimene viibib just vanalinna ümbruses.

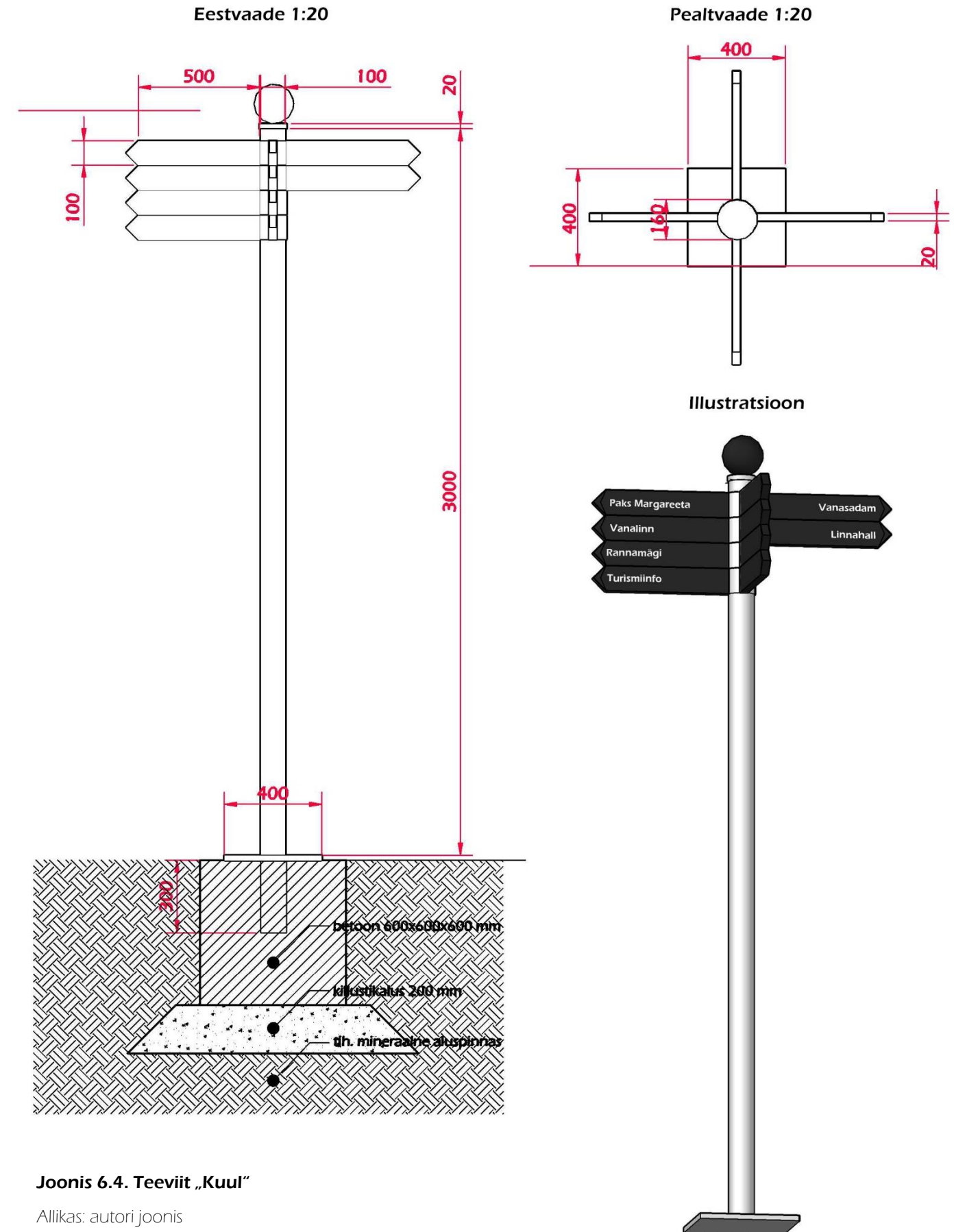
Boonuseks on, kui alal kasutatavad väikevormid kannavad edasi ka koha lugu, näiteks ajaloo ja sündmuste kohta. Teada on, et suurekaliibriliste tulirelvade kasutuselevõtt muutis kaitserajatiste ehitamist täielikult. Hakati rajama linnamüüri ette muldvalle, vallikraave ja bastioneid. Lahenduse tarvis loodud teeviida disaini idee sai inspiratsiooni just sealt.

Teeviida mast on valmistatud harjatud roostevabast terastorst ja selle otsas on liigutatavad roostevabast plekist viidaplaadid. Need on pulbervärvitatud mustaks (RAL 7016). Kirjad on plaatidele kantud terase tooni lakiga. Posti otsas ilutseb tekstuurne ja krobelineks töödeldud ning pulbervärvitatud must raud kuul, mis sümboliseerib kahurikuuli. (vt Foto 6.4., Joonis 6.1.)

Foto 6.4. Kahurikuul

Allikas: Cannonball [WWW]
<http://fallout.wikia.com/wiki/Cannonball>,
16.12.2017

Joonis 6.4. Teeviit „Kuul“

Allikas: autori joonis

Foto 6.5. Planeeritav ning ka praegu kasutusel olev infostend Hirvepargis

Allikas: autori foto, 15.10.2017

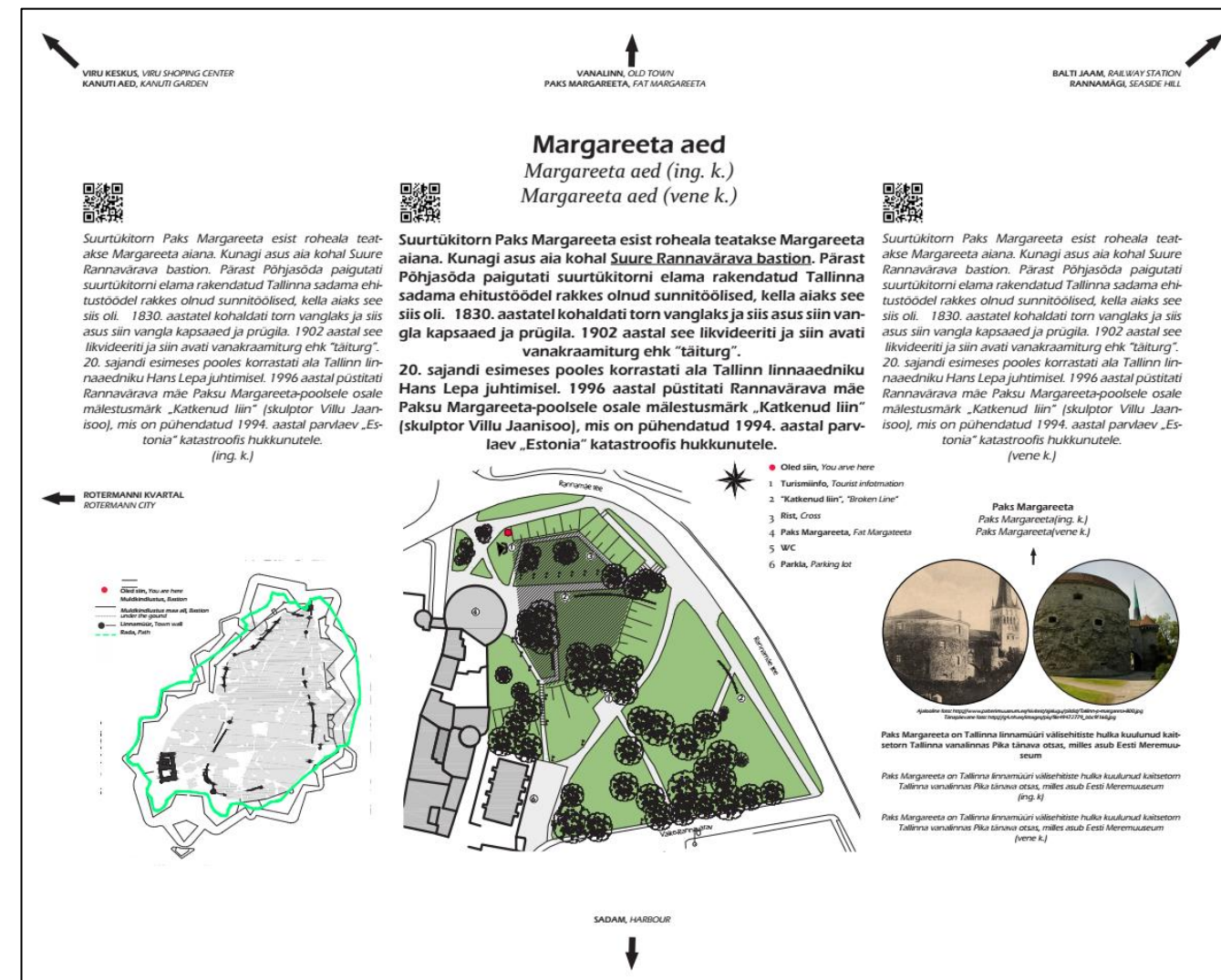
Joonis 6.6. Infotulba kujunduse näidis

Allikas: autori joonis

6.3 Ruumi esteetilist sidusust parandavad väikevormid

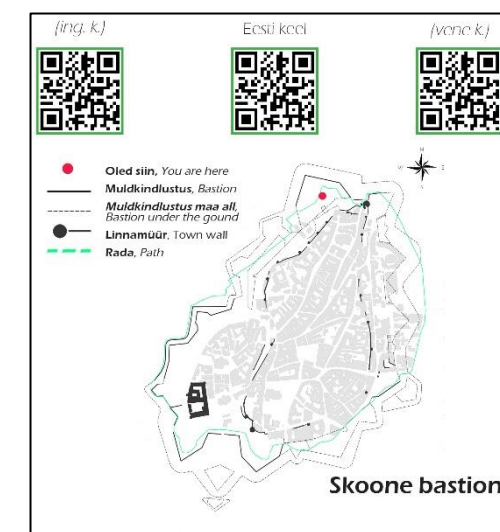
Projektala analüüsi tulemusel saab väita, et sealne esteetiline sidusus vajab parandamist, mida oleks kõige kergem ja funktsionaalsem teha infot kandvate väikevormide abil. Infot kandvate väikevormide puhul on oluline ka nende esteetiline ilme, mis peab olema ühtne. Teemaradasid tähistavad infotulbad on valitud infostendidega sobivad, käesoleva töö raames disainitavad teeviidad samuti.

Lahendus näeb ette kahe sealse ruumis juba kasutatud väikevormi kordamist alal läbivalt. Seda on püütud teha infotahvlitega, mida on juba korduvalt väliruumis kasutatud. Kuna aga infotahvlite kujundus on erinev, ei ole see ühtsus praegu tuvastatav. Käesolevas töös nähakse ette infotahvlite kujunduse ühtlustamist. Kõikidel rohevööndisse jäävatel infostendidel peab olema samas võtmes kujundus; sama kehtib ka infotulpade kohta. Oluline on jälgida, et infotahvlitele pandavad uued kujundused oleksid kinnitatud sarnaselt ehk mitte needitult, vaid kleebitult. See muudab ka uute kujunduste tahvlitele panemise soodsamaks. Kindlasti peab infotahvilil olev info olema seotud nähtavate linnakindlustustega ja suunama ka vaateid, mis aitab kanda edasi piirkonna lugu ja tugevdada linna identiteeti. (vt Foto 6.5., 6.6., Joonis 6.7, 6.8.)

Joonis 6.7. Infotahvli kujunduse näidis

Allikas: autori joonis

Joonis 6.8. Infotulba kujunduse näidis

Allikas: autori joonis

Autori koostatud fotosimulatsioon

Joonis 6.9. Olemas olev välisvalgustus

Allikas: autori joonis

Septembrikuus lõppes suvel Kommunaalameti poolt välja kuulutatud ideekonkurss Tallinna linnamüüri ja tornide valgustuslahenduste leidmiseks. Võistlusala sees on 27-st torni, linnamüür, Toompea nõlv, Patkuli trepp ja nende tagune nõlv ning sisemüür. (Tallinn otsib müüritornidele... 2017) Konkursi võitja kuulutati välja oktoobri alguses ja selleks on Lighting Design Collective Oy. (Gnadenteich 2017) Konkursi kolme parema hulka kuulus ka kollektiiv Dare to Light OÜ koosseisus Liina Einla, Arto Heiskanen, Marko Kuusik, Johann Jakob Nurm, Siim Porila, Johanna-Mai Riismaa, Joonas Saaranen. Kõik esi kolmikusse tulnud tööd olid olnud väga tugevad ja neis oli olnud nii mõndagi sarnast, sest hanke tingimused olid küllaltki konkreetsed. Käesoleva välisvalgustuse kontseptsiooni loomes on arvestatud grupeeringu Dare to Light OÜ pakutava lahendusega.

Vanalinnale oli hädasti vaja ühtset välisvalgustuse kontseptsiooni. Pool aastast on Eestis küllaltki pime ja ei ole otstarbekas seda aega mitte kasutada. Teada on, et väliruum, mis ei ole valgustatud, ei ole väliseid tegevusi soosiv. Ühtne kontseptsioon tornide ja linnamüüri väljavalgustamisel on kindlasti positiivseks tõukeks linlaste väliruumi kasutamisel. Sellest lähtuvalt tuleks käsitleda ka rohevööndi välisvalgustuse lahendust. Side nende vahel on tugev ja kogu vanalinna visuaalse kuvandi tõstmiseks tuleks neid alasid käsitleda tervikuna.

6.4 Lahendus läbi välisvalgustuse

Nagu selgus, uurides hea ja funktsioneeriva rohevööndi olemust, on väga oluline teadvustada ka välisvalgustuse olulisust. Eriti oluline on valgustus meie kliimavöötmes, kus pimedat aega on palju. Välisvalgustusega saab ergutada ruumi sombuse ja halli ilmaga. Väga hästi tuli välisvalgustuse olulisus ka välja sotsiaalmeedia analüüsi käigus. Valgustus pimedal ajal on see, mis inimestes väliruumis positiivseid emotsioone tekitab. Kahjuks on bastionivööndi rohealal praegu kohti, kus välisvalgustus sootuks puudub.

Käesoleva töö pakub uut linnamüüri ja tornide valgustuslahendust täiustamaks uut kontseptsiooni. Selleks tuleks esmalt liikvideeriva tänavavalgustuse puudumisest tekkivad tühimikud. Teisalt tuleb tekitada juurde valgustusaktsente, mis aktiveeriks linnaruumi ka pimedal ajal: Üheks selliseks on Hirveparki planeeritud valgusinstallatsioon, teiseks Rannavärava rekonstrueeritud bastioniseinale kuvatav väliprojektsioon. Lisaks näeb lahendus ette ka bastionivööndis olevate vanade, kaunite ja väarikate puude välja valgustamist. Need puud väärivad valguskuma enda ümber. Lisaks saab välja valgustamise abil tekitada erinevaid ruume pimedal ajal. Valgustusega saab väliruumi kuvandit oluliselt elavamaks muuta. Tekitades juurde mitmeid uusi üllatuslike vaateid ja isikupära. Täpsema välisvalgustuslahenduse väljatöötamiseks on kindlasti vaja koostada eraldi valgustusprojekt valguspetsialistide, -arhitektide ja maastikuarhitektidega.

Joonis 6.10. Välisvalgustuse kontseptsioon

Allikas: autori joonis

Kokkuvõte

Alates 1997. aastast on Tallinna vanalinn koos ümbritseva pargialaga UNESCO maailmapärandi nimekirjas. Vanalinn senini säilinud keskaegne linnaplaan, hooned ja kaitserajatised, mis senini on säilitanud funktsioneerimise ja tähtsuse linnakeskusena, on maailma mõistes haruldus. Ümbritsev linnaruum on endiselt edasi arenemas. Seega on oluline, et seda arengut toetaks ka ruum, mis jääb kaasaegsema linnakeskkonna ja ajaloolise vanalinna vahele. Käesolev töö keskendubki Vanalinna ümbritsevale bastionivööndile, mis kulgeb ringina piki Tallinna vanalinna ümbritsevaid parke ja haljasalaid. Magistritööga püstitatud eesmärk kujundada Tallinna vanalinna ümbritsevast bastionivööndist ühtne, katkematu iseloomuga ja aktiivse kasutusega rekreatsiooniala on täidetud.

Loodud bastionivööndi uus maastikuarhitektuurne lahend lähtub W. H. Whyte'i, C. C. Marcuse ja C. Francisi väljatoodud kvaliteetse ja toimiva roheruumi kujundamise põhimõtetest ning C. Landry F. Bianchini ja M. Kavaratzise kohalome põhimõtetest. Lisaks toetutakse ka linnaplaneerija J. Gehli teooriale inimhõõtmelisest linnaruumist. Sealse ruumi elustamiseks ja funktsionaalsuse tõstmiseks püüti mõtestada lahti ka seda, milline on käesolev ruum praegu ning milline on olnud selle areng läbi ajaloo. Lisaks tutvuti ala puudutavate uute arenguaspektidega. Toimiva väliruumi lahenduse väljatöötamiseks peab kõiki neid protsesse mõistma.

Bastionivööndile uut visiooni luues on oluline teadvustada ümbritsevas linnaruumis toimuvaid arenguid ja neid toetada, kuid samas kindlasti väärtustada sealset mitmekülgset ajaloolist konteksti. Tallinna vanalinna ümbritseva roheline ruumi eeliseks on just see, et mitmed kihistused meie ajaloost on säilinud. Need on sealses ruumis selgelt eristuvad ja nähtavad. Läänepoolne osa bastionivööndist presenteerib kenasti endiseid muldkindlustusi, linnamüüri ja torne. Idapoolses osas on vastupidiselt need kihistused delikaatsemad ja saame näha kaasaegsemaid linnaruumilisi arenguid. See on väärtus, mida saab kasutada meie linna kuvandiloomes. Projektlahendusega loodav ruum koos planeeritud ruumiprogrammiga seda teeb.

Mujal maailmas on sarnastes paikades olevat ruumipotentsiaali kasutatud väga erinevalt. Pigem domineerivad halvad näited. Edukalt regenereeritud alasid saab ühisnimetajana kirjeldada ühiskondlike rekreatsioonialadena. Ka Tallinna vanalinna ümbritsev bastionivöönd on peamiselt kasutusel rekreatsioonialana, mis teenindab lisaks Vanalinna elanikele ka turiste ja ümbruskonna elanike ning seal töötavaid inimesi. Seega on ala kasutajagrupp suur ja koormus samuti. Lisaks on kasutajagrupp väga mitmekesine. Loodud kontseptsioon loob tervele kasutajagrupile bastionivööndi avalikku ruumi lisandväärtust.

Käesolev töö pakub ühe alternatiivse ja diskreetse lahenduse bastionide piirkonna rohevööndi paremaks kujundamiseks. Kasutades paremini selle linnaruumilist, arhitektuurset ja vaimset potentsiaali. Magistritöös püstitatud eesmärgini jõudmiseks püüti mõista ja analüüsida olemasolevat ala, selle toimimist ja olemust erinevatest aspektidest – ajaloo, looduse, kasutajate, funktsioonide, ühenduste ja ruumi kaudu. Üheks olulisemaks aspektiks oli mõista koha tunnetust, vaimu ja identiteediväärtust ning selleks kasutati sotsiaalmeedia analüüsi. Vanalinna ümbritseva bastionivööndi kõige suuremateks murekohtadeks on Rannamäe ja linnamüüri vaheline ala, Toompargi lõunapoolne ots, Harjuorg ja bastionivööndi kirdepoolne ots. Suurimad probleemid on tingitud haljasalade ja muu avaliku ruumi halvast omavahelisest ühendusest, halvast funktsionaalsusest ja esteetilise sidususe puudumisest.

Uue maastikuarhitektuurse kujunduslahendusega luuakse meeldivas ruumikeskkonnas läbitav jalutusrada bastionivööndis asuvate parkide vahel, nii et liikumine toimiks sujuvalt ümber vanalinna Margareeta aiast Rannavärava haljakuni. Jalutusrajad on lahendatud interaktiivsete ja temaatilistena. Loodud lahendus kasutab seal leiduvat linnaruumilist potentsiaali sealse ruumi ühendamise ja uute funktsioonide määramisega kaotades ruumitühimikud. Lisaks kasutakse sealset arhitektuurset potentsiaali ära selle esile tõstmise näol. Uus vaatetorn Rannamäel annab võimaluse sinna uut arhitektuurset väärtust luua. Teemarajad on tööriistaks sealse vaimsepotentsiaali kasutamiseks, milleks on ajalugu, kultuur.

Kontseptsiooniga leitakse alale uusi funktsioone ja lisatakse kohatähendusega seotud elemente. Lahendus käsitleb kogu ala tervikuna. Võimalikult suurel hulgal säilitatakse ja väärtustatakse olemasolevat, nii arhitektuurset kui ka haljastuslike väärtuseid. Ajalooline maastik ning sellele lisatavad uued elemendid moodustavad terviku, mis väärtustavad ala kuvandit ja kohaidentiteeti. Pakutav lahendus parandab ühendusi linnaruumiga ja toob esile koha kuvandit kandvaid elemente. Terviklik maastikuarhitektuurne kontseptsioon kaasajastab ja laiendab ruumikasutust. Sinna kujundatakse ühtne, katkematu iseloomuga ja aktiivse kasutusega rekreatsiooniala.

Loodavad muudatused pargi infrastruktuuris arvestavad inimeste vajaduste ja soovidega, mis on ajas muutuvad. Planeeritavad muutused loovad võimaluse edaspidiseks arenguks. Loodud kontseptsiooni saab järgida ka järk-järguliselt. Näiteks tehes suuremaid planeeringulisi muudatusi tsooniti. Näiteks Harjuoru pargi ala. Sellisel juhul on endiselt väga oluline ala käsitleda kui osa ühtsest bastionivööndist.

Projektlahendusega luuakse bastionivööndist tervitav ja kutsuv ruum ning uus sihtkoht. Uuele elule turgutatud bastionivöönd saab olema taustaks Vanalinnale ja osaks selle kuvandist.

Summary

Since 1997, Tallinn's Old Town and the surrounding bastion area have been listed in the UNESCO World Heritage List. The uniqueness and the value of Tallinn Old Town is in the well preserved medieval city plan, buildings and protective structures. The Old Town is still functioning as a city center, despite the surrounding areas that are always evolving, nowadays more rapidly than ever. It is extremely important that this progress is also supported by the space between the historic Old Town and the modern urban environment.

In this master's thesis, we look closely at the bastion zone in Tallinn's city center. The bastion zone surrounds the Old Town as a circle of parks, green areas, and public spaces. The research area is separated from the Old Town by the city wall, and Toompea Hill, from the neighboring districts it is separated by city's main streets. In 1930s, in the middle of first Estonian independence period, there was a plan to create a representative park from the bastion zone, so that the bastion zone forms a green belt around the Old Town. The park was supposed to run around Old Town, comprising the existing parks starting from Hirve Park up to Tornide Väljak. This thesis seeks to revive this idea by linking the representative areas of the bastion zone into a well-functioning and inviting recreation area appreciated by both locals and tourists.

The green bastion area is very important in the context of the capital city as the most prominent green area in Tallinn. This aspect must be understood and used to realize the full potential of the bastion zone. The goal of this thesis is to understand the current situation of the bastion zone and to use this understanding to boost the quality of space. In this master's thesis the author will design a unified, continuous and active recreation area from the bastion zone surrounding Tallinn Old Town. The main focus is on finding ways to use the urban, architectural and spiritual potential in that area better than today, through the concept of landscape architecture. The work offers a discrete solution to improve the situation, while adding new functions to activate the life in bastion zone. The green belt of Old Town is designed to be a recreational area, which would accentuate the unique historical value of Tallinn Old Town and at the same time be an active part of urban space.

The new landscape design of the bastion zone is based on principles of W. H. Whyte, C. C. Marcus, and C. Francis for designing high-quality and efficient green space. It also conforms with the principles of C. Landry, F. Bianchin and M. Kavaratzis about place-making and city branding. In addition, the design relies on J. Gehl's theory of human-scale cities. To revive the space and increase its functionality, it is also important to understand the present state of space. All processes need to be understood, so that an effective space solution could be developed.

In creating a new vision for the bastion area, it is important to be aware and to support the developments taking place in the surrounding urban space. But at the same time, it is very important to appreciate the diverse historical context in the area. The Old Town of Tallinn is very rich in history, especially in its various layers: Middle Ages, modern history, recent times. The exploitation of exciting stories found in Old Town history would enrich the image of Old Town and its surroundings. Different historical layers should be legible and valued also in the bastion zone, providing an opportunity to narrate the city's story to people of different interests through history, architecture, military history, and the development of the city's natural environment.

This thesis offers one alternative design solution for the green bastion zone, to better realize its urban, architectural and spiritual potential. To reach this goal, the research area was analyzed profoundly from different aspects. For understanding the senses, the spirit and the identity of the place, the author used social media analysis. Major concerns of the project area are between Rannamäe hill and the city wall, the southern end of Toompargi, Harjuorg and the north-eastern tip of the bastion zone. The biggest problems are insufficient connection between green spaces and other public spaces, poor functionality of space in the bastion zone and lack of aesthetic coherence throughout the project area.

The new landscape architectural design creates a walkable path through a pleasant outdoor space between the parks in the bastion zone, so that the movement can proceed smoothly around the Old Town from Margareeta Garden to the Rannavärava greenery. The path is interactive and thematic. The created solution utilizes the potential of the city's space by connecting different open spaces and by removing dead space by determining new functions.

This new concept of bastion zone adds new features in the area and adds elements related to location. Existing architectural and aesthetic values will be preserved and valued as much as possible. The historic landscape and the new elements highlight the story and location of the site. The concept improves connections with the city space and at the same time modernizes and extends the use of space, so that an uninterrupted, active and multifunctional recreation area can be born.

Tsiteeritud teosed

- Ajaloolist linnamaastiku käsitlev soovitus. (vastu võetud: 10.10.2011). UNESCO peakonverents. Unesco Eesti Rahvuslik Komisjon. UNESCO soovitused eesti keeles. [WWW] http://www.unesco.ee/public/Recommendation_on_Historic_Urban_Landscape_tolge_EST.pdf. (20.12.2017)
- Ashworth G.J., Kavaratzis M., Warnaby G.,(2014) Rethinking Place Branding: Comprehensive Brand Development for Cities and Regions. Cham: Springer, 2014.
- Cowan R., Hill D. (06.2005) Start with the park: Creating sustainable urban green spaces in areas of housing growth and renewal. [Online] http://www.designcouncil.org.uk/sites/default/files/asset/document/start-with-the-park_1.pdf. (2015. 11 2017)
- Estonia. [WWW] <https://estonia.ee/visit/>. (16. 11 2017)
- Fort Goryokaku. Japan-guide.com. [WWW] <https://www.japan-guide.com/e/e5352.html> (16. 11 2017)
- Gehl J. (2015) Linnad inimestele. Tallinn: Yoko Oma
- Gnadenteich U.(06.10.2017). Vanalinna tornide valgustuse ideekonkursi võitis Soome firma. *Postimees* [Online] <https://tallinn.postimees.ee/4267993/vanalinna-tornide-valgustuse-ideekonkursi-voitis-soome-firma>. (20.12.2017)
- Hirsjärvi, S., Remes, P., Sajavaara, P. (2005). Uuri ja kirjuta. Tallinn : Medicina.
- Hirvepark. [WWW] <http://www.tallinn.ee/est/hirvepark> (20.12.17)
- Kanuti aed. [WWW] <http://www.tallinn.ee/est/Kanuti-aed> (20.12.2017)
- Kaplan S., Kaplan R. (1989) The Experience of Nature. A psychological Perspective. Michigan: Gambridge University Press
- Kenkmaa R., Vilbaste G. (1965). Tallinna bastionid ja haljasalad. Tallinn: Kirjastus Eesti Raamat
- Kuulbak P. (08.2017). Tallinn arvudes. [WWW] <http://www.tallinn.ee/est/Tallinn-arvudes-2017.pdf> (02.12.2017)
- Kõrgekuhi, Marge. (2017). Skoone bastioni ühendamine Tallinna Vanalinna. Magistritöö. Tallinn, Tallinna Tehnikaülikool
- Landry C., Bianchini F. (1995)The Creative City. London. Demos
- Landry C. Charles Landry. [WWW] <http://charleslandry.com/themes/making-great-cities/>. (15. 11 2017)
- Lassur S., Sakkeus J., Tafel-Viia K., Terk E. (2016). Vanalinna Püsielanike uuring. Tallinn: Tallinna Ülikool, Ühiskonnateaduste instituut.
- Latvia: best enjoyed slowly. [WWW] <http://www.latvia.travel/et/city/riia> (16. 11 2017)
- Lige C.D. (07.07.2014) Tajumaailm. [Online] http://tajumaailm.blogspot.com.ee/2014_07_01_archive.html (06. 03 2017)
- Lindamäe park [WWW] <http://www.tallinn.ee/est/Lindamae-park> (20.12.2017)
- Linnakindlustused. Muuseum Kiek in de Kök.. [WWW] <http://linnamuuseum.wiseman.ee/linnakindlustused?id=49¢ury=3> (20. 03 2017)
- List of star-forts. [WWW] https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_star_forts (2017. 11 16)
- Low S., Taplin D., Scheld S. (2009) Rethinking Urban Parks: Public Space and Cultural Diversity. Texas: University of Texas Press
- Lynch K. (1960) Image of the City. Massachusetts: Massachusetts Institute of Technology and Harvard College
- Marcus CC., Francis C. (1997). People Places: Design Guidelines for Urban Open Space. Berkeley: John Wiley & Sons
- Mirski K. (30.12.2012) Geoloogiline ehitus ja reljeef. [WWW] <https://www.slideshare.net/katrimirskiheinma/geoloogiline-ehitus-ja-reljeef>. (22. 11 2017)
- Muinsuskaitseeadus.(Vastu võetud 27.02.2002, muudetud, täiendatud, viimati jõustunud 01.07.2015) – Elektrooniline Riigi Teataja [WWW] <https://www.riigiteataja.ee/akt/123032015128>. (20.12.2017)
- Märss J. (2013) Fortifikatsioon (kaitseehitised). [WWW] <http://jaanmarss.planet.ee/juhendid/Fortifikatsioon/AJALUGU/Fortifikatsioon.html> (31. 05 2017)
- Netherlands vestingmuseum. [WWW] http://www.vestingmuseum.nl/1888/The_Fortress_and_his_history. (16. 11 2017)
- Paulus K. (07.09.2005) Siivsalt lahndatud Skoone bastion. *Eesti Ekspress*. [Online] <http://ekspress.delfi.ee/areen/siivsalt-lahendatud-skoone-bastion?id=69056091>. (20.12.2017)

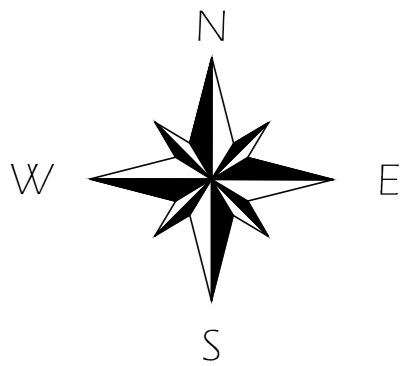
- Rodman C. R. (29.06.2017). Urban Parks: Designers' Perspective – Part I. *land8 [Online]* <https://www.land8.com/urban-parks-designers-perspective-part-i/>. (20.12.2017)
- Shared space (20.10.2015). Great Britain: Department for Transport
- Sibul J., Tallinn T. (2005) Tallinna rohealade teemaplaneering. [WWW] https://et.wikipedia.org/wiki/Tallinna_muldkindlustusv%C3%B6%C3%B6nd (20.12.2017)
- Sillamaa H. (08.08.2017). Tallinn krusiisituristi pilguga:prillikivina läikiv linn meeldiks rohkem. *Postimees. [Online]* <https://majandus24.postimees.ee/4203793/tallinn-kruisituristi-pilguga-prillikivina-laikiv-linn-meeldiks-rohkem>. (20.12.2017)
- Top Three Cherry Blossom Destinations in Northern Japan. (02. 02 2017).Products. *DMC Japan. [Online]* http://www.dmcjapan-knt.com/products/170202_01.html (16. 11 2017)
- Van Der Hoeven F.D. (2009). Street-Level Desires, Discovering the City on Foot: Pedestrian Mobility and the regeneration of the European city centre. Delft: Booksurge Publishing
- Tallinn otsib müüritornidele põnevaid valgustuslahendusi. (11. 07 2017). *Pealinn [Online]* <http://www.pealinn.ee/tagid/koik/tallinn-otsib-muuritornidele-ponevaid-valgustuslahendusi-n196885>. (20.12.2017)
- Tallinna all-linn. (29.04.2016) [WWW] https://et.wikipedia.org/wiki/Tallinna_all-linn. (17. 03 2017)
- Tallinna haljastu tegevuskava aastateks 2013–2025. (Vastu võetud 13.06.2013, muudetud, täiendatud, viimati jõustunud 28.06.2013) – Elektrooniline Riigi Teataja [WWW] <https://www.riigiteataja.ee/akt/425062013036> (20.12.2017)
- Tallinna muldkindlustusvöönd. (27. 02 2017). [WWW] https://et.wikipedia.org/wiki/Tallinna_muldkindlustusv%C3%B6%C3%B6nd (20.12.2017)
- Tallinna peatänava võidutöö lõimib linnaruumi kunagise bastionivöö. (16. 05 2016). *Sirp. [Online]* <http://www.sirp.ee/online-uudised/tallinna-peatanava-voidutoo-toob-loimib-linnaruumi-kunagise-bastionivoo/>. (20.12.2017)
- Tallinn saab Rannavärava haljaku. (17. 01 2017). *Pealinn [Online]* <http://www.pealinn.ee/koik-uudised/tallinn-saab-rannavarava-haljaku-n184103>. (20.12.2017)
- Tallinna Vanalinna arengukava 2014–2021 (Tallinna Linnavolikogu 12.06.2014 määruse nr 22 „Tallinna vanalinna arengukava 2014–2021“ LISA). – Elektrooniline Riigi Teataja [WWW] <https://www.riigiteataja.ee/akt/417062014022> (20.12.2017)
- Tammsaarepark (06. 08 2017) [WWW] <http://www.tallinn.ee/est/Tammsaare-park-2> (09. 11 2017)
- Tammsaare pargi uuendamine on alanud. (18. 06 2017). *Pealinn [Online]* <http://www.pealinn.ee/tagid/koik/tammsaare-pargi-uuendamine-on-alanud-n195878>. (20.12.2017)
- Toompark. [WWW] <http://www.tallinn.ee/est/Toompark>. (20.12.2017)
- Toompea. (20.02.2017) [WWW] https://et.wikipedia.org/wiki/Toompea_v%C3%A4ike_linnus (19. 03 2017)
- Tornide väljak. [WWW] <http://www.tallinn.ee/est/Tornide-valjak>. (20.12.2017)
- Tulloch R. (05.04.2011). *Richard Tulloch's life on the road [Online]* <https://richardtullochwriter.com/2011/04/05/naarden-netherlands-star-fort/>. (20.12.2017)
- Turismitrendid.[WWW] <https://www.visittallinn.ee/est/turismiprofessionaalile/statistika-uuringud>. (20.12.2017)
- Video! Vaata, milline näeb välja varsti Tammsaare park!. (06. 12 2017). *Pealinn [Online]* <http://www.pealinn.ee/tagid/koik/video-vaata-milline-naeb-valja-varsti-tammsaare-park-n198986> (20.12.2017)
- Virumäe park e Musumäe park. [WWW] <http://www.tallinn.ee/est/Virumae-park-e-Musumae-park>. (20.12.2017)
- Visit Estonia: Oficial tourist information website. [WWW] <https://www.visitestonia.com/en/>. (16. 11 2017)
- Visit Tallinn. [WWW] <https://www.visittallinn.ee/est/turist>. (16. 11 2017)
- Walljasper J. (01.2009). Winter Cities Show Cold Weather Can Be Cool. *Project for Public spaces. [Online]* https://www.pps.org/reference/winter_cities/. (20.12.2017)
- Whyte W.H. (1980). The Social Life of Small Urban Spaces. New York: Project for Public Spaces
- Wow voyage. [WWW] <http://www.wow-voyage.com/en/tallinn-10-things-to-do-and-see/>. (16. 11 2017)
- Zobel R., Kriivan P. (2007) Eesti lugu: EESTI LUGU 134. Bastionid. – ERR Digihoidla [WWW] <https://arhiiv.err.ee/vaata/eesti-lugu-eesti-lugu-134-bastionid> (20.12.2017)

JOONISED

Leht 1 Asendiplaan M 1:2000

Leht 2 Teematiliste jalutusradade plaan M 1:4000

Leht 3 Välisvalgustuse kontseptsioon M 1:4000

Vanalinna ümbritsenud muldkindlustused

1. Suure Rannavärava bastion
2. Väikese Rannavärava bastion
3. Uus Viru värava bastion
4. Kõrge Viru värava bastion
5. Uus poolbastion
6. Uus poolbastion
7. Ingeri bastion
8. Rootsi bastion
9. Skoone bastion
10. Stuarti reduut
11. Strömbergi reduut
12. Uus Wismari raveliin
13. De la Gardie reduut
14. Türgi tiib
15. Gootide reduut
16. Uus redaan
17. Patkuli reduut
18. Nunnavärava uus redaan
19. Palmqvisti reduut
20. Uus kontrgard
21. Sõnnikukast

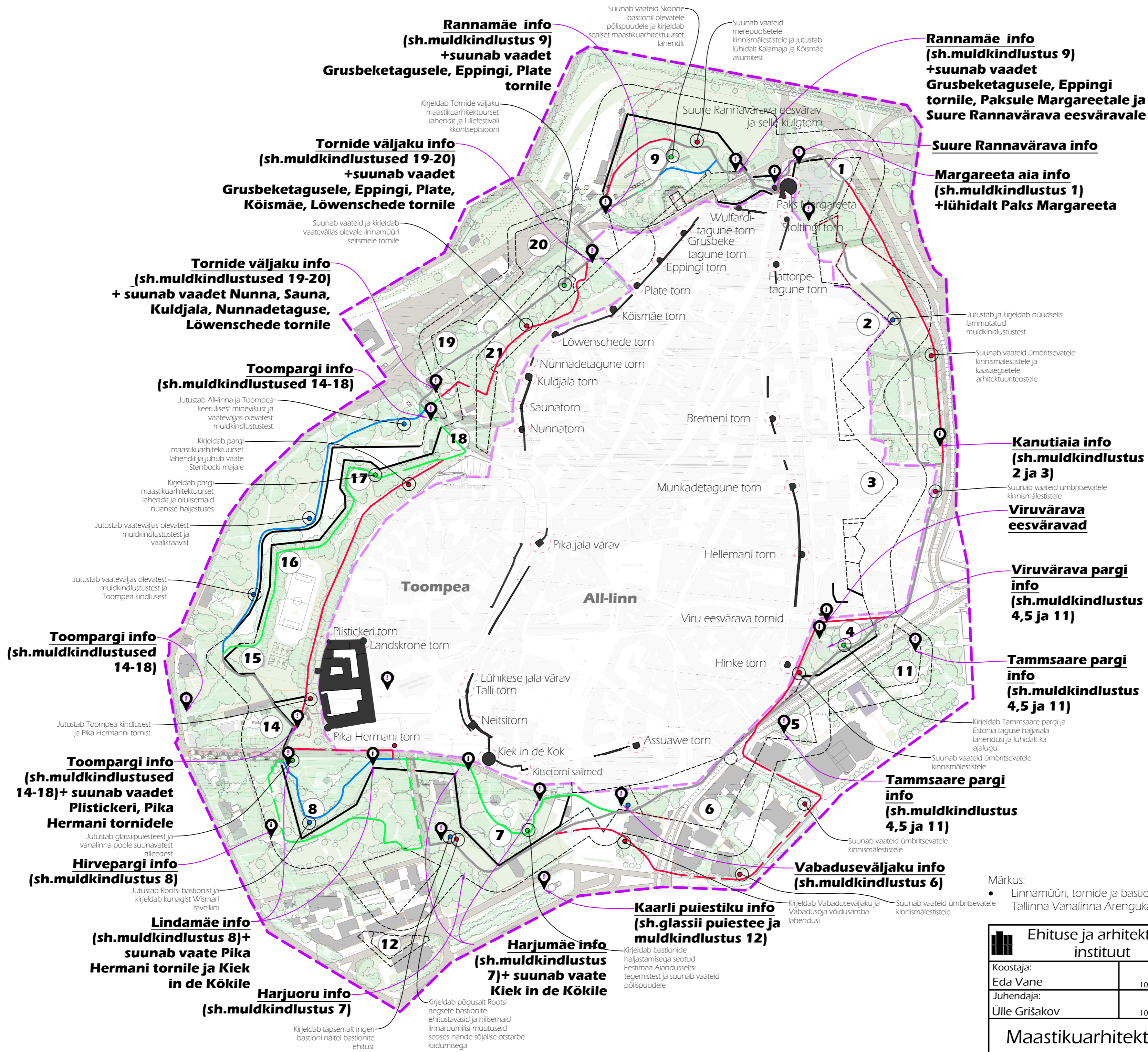
Tingmärgid

- Muldkindlustus
- Maa all säilinud muldkindlustus
- Linnamüür ja kaitsetorn
- Ehituskunsti teemaline jalutusrada
- Ehituskunsti teemaline infotulp
- Loodusloo teemaline jalutusrada
- Loodusloo teemaline infotulp
- Sõjanduse teemaline jalutusrada
- Sõjanduse teemaline infotulp
- Segunenud teemakäsitlusega jalutusrada

Märkus:

- Linnamüüri, tornide ja bastionide asukoht on digitaliseeritud vastavalt R.Zobeli skeemidele Tallinna Vanalinna Arengukavas 2014-2021 lehekülgedel 12, 31,34.

Ehituse ja arhitektuuri instituut		Magistritöö	Leht/ Lehti: 2/3
Koostaja: Eda Vane	10.01.2018	Teemaradade plaan	Möötkava: 1:4000
Juhendaja: Ülle Grišakov	10.01.2018		
Maastikuarhitektuur		Tallinna bastionivöönd	

Rannamäe info (sh.muldkindlustus 9) +suunab vaadet Grusbeketagusele, Eppingi, Plate tornile

Tornide väljaku info (sh.muldkindlustused 19-20) +suunab vaadet Grusbeketagusele, Eppingi, Plate, Kõismäe, Löwenschede tornile

Tornide väljaku info (sh.muldkindlustused 19-20) + suunab vaadet Nunna, Sauna, Kuldjala, Nunnadetaguse, Löwenschede tornile

Toompargi info (sh.muldkindlustused 14-18)

Toompargi info (sh.muldkindlustused 14-18)

Toompargi info (sh.muldkindlustused 14-18)+ suunab vaadet Plistickeri, Pika Hermani tornidele

Hirvepargi info (sh.muldkindlustus 8)

Lindamäe info (sh.muldkindlustus 8)+ suunab vaate Pika Hermani tornile ja Kiek in de Kōkile

Harjuoru info (sh.muldkindlustus 7)

Harjumäe info (sh.muldkindlustus 7)+ suunab vaate Kiek in de Kōkile

Kaarli puistiku info (sh.glassii puistee ja muldkindlustus 12)

Vabaduseväljaku info (sh.muldkindlustus 6)

Kanutiaia info (sh.muldkindlustus 2 ja 3)

Viruvärava eesväravad

Viruvärava pargi info (sh.muldkindlustus 4,5 ja 11)

Tammsaare pargi info (sh.muldkindlustus 4,5 ja 11)

Tammsaare pargi info (sh.muldkindlustus 4,5 ja 11)

Valgustatud
ülekäigurada

Aktsendina ruumis
mõjuvad välja
valgustatud eakad ja
dekoratiivsed puud.

Valgustatud
ülekäigurada

Toompea nõlva mööda
jooksev jalgrada on
valgustatud.

Videoprojektsioon
bastioni seinal lisab
valgusaktsenti.

Toompargi lõunaossa
on lisatud
tänavavalgustust ja
valgustatud on ka
Toomparki viiv trepistik.

Tammsaare pargi ja
Estonia teatri ümbus
saab peatselt uue
välisvalgustuse
lahenduse, seoses
Tammsaare pargi uue
projektlahendusega.

Aktsendiks on lisatav
valgusinstallatsioon.

Märkus:

- Lahendus arvetsab Dare to Light kollektiivi Tallinna linnamüüri valgustamise ideekavandiga.
- Lahendus on joonistatud Tallinna kaardiarhiivist salvestatud geoloogilisele alusele ja seda täiendatud Tallinna veebikaardi ja Maa-ameti kaardirakenduse andmetega
- Linnamüüri, tornide ja bastionide asukoht on digitaliseeritud vastavalt R.Zobeli skeemidele Tallinna Vanalinna Arengukavas 2014-2021 lehekülgedel 12, 31,34.

Ehituse ja arhitektuuri instituut	Magistritöö	Leht / Lehti: 3/3
Koostaja: Eda Vane	10.01.2018	Möötkava: 1:4000
Juhendaja: Ülle Grišakov	10.01.2018	
Maastikuarhitektuur	Tallinna bastionivöönd	

LISAD

Lisa 1 Infostendi kujunduse näidis M1:1

Lisa 2 Infotulba kujunduse näidis M1:1

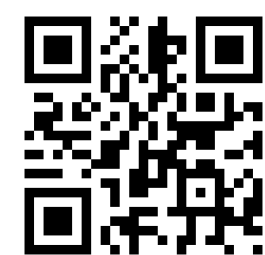
Margareeta aed

Margareeta aed (ing. k.)
Margareeta aed (vene k.)

Suurtükitorn Paks Margareeta esist roheala teatakse Margareeta aiana. Kunagi asus aia kohal Suure Rannavärava bastion. Pärast Põhjasõda paigutati suurtükitorni elama rakendatud Tallinna sadama ehitustöödel rakkes olnud sunnitöölised, kella aiaks see siis oli. 1830. aastatel kohaldati torn vanglaks ja siis asus siin vangla kapsaaed ja prügila. 1902 aastal see likvideeriti ja siin avati vanakraamiturg ehk "täiturg". 20. sajandi esimeses pooles korrastati ala Tallinn linnaaedniku Hans Lepa juhtimisel. 1996 aastal püstitati Rannavärava mäe Paksu Margareeta-poolsele osale mälestusmärk „Katkenud liin“ (skulptor Villu Jaanisoo), mis on pühendatud 1994. aastal parvlaev „Estonia“ katastroofis hukkunutele.

(ing. k.)

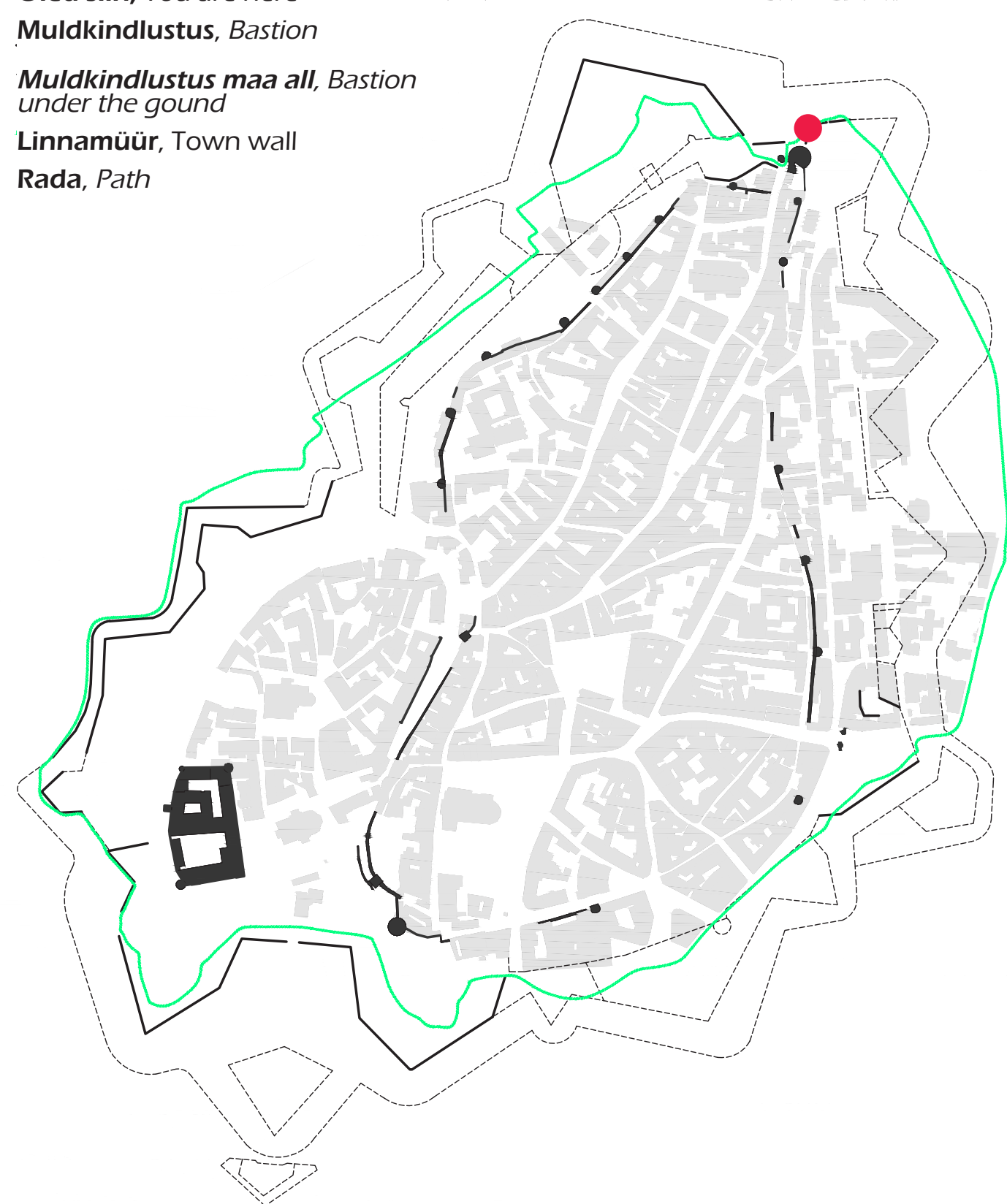
Suurtükitorn Paks Margareeta esist roheala teatakse Margareeta aiana. Kunagi asus aia kohal **Suure Rannavärava bastion**. Pärast Põhjasõda paigutati suurtükitorni elama rakendatud Tallinna sadama ehitustöödel rakkes olnud sunnitöölised, kella aiaks see siis oli. 1830. aastatel kohaldati torn vanglaks ja siis asus siin vangla kapsaaed ja prügila. 1902 aastal see likvideeriti ja siin avati vanakraamiturg ehk "täiturg". 20. sajandi esimeses pooles korrastati ala Tallinn linnaaedniku Hans Lepa juhtimisel. 1996 aastal püstitati Rannavärava mäe Paksu Margareeta-poolsele osale mälestusmärk „Katkenud liin“ (skulptor Villu Jaanisoo), mis on pühendatud 1994. aastal parvlaev „Estonia“ katastroofis hukkunutele.

Suurtükitorn Paks Margareeta esist roheala teatakse Margareeta aiana. Kunagi asus aia kohal Suure Rannavärava bastion. Pärast Põhjasõda paigutati suurtükitorni elama rakendatud Tallinna sadama ehitustöödel rakkes olnud sunnitöölised, kella aiaks see siis oli. 1830. aastatel kohaldati torn vanglaks ja siis asus siin vangla kapsaaed ja prügila. 1902 aastal see likvideeriti ja siin avati vanakraamiturg ehk "täiturg". 20. sajandi esimeses pooles korrastati ala Tallinn linnaaedniku Hans Lepa juhtimisel. 1996 aastal püstitati Rannavärava mäe Paksu Margareeta-poolsele osale mälestusmärk „Katkenud liin“ (skulptor Villu Jaanisoo), mis on pühendatud 1994. aastal parvlaev „Estonia“ katastroofis hukkunutele.

(vene k.)

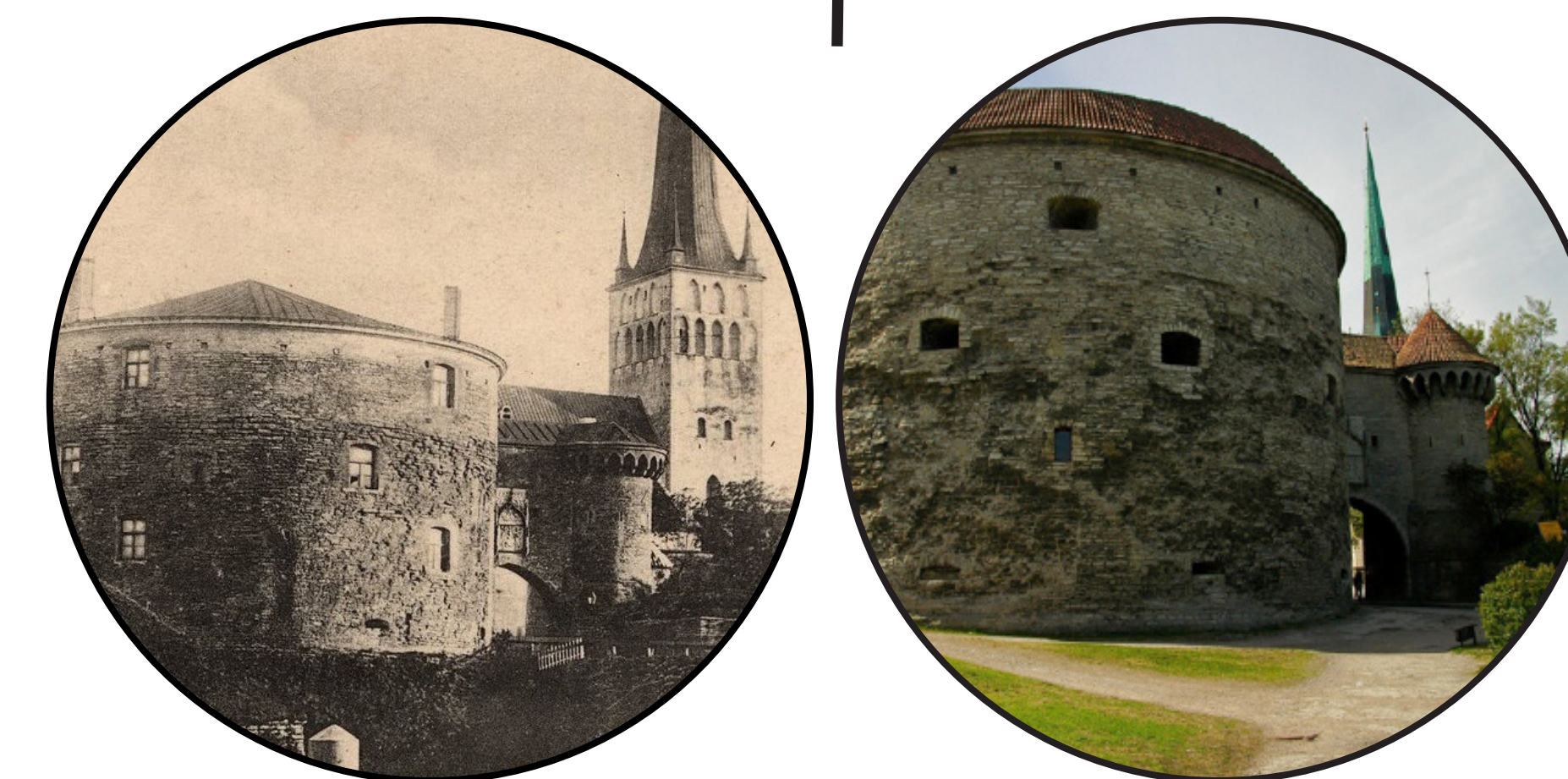
- Oled siin, You are here
- Muldkindlustus, Bastion
- - - Muldkindlustus maa all, Bastion under the ground
- Linnamüür, Town wall
- Rada, Path

- Oled siin, You are here
- 1 Turismiinfo, Tourist information
- 2 "Katkenud liin", "Broken Line"
- 3 Rist, Cross
- 4 Paks Margareeta, Fat Margareeta
- 5 WC
- 6 Parkla, Parking lot

Paks Margareeta

Paks Margareeta(ing. k.)
Paks Margareeta(vene k.)

Ajalooline foto: <http://www.paberimuseum.ee/kivitest/ajalugu/pildid/Tallinn-p-margareeta-800.jpg>
Tänapäevane foto: http://g4.nh.ee/images/pix/file49472779_bbc9f160.jpg

Paks Margareeta on Tallinna linnamüüri välisehitiste hulka kuulunud kaitsetorn Tallinna vanalinnas Pika tänava otsas, milles asub Eesti Meremuuseum

Paks Margareeta on Tallinna linnamüüri välisehitiste hulka kuulunud kaitsetorn Tallinna vanalinnas Pika tänava otsas, milles asub Eesti Meremuuseum

(ing. k.)

Paks Margareeta on Tallinna linnamüüri välisehitiste hulka kuulunud kaitsetorn Tallinna vanalinnas Pika tänava otsas, milles asub Eesti Meremuuseum

(vene k.)

(ing. k.)

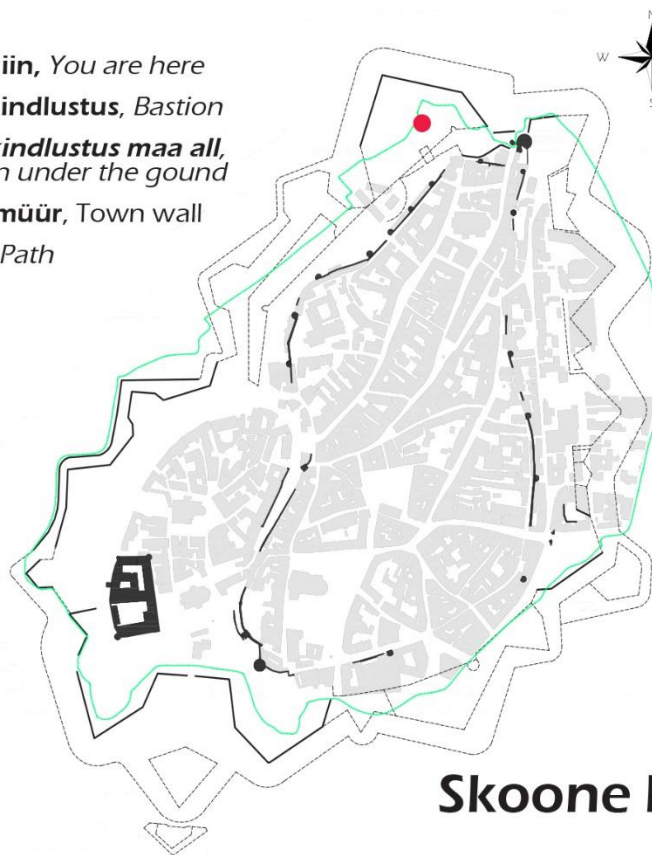
Eesti keel

(vene k.)

- **Oled siin, You are here**
- **Muldkindlustus, Bastion**
- **Muldkindlustus maa all, Bastion under the ground**
- **Linnamüür, Town wall**
- **Rada, Path**

Skoone bastion